

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÇEVİRİ ATÖLYELERİ
ÖRNEKLEMİNDE ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ
EĞİTİMİNDE BİR UYGULAMA MODELİ ÖNERİSİ**

**Murat Onur SABAZ
2501170081**

**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Tuba AYIK AKÇA**

İSTANBUL – 2020

ÖZ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÇEVİRİ ATÖLYELERİ ÖRNEKLEMİNDE
ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİNDE BİR UYGULAMA MODELİ ÖNERİSİ
Murat Onur SABAZ

Gelişen çeviri teknolojileriyle birlikte çeviribilim bölümleri ders müfredatlarına birtakım çeviri teknolojileri dersleri eklemiştir. Bununla birlikte, çeviri teknoloji derslerinin nasıl işleneceğine dair farklı akademik yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımların hangisi ya da hangilerinin daha verimli olduğu hâlâ tartışma konusudur. Bu çalışmanın amacı, çeviri teknolojileri eğitiminin uygulama alanına yönelik bir atölye modeli önerisi getirmektir. Bu doğrultuda, başta Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'in çeviri teknolojileri eğitime yönelik sunduğu ders işleme önerilerinden yola çıkılarak 10 haftalık bir eğitim planı oluşturulmuştur. Eğitim planının 10. haftasına öğrencilerin farklı mesleki rolleri canlandığı bir Çeviri Bürosu Simülasyonu yerleştirilmiştir. Hazırlanan bu eğitim planı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen Bilgisayar Destekli Çeviri (BDÇ) Atölyeleri'nde uygulanmıştır. Uygulama sırasında haftalık raporlar tutulmuştur. Katılımcı öğrencilere atölyelerin başında ön-anket ve atölyelerin sonunda son-anket dağıtılmıştır. Anketler anonim olarak cevaplanmıştır. Anketlerden elde edilen görgül veriler nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilerek hazırlanan eğitim planının ne kadar işlevsel olduğu ortaya konmuştur. Diğer taraftan, Donald Kiraly, Brian Mossop, Silvia Bernardini ve Daniel Gouadec gibi akademisyenlerin çeviri teknolojileri eğitime yönelik farklı yaklaşımlarından yararlanılarak eğitim planının nasıl geliştirilebileceği ve yeni açılacak ve/veya hâlihazırda çeviri teknolojileri eğitimi veren çeviribilim bölümlerine ne tür katkılar sağlayabileceği tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: çeviri teknolojileri, çeviri teknolojileri eğitimi, çeviri belleği, bilgisayar destekli çeviri, makine çevirisi

ABSTRACT

**PROPOSAL OF AN APPLICATION MODEL
FOR TEACHING TRANSLATION TECHNOLOGIES:
THE SAMPLE OF COMPUTER-ASSISTED TRANSLATION WORKSHOPS
AT YILDIZ TECHNICAL UNIVERSITY
Murat Onur SABAZ**

Along with the development of translation technologies, specific courses have been taught in Translation and Interpreting programs to promote students' skills in using translation technologies. In academia, different academic approaches have emerged as to how translation technology courses must be set up. Which or which of these approaches are more efficient? This is a controversial question. The aim of this research is to propose a workshop model for teaching translation technologies. To achieve this aim, a 10-week training scheme has been built based on the lesson suggestions from Anthony Pym for training institutions. In the 10th week of the training scheme, a Translation Agency Simulation was placed, in which students portrayed different professional roles. This training scheme was used in the Computer-Assisted Translation (CAT) Workshops organized in the Department of French Translation and Interpretation at Yildiz Technical University, Istanbul. Weekly reports were kept during the training. A pre-questionnaire in the beginning and a final questionnaire in the end were distributed to the participating students. Both of the questionnaires were answered anonymously. The empirical data obtained from the questionnaires were evaluated through descriptive analysis method, which is a qualitative research method. Thus, the functionality of the prepared training scheme has been revealed. On the other hand, the future development of the training scheme has been discussed in consideration of different approaches of academics such as Donald Kiraly, Brian Mossop, Silvia Bernardini and Daniel Gouadec towards translation technology education. It has also been discussed what kind of contributions the training scheme might bring to newly-established translation departments and / or current departments teaching translation technologies.

Keywords: translation technologies, teaching of translation technologies, translation memory, computer-assisted translation, machine translation

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında, Yıldız Teknik Üniversitesi, BDÇ Atölyeleri örnekleminde çeviri teknolojileri eğitiminin uygulama alanına yönelik bir atölye modeli önerisi getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu atölye modelinin çeviri teknolojileri eğitiminde uygulama modeli arayan eğitimcilere ve yeni açılacak ve/veya hâlihazırda çeviri teknolojileri eğitimi veren çeviribilim bölümlerine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

İlk kez 2016 yılında değerli hocam Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel'in yüreklendirmesiyle ve sınıf arkadaşlarım Dilara ve Cihan'ın katkılarıyla akran eğitimi yaklaşımıyla başlattığımız BDÇ Atölyeleri'ni bilimsel bir çalışmaya konu etmek son derece önemliydi. Bu noktada, BDÇ Atölyeleri fikrini ortaya atan, atölyelerin yürütülmesine olanak sağlayan ve yaşamımda çok özel bir yeri olan değerli hocam Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyeleri'ne katılarak ve çalışmanın anketlerini yanıtlayarak bu yüksek lisans tez çalışmasının yürütülebilmesini mümkün kılan Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalının değerli öğrencilerine çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim sırasında tanıdığım ve bu tez çalışmasının her aşamasında benim kadar heyecan duyan, elinden gelen desteği veren ve kıymetli fikirleriyle bana ışık olan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Tuba Ayık Akça'ya öneri ve katkılarından dolayı çok teşekkür ederim. Öğrencisi olmaktan büyük mutluluk duyduğum İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü'nün değerli hocalarına yüksek lisans eğitimim boyunca sağladıkları katkılardan ötürü teşekkür ederim.

Son olarak, akademik sürecimde kıymetli desteklerini ve katkılarını esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Sündüz Kasar'a ve Doç. Dr. Beki Haleva'ya ve birlikte çalışmaktan gurur duyduğum Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'nde görevli tüm değerli hocalarıma lisans eğitimimden itibaren gelişimim için sağladıkları paha biçilmez katkılarından ötürü çok teşekkür ederim.

Ve yaşamımdaki varlıklarıyla bana nefes olan sevgili anneme, babama ve Arda'ya sonsuz teşekkürlerimle...

MURAT ONUR SABAZ
İSTANBUL, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ

1.1. Çeviri Teknolojilerinin Tarihsel Gelişimi.....	5
1.2. Bilgisayar Destekli Çeviri.....	9
1.2.1. Çeviri Belleği Teknolojisinin Tarihsel Gelişimi.....	10
1.2.2. Çeviri Belleği Sistemlerinin Avantajları.....	11
1.2.3. Çeviri Belleği Sistemlerinin Kısıtlamaları.....	12
1.3. Bilgisayar Destekli Çeviri ve Makine Çevirisi Arasındaki Farklar.....	13

İKİNCİ BÖLÜM ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ

2.1. Çeviri Teknolojileri Eğitime Farklı Yaklaşımlar.....	15
2.1.1. Anthony Pym'in Çeviri Teknolojileri Eğitime Yaklaşımı....	16
2.1.2. Donald Kiraly'nin Çeviri Teknolojileri Eğitime Yaklaşımı..	20
2.1.3. Brian Mossop'un Çeviri Teknolojileri Eğitime Yaklaşımı...	23
2.1.4. Silvia Bernardi'nin Çeviri Teknolojileri Eğitime Yaklaşımı..	25
2.1.5. Daniel Gouadec'in Çeviri Teknolojileri Eğitime Yaklaşımı.	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM UYGULAMA MODELİ

3.1. Yıldız Teknik Üniversitesi Bilgisayar Destekli Çeviri Atölyeleri.....	28
3.2. Eğitim Planı.....	29

3.2.1. Haftalık Ders İçerikleri.....	31
3.3. Çalışmanın Yöntemi.....	33
3.3.1. Çalışmanın Araştırma Soruları.....	34
3.3.2. Çalışmanın Evreni ve Örneklem Grubu.....	34
3.3.3. Veri Toplama Aracı.....	36
3.3.4. Veri Toplama Süreci.....	38
3.4. Verilerin Analizi.....	38
3.4.1. Nitel Veri Analizi.....	39
3.4.2. Betimsel Analiz.....	39
3.4.3. Ön-anket Verilerinin Analizi.....	40
3.4.4. Son-anket Verilerinin Analizi.....	52
3.5. Çalışmanın Araştırma Sorularının Cevaplanması.....	71
3.5.1. Çalışmanın 1. Araştırma Sorusunun Cevabı.....	72
3.5.2. Çalışmanın 2. Araştırma Sorusunun Cevabı.....	72
3.5.3. Çalışmanın 3. Araştırma Sorusunun Cevabı.....	73
3.5.4. Çalışmanın 4. Araştırma Sorusunun Cevabı.....	74
3.5.5. Çalışmanın 5. Araştırma Sorusunun Cevabı.....	75
3.5.6. Çalışmanın 6. Araştırma Sorusunun Cevabı.....	76
SONUÇ.....	79
EKLER.....	85
KAYNAKÇA.....	108

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: 1926 yılında hayal edilen bir çeviri makinesi.....	5
Şekil 1.2: Georges Artsrouni'nin "Mekanik Beyin" cihazı.....	6
Şekil 1.3: İlk makine çevirisi sistemi: Georgetown IBM sistemi, 7 Ocak 1954.....	7
Şekil 1.4: Systran Çeviri Motoru.....	8

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 3.1: Örneklem Grubunun Sınıf Dağılımı.....	35
Grafik 3.2: Örneklem Grubunun Cinsiyet Dağılımı.....	35
Grafik 3.3: Ön-anketin 1. sorusu ve verilen cevaplar.....	40
Grafik 3.4: Ön-anketin 2. sorusu ve verilen cevaplar.....	41
Grafik 3.5: Ön-anketin 3. sorusu ve verilen cevaplar.....	41
Grafik 3.6: Ön-anketin 4. sorusu ve verilen cevaplar.....	42
Grafik 3.7: Ön-anketin 5. sorusu ve verilen cevaplar.....	43
Grafik 3.8: Ön-anketin 6. sorusu ve verilen cevaplar.....	43
Grafik 3.9: Ön-anketin 7. sorusu ve verilen cevaplar.....	44
Grafik 3.10: Ön-anketin 8. sorusu ve verilen cevaplar.....	45
Grafik 3.11: Ön-anketin 9. sorusu ve verilen cevaplar.....	46
Grafik 3.12: Ön-anketin 10. sorusu ve verilen cevaplar.....	46
Grafik 3.13: Ön-anketin 11. sorusu ve verilen cevaplar.....	47
Grafik 3.14: Ön-anketin 12. sorusu ve verilen cevaplar.....	48
Grafik 3.15: Ön-anketin 13. sorusu ve verilen cevaplar.....	49
Grafik 3.16: Ön-anketin 14. sorusu ve verilen cevaplar.....	50
Grafik 3.17: Son-anketin 1. sorusu ve verilen cevaplar.....	52
Grafik 3.18: Son-anketin 2. sorusu ve verilen cevaplar.....	53
Grafik 3.19: Son-anketin 3. sorusu ve verilen cevaplar.....	54
Grafik 3.20: Son-anketin 4. sorusu ve verilen cevaplar.....	55
Grafik 3.21: Son-anketin 5. sorusu ve verilen cevaplar.....	56
Grafik 3.22: Son-anketin 6. sorusu ve verilen cevaplar.....	57
Grafik 3.23: Son-anketin 7. sorusu ve verilen cevaplar.....	58
Grafik 3.24: Son-anketin 8. sorusu ve verilen cevaplar.....	59
Grafik 3.25: Son-anketin 9. sorusu ve verilen cevaplar.....	60
Grafik 3.26: Son-anketin 10. sorusu ve verilen cevaplar.....	62
Grafik 3.27: Son-anketin 11. sorusu ve verilen cevaplar.....	63
Grafik 3.28: Son-anketin 12. sorusu ve verilen cevaplar.....	64
Grafik 3.29: Son-anketin 13. sorusu ve verilen cevaplar.....	65
Grafik 3.30: Son-anketin 14. sorusu ve verilen cevaplar.....	66
Grafik 3.31: Son-anketin 15. sorusu ve verilen cevaplar.....	67
Grafik 3.32: Son-anketin 16. sorusu ve verilen cevaplar.....	68

Grafik 3.33: Son-anketin 17. sorusu ve verilen cevaplar.....	69
Grafik 3.34: Son-anketin 18. sorusu ve verilen cevaplar.....	69
Grafik 3.35: Son-anketin 19. sorusu ve verilen cevaplar.....	70

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Ön-anketin 15. sorusu ve verilen cevaplar.....	50
Tablo 3.2: Ön-anketin 16. sorusu ve verilen cevaplar.....	51
Tablo 3.3: Son-anketin 20. sorusu ve verilen cevaplar.....	71

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e.	: Aynı eser
BDÇ	: Bilgisayar Destekli Çeviri
Bkz.	: Bakınız
Fr.	: Fransızca
İng.	: İngilizce
MÇ	: Makine Çevirisi
s.	: sayfa

GİRİŞ

Teknolojik gelişmelerden pek çok diğer sektör gibi çeviri sektörü de yoğun bir şekilde etkilenmiştir. Özellikle 1990'lı yıllarda internetin yaygınlaşmasıyla birlikte çeviri teknolojileri hızla gelişmeye başlamıştır ve 1990'lı yılların sonu 2000'li yılların başında piyasaya sürülen Bilgisayar Destekli Çeviri (BDÇ) araçları sayesinde daha hızlı ve daha tutarlı çeviri projeleri yürütülmeye başlanmıştır. Günümüzde çeviri sektöründe verilen iş ilanları incelendiğinde, adaylardan dil becerileri ve uzmanlık alanlarının yanı sıra çeşitli BDÇ araçlarını kullanabilmeleri beklenmektedir. Bu çerçevede, çevirmen adaylarının çeviri teknolojileri bağlamında kendilerini geliştirmeleri meslekî gelecekleri açısından kaçınılmazdır. Günümüzde çevirmenlik mesleğinde çeviri teknolojilerini kullanmak artık kaçınılmaz hale geldiyse, çevirmen adaylarının dilsel yetkinliklerinin yanında teknolojiyi kullanma becerilerini geliştirebilmeleri için öğrenimleri sırasında çeviri teknolojileri eğitimi almaları faydalı olacaktır.

Akademik çeviri eğitiminde teknoloji eğitiminin nasıl verilebileceği konusuna gelindiğinde, çeviribilim literatüründe iki farklı yaklaşımdan söz edilebilir (Canım-Alkan, 2013: 127-147). Buna göre, birinci yaklaşımı benimseyen Anthony Pym, Donald Kiraly, Brian Mossop ve Silvia Bernardini gibi akademisyenler; teknoloji eğitiminin sorun çözme, sorgulayıcı bakma, kendi kendine öğrenme ve ekip çalışması yapma gibi temel beceriler kazandırma ve piyasanın bugünkü koşulları konusunda farkındalık kazanmaya katkıda bulunma amaçları doğrultusunda planlanması gerektiğini savunmaktadır. Diğer taraftan, Daniel Gouadec, ilk yaklaşımı benimseyen akademisyenlerden farklı olarak piyasa odaklı ve tüketmeci bir yaklaşım geliştirmiştir (a.e., s. 136). Bu yaklaşımların hangisi ya da hangilerinin daha verimli olduğu hâlâ tartışma konusudur. Aynı zamanda, ulusal ve uluslararası platformda son yıllarda çeviri teknolojilerini konu alan çalışmalar arasında en bakir kalan alan çeviri teknolojileri eğitimidir (Balkul, 2015: 6-7).

Ders müfredatında çeviri teknolojilerine yönelik bağımsız bir ders bulunmayan Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında bölüm öğretim üyesi Prof. Dr. Emine BOĞENÇ DEMİREL'in kuruculuğu ve danışmanlığında 2016-2017 güz dönemi, 2016-2017 bahar dönemi, 2017-2018 bahar dönemi ve son olarak bu yüksek lisans tezinin altyapısında kullanmak üzere 2018-2019 güz döneminde toplam dört farklı Bilgisayar Destekli Çeviri atölyesi düzenlenmiştir. Atölyeler haftada 1 saat olmak üzere yaklaşık

8-10 hafta uzunluğunda sürdürülmüştür. Atölyelere her sınıftan öğrenci kayıt yaptırmıştır ve gönüllülük esaslı bir katılım olmuştur. Yeterli katılım sağlayan öğrencilere Katılım Sertifikası verilmiştir. 2016-2017 güz ve bahar dönemlerinde düzenlenen atölyelerde *peer-to-peer*, yani akran yardımıyla, öğrencilerin birbirine yardım ettikleri ve öğreterek öğrendikleri bir eğitim yöntemi benimsenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, çeviri teknolojileri eğitiminin uygulama alanına yönelik bir atölye modeli önerisi getirmektir. Bu doğrultuda, başta Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'in *Translation technology and training for intercultural dialogue: What to do when your translation memory won't talk to you* (2007) başlıklı makalesinde çeviri teknolojileri eğitime yönelik sunduğu ders işleme önerilerinden ve atölyelerin mevcut gelişiminden yola çıkılarak 10 haftalık bir eğitim planı oluşturulmuştur. Hazırlanan bu eğitim planı, 2018-2019 güz döneminde, farklı sınıflardan 27 öğrencinin katılımıyla, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen ve bu yüksek lisans tezinin temelini oluşturan son atölyelerde uygulanmıştır. Eğitim planının işlevselliğini saptamak üzere katılımcı öğrencilerle birlikte eğitim öncesi ön-anket ve eğitim sonrası son-anket uygulaması yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde öncelikle çeviri teknolojilerinin tarihsel gelişimi üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda, 17. yüzyılda ilk kez René Descartes tarafından ortaya atılan ve kimi yazarlar tarafından makine çevirisinin gerçek öncüleri olarak kabul edilen mekanik sözlüklere değindikten sonra 20. yüzyılda ancak başlatılabilen makine çevirisiyle ilgili ilk girişimler, Georgetown Üniversitesi ve IBM şirketi ortaklığıyla 1954 yılında kurulan ilk makine çevirisi sistemi, ABD hükümeti tarafından kurulan ALPAC (Automatic Language Processing Advisory Committee) Komisyonu tarafından yayımlanan ALPAC raporu ve 1970'li yıllardan 2000'li yıllara kadar yaşanan yeni gelişmeler betimlenecektir. Ardından çevirmenlere destek sağlayan bilgisayar destekli çeviri yazılımlarının kullanıldığı bir çeviri süreci olan Bilgisayar Destekli Çeviri kavramı üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda, 1990'lı yıllardan itibaren piyasaya egemen olmaya başlayan ve günümüzde profesyonel çevirmenlerin vazgeçilmez araçları arasında olan çeviri belleklerinin işleyişine değindikten sonra çeviri belleği teknolojisinin tarihsel gelişimi, ortaya atılan ilk çeviri belleği fikirleri, çeviri belleği teknolojisinin geliştirilmesindeki önemli adımlar ve günümüzde BDÇ araçları olarak anılan çeviri belleği sistemlerinin avantajları ve kısıtlamaları betimlenecektir.

Son olarak, birbiriyle oldukça karıştırılan Bilgisayar Destekli Çeviri ve Makine Çevirisi (MÇ) kavramları arasındaki farklara değinilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde çeviri teknolojileri eğitime yönelik farklı yaklaşımlar bağlamında akademik çeviri eğitiminde teknoloji eğitiminin nasıl verilebileceği konusunda çeviribilim literatüründe yer alan iki farklı yaklaşım mercek altına alınacaktır. Bu çerçevede, birinci yaklaşımı benimseyen ve teknoloji eğitiminin sorun çözme, sorgulayıcı bakma, kendi kendine öğrenme ve ekip çalışması yapma gibi temel beceriler kazandırma ve piyasanın bugünkü koşulları konusunda farkındalık kazanmaya katkıda bulunma amaçları doğrultusunda planlanması gerektiğini savunan Anthony Pym, Donald Kiraly, Brian Mossop ve Silvia Bernardini'nin ve ilk yaklaşımı benimseyen akademisyenlerden farklı olarak piyasa odaklı ve tüketmeci bir yaklaşım geliştiren Daniel Gouadec'in ilgili yayınlarından yapılan incelemelere yer verilecektir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde uygulama modeli ele alınacaktır. Bu bağlamda, ilk olarak, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen Bilgisayar Destekli Çeviri atölyelerinin formatı ve işleyişi üzerinde durulacaktır. Ardından, 2018-2019 güz dönemi BDÇ Atölyeleri'nde uygulanmak üzere, başta Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'in *Translation technology and training for intercultural dialogue: What to do when your translation memory won't talk to you* (2007) başlıklı makalesinde çeviri teknolojileri eğitime yönelik sunduğu ders işleme önerilerinden ve atölyelerin mevcut gelişiminden yola çıkılarak oluşturulan eğitim planı ve haftalık ders içerikleri sunulacaktır. Uygulama modeli tanıtıldıktan sonra, çalışmanın yöntemi, araştırma soruları, çalışmanın evreni ve örneklem grubu ve veri toplama aracı olarak belirlenen ön-anket ve son-anketlerin içeriği betimlenecektir. Çalışmanın çerçevesi çizildikten sonra, ön-anket ve son-anketler aracılığıyla toplanan görgül veriler nitel araştırma yöntemlerinden "betimsel analiz" yöntemiyle değerlendirilecektir. Anketlerden elde edilen görgül verilerin betimsel analizinin ardından çalışmanın araştırma sorularına cevap aranacak ve eğitim planının ne kadar işlevsel olduğu ortaya konacaktır. Diğer taraftan, Donald Kiraly, Brian Mossop, Silvia Bernardini ve Daniel Gouadec gibi akademisyenlerin çeviri teknolojileri eğitime yönelik farklı yaklaşımlarından yararlanılarak eğitim planının nasıl geliştirilebileceği ve yeni açılacak ve/veya

hâlihazırda çeviri teknolojileri eğitimi veren çeviribilim bölümlerine ne tür katkılar sağlayabileceği tartışılacaktır.

Sonuç bölümünde, çalışmanın genel bir değerlendirmesine ve çalışma kapsamında hazırlanan ön-anket ve son-anketler aracılığıyla elde edilen görgül veriler ışığında ulaşılan sonuçlara yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ

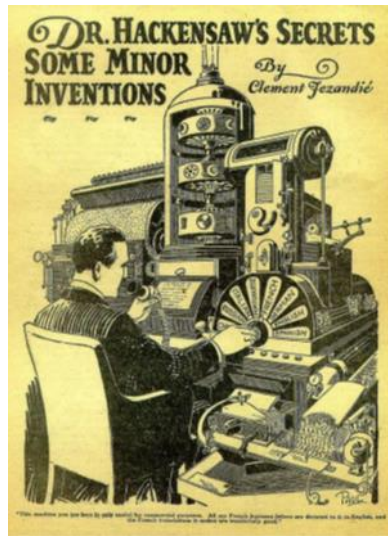
1.1. ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Bilgisayarın icadından önce, mekanik araçlar kullanarak dil engellerini aşma fikri ilk kez 17. yüzyılda ortaya atılmıştır (Hutchins, 1986: 5). René Descartes, 20 Kasım 1629 yılında Pierre Marsenne'e yazdığı mektupta, bilinen tüm dillerdeki sözcüksel karşılıkların aynı kodu göstereceği rakam biçimindeki bir sözlük ile evrensel bir dil oluşturmaktan bahsetmiştir:

Görebildiğim kadarıyla, böyle bir buluşun tek faydası yazım için olacaktır: Anlaşılacak istenen tüm dillerin bulunduğu ve temel sözcükler için sesleme değil, fakat anlama karşılık gelen ortak karakterlerin yerleştirildiği (örneğin aymere, amare ve filein için aynı karakter gibi) büyük bir sözlük basılırsa; bu sözlüğe sahip olanlar ve dil bilgisini bilenler, bu karakterleri tek tek tarayarak yazılanın ne anlama geldiğini kendi dillerinde anlayabileceklerdir¹ (Mounin, 1964:16).

Bu tür mekanik sözlük örnekleri 1657 yılında Cave Beck, 1661 yılında Johann Joachim Becher ve 1663 yılında Athanasius Kircher tarafından basılmıştır. Makine çevirisi merakının yüksek olduğu 1960'lı yılların başında, 17. yüzyılda ortaya atılan bu fikirler, kimi yazarlar tarafından makine çevirisinin gerçek öncülleri olarak kabul edilmiştir (Hutchins, 1986: 5).

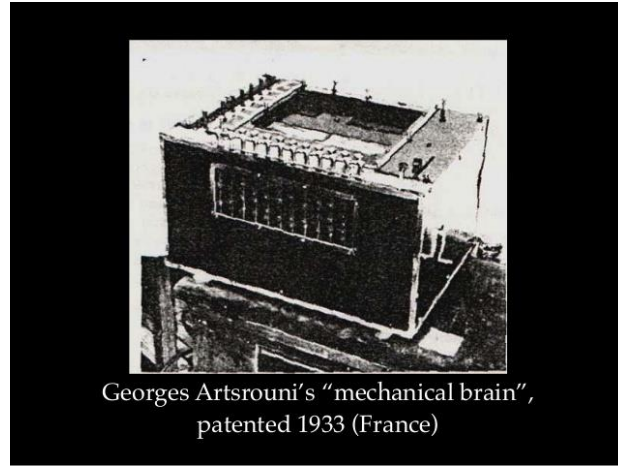
Şekil 1.1: 1926 yılında hayal edilen bir çeviri makinesi

¹ Aksi belirtilmedikçe bu çalışmada yer alan tüm çeviriler araştırmacıya aittir.

Makine çevirisiyle ilgili ilk girişimler ise ancak 20. yüzyılda başlamıştır (Hutchins, a.e., s. 7). 1933 yılında, elektrikle çalışan iki cihazın patenti alınmıştır. İlk olarak, Fransız mühendis Georges Artsrouni, 22 Temmuz 1933 yılında, “Mekanik Beyin” adını verdiği bir çeviri makinesinin patentini almıştır (Hutchins, 1997: 14). Cihaz, dört bileşenden oluşmaktadır: Kâğıt şeridi üzerinde sözlük girdisi “hafızası”, sözcük girmek için klavye, arama mekanizması ve klavye üzerinde bir dizi pencere halinde sonuç gösterme aracı. 1937 yılında Paris’te sergilenen bu cihaz oldukça dikkat çekmiştir. İkinci olarak, Rusya’dan Petr Troyanskii, Artsrouni’nin önüne geçerek, tasarladığı cihaza, kaynak dildeki sözcüklerin bir pencere aracılığıyla gösterilerek hedef dilde karşılık gelen sözcüklerin basıldığı çokdilli bir “terimler alanı” yerleştirmiştir (Hutchins, 1986: 7). Sözcükler burada kök biçimindedir. Troyanskii dil bilgisel ilişkileri ifade etmek için her dilde ortak bir dizi “mantıksal sembol” geliştirmiştir ve çeviriyi üç adımlı bir süreç olarak planlamıştır. Buna göre, insan düzeltmen sözcükleri kök biçimine getirerek ve bağlantılı “mantıksal” ilişkileri tanımlayarak kaynak metni hazırlayacaktı; ardından, hazırlanan metin, cihaz aracılığıyla tamamen mekanik bir şekilde mantıksal semboller korunarak hedef dilde eşdeğer sözcük dizisine dönüştürülecekti; son olarak, insan düzeltmen kök ve sembol dizilerini hedef dilde yazacaktı (Hutchins, 1997: 14-15).

Şekil 1.2: Georges Artsrouni’nin “Mekanik Beyin” cihazı

İkinci Dünya Savaşı yıllarında, taraflar, birbirlerine ait gizli bilgilere ulaşabilmek için çeşitli makineler aracılığıyla birbirlerinin şifrelerini çözmüşlerdir. Bu şifre çözme yöntemleri daha sonra makine çevirisine uygulanmaya çalışılmıştır (Kübler, 2007: 2). İlk makine çevirisi sistemi Georgetown Üniversitesi ve IBM şirketi ortaklığıyla 1954

yılında kurulmuştur. Bu sistem, içinde 250 sözcük barındıran bir sözlük ve 6 dil bilgisi kuralı yardımıyla 49 cümleyi Rusçadan İngilizceye çevirebilmekteydi (Hutchins, 1986: 17). Bunun ardından, araştırmacılar üç beş yıl içinde makine çevirisinin bir sorun olmaktan çıkacağını dile getirmiştir (Hutchins, 1997: 23).

Şekil 1.3: İlk makine çevirisi sistemi: Georgetown IBM sistemi, 7 Ocak 1954

1966 yılına gelindiğinde ise, ABD hükümeti tarafından kurulan ALPAC (Automatic Language Processing Advisory Committee) Komisyonu, makine çevirisi araştırmalarına verilen destekleri oldukça olumsuz yönde etkileyecek bir rapor yayımlamıştır. ALPAC raporuna göre, makine çevirisi, insan tarafından yapılan çeviriye göre daha yavaş, daha yetersiz ve iki kat daha pahalıydı. Raporda, bu alanda yapılan araştırmalar için verilen finansal desteğin kesilerek otomatik sözlükler gibi çeviriye yardımcı araçlara aktarılması önerilmiştir. Böylece, ABD'deki makine çevirisi araştırmaları 10 yıl kadar fiilen durdurulmuştur (Kübler, 2007: s. 3). Diğer taraftan, bu on yıllık süreçte, Kanada, Avrupa ve Japonya'da makine çevirisinde bir takım gelişmeler yaşanmıştır. Örneğin, 1970 yılında Kanada'da başlayan TAUM-Météo projesinde iki önemli sonuca varılmıştır: Proje sayesinde PROLOG programlama dili geliştirilmiş ve hava tahminlerinin çevirilerinde başarıyla kullanılmaya başlanmıştır. Fransa'nın Grenoble şehrinde matematik ve fizik metinlerinin Rusçadan Fransızcaya çevirisinin yapıldığı bir sistem geliştirilmiştir. Avrupa Topluluğu'nda ise, çeviriye olan ihtiyaçlar gitgide artmış ve 1976 yılında günümüzde de kullanılan Systran sistemi Avrupa Komisyonu tarafından hayata geçirilmiştir (a.e., s. 3).

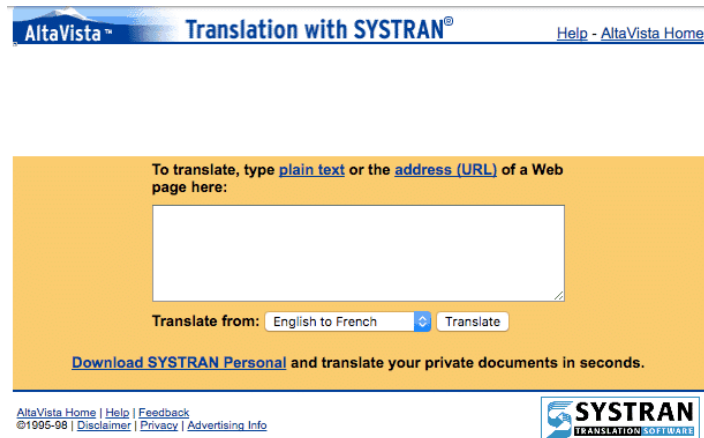
1970'lerin sonu ve 1980'lerin başında, pazarlanabilir büyük sistemler geliştirilmiş ve makine çevirisi alanında yapılan araştırmalarda yeni bir yükseliş meydana gelmiştir. Peter Toma'nın 1970 yılında kurduğu Systran sisteminin ilk

sürümünden yola çıkılarak özellikle Avrupa Komisyonu, NATO ve Xerox şirketinde Logos ve METAL gibi yeni sürüm sistemler geliştirilmiştir (a.e., s. 3). Bunun yanı sıra, dönemin diğer göze çarpan projeleri şunlardır: GETA-Ariane (Grenoble), SUSY (Saarbrücken), Mu (Kyoto), DLT (Utrecht), Rosetta (Eindhoven), Carnegie-Mellon Üniversitesi'nde (Pittsburgh) yürütülen bilgi temelli bir proje ve Avrupa Toplulukları tarafından desteklenen uluslararası çok dilli Eurotra projesi ve Çin, Endonezya ve Tayland'dan gelen katılımcılarla gerçekleştirilen Japon CICC projesi.

1980'li yıllarda sözlükler, dizinleme araçları (Fr. concordancier) ve çeviri bellekleri birleştirilerek çeviriye yardımcı araçlar üzerinde çalışılmaya başlanmıştır. Makine çevirisi sistemleri üzerine çalışan kimi şirketler, bu sistemleri bırakmış ve/veya çeviri bellekleri geliştirmiştir. Bazı sistemlerde, bu araçlar, makine çevirisiyle birleştirilmiştir. Böylece çeviri bellekleri ilginç bir şekilde gelişmiş ve çeviriye yardımcı araçlar arasında önemli bir yer elde etmiştir (a.e., s. 3).

1990'lı yıllardan itibaren çeviri bellekleri piyasaya egemen olmaya başlamıştır. Günümüzde bunlar profesyonel çevirmenlerin vazgeçilmez araçları arasındadır. O dönemde, kişisel bilgisayarların artmasıyla birlikte, bilgisayarlara yüklenebilen kişisel makine çevirisi sistemleri üretilmeye başlanmıştır. İnternetin gelişmesiyle birlikte makine çevirisi sistemleri çevrimiçi olarak kullanılabilir hale gelmiştir. Systran, 1998 yılında AltaVista ve Babelfish ile bunu ilk kullanan sistem olmuştur. Diğer taraftan, çeviriye yardımcı araçlara olan ilgili artsa da, makine çevirisi araştırmaları devam etmiştir (a.e., s. 3-4).

Şekil 1.4: Systran Çeviri Motoru

2000'li yıllarda internetin yaygınlaşmasıyla birlikte çevirmenler için e-posta başlıca iletişim aracı haline gelmiş ve iletişim anlayışında köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bunun yanı sıra, çevrimiçi sözlükler ve Google Çeviri gibi çevrimiçi makine çevirisi araçları daha gelişmiş bir şekilde çevirmenlerin hizmetine sunulmuştur. İlk olarak 2006 yılında istatistiksel çeviri motoruyla Arapça ile İngilizce arası çeviri hizmeti sunmaya başlayan Google Çeviri, 2016 yılında nöral makine çeviri motorunu kullanmaya başlamıştır. Google Neural Machine Translation (Google Nöral Makine Çevirisi) olarak adlandırılan bu yeni sistem, Google Çeviri'deki akıcılığı ve doğruluğu artırmak için yapay bir sinir ağı kullanmaktadır. Nöral çeviri sisteminin, önceki çeviri sistemlerinden en büyük farkı cümle odaklı çeviri yapmasıdır. Bu sistem otomatik öğrenme üstüne kurulu olduğu için zaman içinde gelişecek biçimde tasarlanmıştır.

1.2. BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÇEVİRİ

Bilgisayar Destekli Çeviri (BDÇ) çevirmenlere destek sağlayan bilgisayar yazılımlarının kullanıldığı bir çeviri sürecidir. Çoğu çeviri uygulayıcısının doğrulayacağı üzere, günümüzde yapılan tüm profesyonel çeviri işlerinde çeşitli bilgisayar yazılımları, yani bilgisayar destekli çeviri kullanılmaktadır (Garcia, 2007; O'Hagan, 2009; Pym, 2011; Garcia, 2012; Taravella ve Villeneuve, 2013). 1990'lı yıllarda piyasaya sürülen çeviri belleği teknolojisi günümüzde uzmanlık alanı çevirilerinde en çok kullanılan bilgisayar aracıdır (Bowker/Barlow, 2008: 2; Garcia, 2007: 56; O'Hagan, 2009: 48; Somers, 2003: 31). Çeviri belleği, segmentlere ayrılmış ve birbiriyle eşleştirilmiş kaynak ve hedef metinlerin dil kombinasyonlarına göre depolandığı bir veri tabanıdır. Çevirmenler yeni metinler üzerinde çalışırken daha önce çevrilmiş ve çeviri belleğinde depolanmış verileri yeniden kullanabilmektedir. Çeviri belleği teknolojisi, günümüzde artık daha fazla işte, daha fazla dilde ve daha fazla müşteri ve çevirmen tarafından kullanılmaktadır. Daniel Gouadec'in yaptığı araştırma kapsamında, profesyonel çevirmenlere yönelik 430'dan fazla iş ilanının %95'ininde çeviri belleği kullanımı becerisinin bir ön koşul olarak yer aldığı saptanmıştır (Gouadec, 2007: 151). Çeviri belleği teknolojisi üretkenlik, maliyet tasarrufu ve çeviri çıktısının kalitesi bakımından pek çok fayda sağlamaktadır (O'Hagan, 2009: 48). Çeviri mesleğinde çeviri belleği sistemlerinin ortaya çıkışıyla birlikte çevirmenlerin iş akışlarında önemli değişiklikler meydana gelmiştir (Garcia, 2007: 56).

1.2.1. Çeviri Belleği Teknolojisinin Tarihsel Gelişimi

Çeviri belleği teknolojisi kavramı 40 yıl öncesine kadar gitmektedir. Hutchins, çeviri belleği fikrini Arthern'in (1979) bilgisayar-tabanlı terminoloji sistemlerinin Avrupa Komisyonu'nda potansiyel kullanımı hakkındaki bir makalesine dayandırır (Hutchins, 1998: 294). Avrupa Komisyonu'nda çalışan çevirmenlerin daha önce çevrilmiş metinleri yeniden çevirirken önemli ölçüde zaman kaybettiklerini belirten Arthern, çeviri sırasında kullanmak üzere kaynak ve hedef metinlerin dijital olarak depolanmasını önermiştir. Arthern, bunu *translation by text-retrieval* (metinleri yeniden kullanarak çeviri yapma) olarak adlandırmıştır (Arthern, 1979: 94). Bir başka devasa fikir 1980 yılında "The proper place of Men and Machines in Language Translation" başlıklı makalesinde Kay tarafından ortaya atılmıştır (Kay, 1980/1997). Kay, makine çevirisinin, yani tam otomatik çevirinin yakın zamanda insan çevirisine alternatif olacağını düşünen çağdaşlarının aksine, çeviri sürecinin insan çevirmenlerin kontrolü altında kalması gerektiğini ve insan çevirmenlere destek sağlayacak dijital araçların geliştirilmesini savunmuştur. Kay'ın temel fikri, anabilgisayara bağlı bir terminal ağı kurarak özel çeviri araçları geliştirmek ve bunları mevcut metin işleme teknolojisine eklemektir. Hutchins'e göre, bir başka önemli çeviri belleği teknolojisi geliştirme fikri Melby (1981) tarafından öne sürülmüştür (Hutchins, 1998: 297). Melby, bilgisayarda üretilmiş iki dilli dizinleri çevirmenler için bir araç olarak önermiş ve bu tür bir aracın çevirmenlere ilgili bağlamlarda potansiyel çeviri karşılıklarına sahip metin segmentlerini tanımlama olanağı verebileceğini belgelemiştir.

Hutchins, modern çeviri belleği teknolojisinin geliştirilmesindeki başka önemli adımlardan da söz eder. Örneğin, Automated Language Processing System (ALPS - Otomatik Dil İşleme Sistemi) 1980'lerin sonunda kendi çok dilli sözcük işlemcisi üzerinde "tekrarları çıkarma" olanağı bulunan ve kaynak ve hedef metinleri eş zamanlı olarak gösteren bir özellik sunmuştur (Hutchins, 1998: 300). Modern çeviri belleği teknolojisine doğru atılan bir diğer önemli adım Harris'in (1988) bi-text (iki metin) kavramıdır. Melby'nin (1981) iki dilli dizinin devamı olan bi-text; kaynak ve hedef metinleri birbirine bağlar ve yeni bir çeviri projesiyle bağlantılı olarak daha önce yapılmış çevirilerin aranması ve erişilmesi işlemlerini kolaylaştırır (Hutchins, 1998: 301).

Ticari çeviri belleği sistemleri, metin hizalama araçlarının iki dilli çeviri veri tabanlarını mümkün kılmasıyla ilk kez oluşturulmuştur. Bu fikirlere ve teknik

gelişmelere dayanarak, 1990'ların başında dört ticari çeviri belleği sistemi piyasaya sürülmüştür: IBM Translation Manager, Star Transit sistemi, Eurolang Optimizer ve Trados Translator's Workbench (Hutchins, 1998: 303). İlk çeviri belleği sistemlerinin piyasaya sürülmesinden bu yana, dikkate değer bu teknoloji ilerlemeye devam etmiştir.

Günümüze gelindiğinde, çeviri belleği sistemlerinin daha da geliştiği görülmektedir. Çeviri belleği sistemleri, günümüz çeviri sektöründe BDÇ araçları adıyla da anılmaktadır. Bu araçların piyasadaki sayıları oldukça fazladır. SDL Trados Studio, memoQ, Memsource, Across ve Wordfast Pro sektörün önde gelen BDÇ araçları arasında sayılmaktadır. Günümüz BDÇ araçları masaüstü tabanlı ve bulut tabanlı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Masaüstü tabanlı BDÇ aracı, bilgisayara kurulum gerektiren bir yazılımdır. Bu araçlar üzerinde çalışabilmek için internet bağlantısı gerekmez. Kilitlenme veya yavaşlama gibi sunucu sorunları yaşanmaz. Diğer taraftan, ürün anahtarı yalnızca bir bilgisayar üzerinde kullanılabilir. Çeviri projelerinin güvenliği bilgisayarın güvenliğine bağlıdır. Yedekleme yapılmazsa, bilgisayar bozulduğunda ya da çalındığında tüm veriler kaybedilir. SDL Trados, günümüzde çeviri işletmeleri tarafından kullanılan en yaygın masaüstü tabanlı BDÇ aracıdır. Bulut tabanlı BDÇ aracı, bilgisayara herhangi bir kurulum gerektirmeyen ve web tarayıcılar üzerinden çalışan bir yazılımdır. Bu platformların gitgide her sektörde yaygın hale geldiği bilinmektedir. Bulut tabanlı BDÇ aracı üzerinde çeviriler eş zamanlı olarak kaydedildiği için herhangi bir veri kaybı yaşanmaz. Bu araçların en büyük avantajı internet bağlantısı ve web tarayıcısı olan her cihazdan ulaşılabilir olmalarıdır. Diğer taraftan, her zaman verilerin hacklenme riski vardır. Bu aracın üzerinde çalışabilmek için internet bağlantısı mutlaka gereklidir. Memsource, Wordbee, XTM Cloud, Smartcat ve MateCat sektörde önde gelen bulut tabanlı BDÇ araçları arasında yer almaktadır.

1.2.2. Çeviri Belleği Sistemlerinin Avantajları

Çeviri belleği sistemlerinin çevirmenlere, çeviri sağlayıcılarına ve müşterilerine birçok avantaj sağladığı bilinmektedir (Canım-Alkan, 2011: 3). Bu sistemler sayesinde, defalarca tekrarlanan terim ve cümlelerin bulunduğu metinler çevrilirken büyük zaman tasarrufu sağlanmaktadır. Çevirmenler, segmentleri yalnızca bir kez çevirmekte, tekrarlar karşısında aynı çevirileri yeniden kullanmakta ve çeviri bellekleri sayesinde metinleri sıfırdan çevirmemektedir (a.e., s. 3). Diğer taraftan, daha önce

yapılan çevirilerin yeniden kullanılması sadece zaman tasarrufu sağlamakla kalmamakta, çeviri ücretlerini de düşürmektedir. Müşteriler genel olarak tam eşleşmeler için hiçbir ücret ödememekte, tam ve bulanık eşleşmeler için ise daha az ücret ödemektedir; çevirmenler de bu eşleşmeler dışında yaptıkları değişiklikler kadar ücret almaktadır (a.e., s. 3).

Çeviri belleği sistemlerinin daha önceden yapılmış çevirileri geri dönüştürerek üretkenliği ve tutarlılığı artırdığı bilinmektedir (Garcia, 2009: 201). Önceden çevrilmiş segmentlerin otomatik olarak tanınması, hedef metinlerin biçimsel, deyimsel ve terminolojik tutarlılığını artıran önemli bir yenilik olduğu ifade edilmektedir (Austermühl, 2006: 77). Bununla birlikte, bu yeniliğin, özellikle birden çok çevirmenin yer aldığı çeviri projelerinde daha fazla önem kazandığı öne sürülmektedir (Canım-Alkan, 2011: 3). Diğer taraftan, çeviri belleklerinin yerel veya küresel ağlar üzerinden kullanılabilmesiyle birlikte uzak yerleşkelerde bulunan ve bir ağ aracılığıyla birbirine bağlanan çevirmenler tarafından üretilen çeviriler arasında tutarlılık sağlanabilmektedir (a.e., s. 3). Gauton'a göre, büyük hacimli çeviri işlerinde çeviri belleği yardımı olmadan çevirmen çıktısında tutarlılık sağlamak imkânsızdır (Gauton, 2008: 102).

Çeviri belleği sistemleri zaman tasarrufu sağlayan ve aynı zamanda verimliliği ve tutarlılığı artıran yazılımlardır. Günümüz çeviri sektöründe çeviri belleği sistemi kullanmanın çevirmenlere rekabet gücü sağlayacağı vurgulanmaktadır (Canım-Alkan, 2011: 4).

1.2.3. Çeviri Belleği Sistemlerinin Kısıtlamaları

Çeviri belleği sistemlerinin avantajlarının yanı sıra birtakım kısıtlamaları ve zorlukları bulunmaktadır (Canım-Alkan, 2011: 4). Çeviri belleği sistemlerinin tam sürümlerini kullanmanın önemli bir miktarda yatırım gerektirdiği ve bu yazılımlara yapılan güncellemelerin çoğu zaman ücretli olduğu bilinmektedir. Diğer taraftan, çeviri belleği sistemlerinin ücretsiz deneme sürümleri mevcut olsa da bunlar genellikle tam sürümlerin sunduğu tüm özellikleri barındırmamaktadır (a.e, s. 4).

Çeviri belleği sistemlerinde kaliteyle ilgili bazı sorunlar meydana gelmektedir. Örneğin, çeviri belleğinde bulunan bazı hatalı ifadeler yeniden kullanılabilir. Müşteriler genelde çeviri belleği yerine nihai belgeler üzerinde düzeltme yaptığı için nihai belgeler üzerinde yapılan bu düzeltmeler çeviri belleğinde de güncellenmezse,

çevirmen, müşterinin gönderdiği benzer bir belge üzerinde aynı hataları tekrarlayabilmektedir (a.e: s. 4). Bu durumda, daha önce yapılan düzeltmeler yineleneyeceği için müşterilerin rahatsız olması söz konusu olacak ve müşterilerin beklediği türden olmayan bir katma değer ortaya çıkacaktır (Bowker ve Barlow, 2008: 15-16).

Çeviri belleği sistemlerinin kullanımının müşterilerin çevirmenlerden çeviri ücretlerini düşürmelerini talep etmesine neden olduğu belirtilmektedir (Canım-Alkan, 2011: 4). Bu sebeple, çevirmenler, daha önce çevrilmiş segmentler üzerinde daha hızlı ve çoğunlukla eleştirel olmayan bir bakış açısıyla çalışmakta ve böylece çeviri kalitesinde azalma meydana gelmektedir (Gil ve Pym, 2006). Gil ve Pym, yüksek kaliteli bir iş istendiğinde, çeviri belleği sistemlerinin verdiği çıktıların önemle gözden geçirilmesini önermektedir. Bunun da kontrol ve düzenleme için daha fazla zaman harcanacağı anlamına geldiği düşünülmektedir (Canım-Alkan, 2011: 4).

Garcia'ya göre, çeviri belleği sistemlerini kullanan çevirmenler artık metne değil, segmentlere odaklanmaktadır (Garcia, 2009: 201). Çevirmenlerin böylece hedef metnin iletişimsel bağlamından koptuğu; zaman baskısı altında çalışan çevirmenlerin çeviri sırasında, çeviri belleği sistemi tam eşleşme bulduğunda, bu eşleşmeleri okumadan, kontrol etmeden ya da düzenleme yapmadan kabul etme eğiliminde oldukları belirtilmektedir (Canım-Alkan, 2011: 4).

1.3. BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÇEVİRİ VE MAKİNE ÇEVİRİSİ ARASINDAKİ FARKLAR

Bilgisayar Destekli Çeviri ve Makine Çevirisi (MÇ) kavramları birbiriyle karıştırılmamalıdır. Bilgisayar destekli çeviride kaynak metin insan tarafından çevrilirken, makine çevirisinde kaynak metin hiçbir insan müdahalesi olmaksızın bilgisayar tarafından çevrilir. Lynne Bowker BDÇ ve MÇ arasındaki farkı şu şekilde açıklamaktadır:

Makine çevirisinde, metni bilgisayar çevirir ve alınan makine çıktısı daha sonra bir insan tarafından düzenlenebilir. Bilgisayar destekli çeviride ise, çeviri yapmaktan insanlar sorumludur, fakat bu görevi tamamlamak ve üretkenliklerini artırmak için çeşitli bilgisayar araçlarından faydalanabilirler. Bu nedenle, makine çevirisi sistemleri çevirmenlerin yerini almaya çalışırken, bilgisayar destekli çeviri daha verimli çalışmalarına olanak tanıyarak onları destekler (Bowker 2002: 4).

Diğer taraftan, BDÇ kavramı, Human-Aided Machine Translation (HAMT - İnsan Destekli Makine Çevirisi) ve Machine-Aided Human Translation (MAHT - Makine Destekli İnsan Çevirisi) kavramlarını kapsamaktadır. İnsan destekli makine çevirisinde, çeviri aslında programın kendisi tarafından gerçekleştirilir, fakat kaynak metinden ileri gelen belirli dil sorunlarını çözmek ya da hedef metni düzeltmek için insanlara ihtiyaç duyulur. Makine destekli insan çevirisinde, çeviri insan çevirmen tarafından gerçekleştirilir, fakat bilgisayar desteği sürecin ayrılmaz bir parçası olarak görülür (Christensen ve Schjoldager 2017: 3).

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ

2.1. ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİNE FARKLI YAKLAŞIMLAR

Teknolojik gelişmelerden pek çok diğer sektör gibi çeviri sektörü de yoğun bir şekilde etkilenmiştir. Özellikle 1990'lı yıllarda internetin yaygınlaşmasıyla birlikte çeviri teknolojileri hızla gelişmeye başlamıştır ve 1990'lı yılların sonu 2000'li yılların başında piyasaya sürülen BDÇ araçları sayesinde daha hızlı ve daha tutarlı çeviri projeleri yürütülmeye başlanmıştır. Günümüzde çeviri sektöründe verilen iş ilanları incelendiğinde, adaylardan dil becerileri ve uzmanlık alanlarının yanı sıra çeşitli BDÇ araçlarını kullanabilmeleri beklenmektedir. Bu çerçevede, çevirmen adaylarının çeviri teknolojileri bağlamında kendilerini geliştirmeleri meslekî gelecekleri açısından kaçınılmazdır. Günümüzde çevirmenlik mesleğinde çeviri teknolojilerini kullanmak artık kaçınılmaz hale geldiyse, çevirmen adaylarının dilsel yetkinliklerinin yanında teknolojiyi kullanma becerilerini geliştirebilmeleri için öğrenimleri sırasında çeviri teknolojileri eğitimi almaları faydalı olacaktır.

İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim bölümü akademisyenlerinden Dr. Öğr. Üyesi Sinem Canım-Alkan, çeviribilim literatüründe akademik çeviri eğitiminde teknoloji eğitiminin nasıl verilebileceği konusunda iki farklı yaklaşımdan söz edilebileceğini belirtmektedir (Canım-Alkan, 2013: 127-147). Canım-Alkan'a göre, birinci yaklaşımı benimseyen Anthony Pym, Donald Kiraly, Brian Mossop ve Silvia Bernardini gibi akademisyenler; teknoloji eğitiminin sorun çözme, sorgulayıcı bakma, kendi kendine öğrenme ve ekip çalışması yapma gibi temel beceriler kazandırma ve piyasanın bugünkü koşulları konusunda farkındalık kazanmaya katkıda bulunma amaçları doğrultusunda planlanması gerektiğini savunmaktadır. Diğer taraftan, Daniel Gouadec, ilk yaklaşımı benimseyen akademisyenlerden farklı olarak piyasa odaklı ve tüketmeci bir yaklaşım geliştirmiştir (a.e., s. 136).

Bu çalışma için yapılan literatür taraması, Canım-Alkan'ın makalesinde yer verdiği iki farklı yaklaşımı benimseyen akademisyenlerin ilgili yayınlarının incelenmesinden oluşmaktadır.

2.1.1. Anthony Pym'in Çeviri Teknolojileri Eğitimine Yaklaşımı

Birinci yaklaşımı benimseyen akademisyenlerden Anthony Pym, *Translation technology and training for intercultural dialogue: What to do when your translation memory won't talk to you* (2007) başlıklı makalesinde öncelikle çokkültürlü hümanizmin birkaç ilkesinden söz eder. Pym'e göre, kültürlerarası iletişim kurduğumuzda, kültürel farklılıkların sayısız yönüyle yüzleşmek ve bunlarla baş etmek zorunda kalırız. Bu farklılıklar, iletişimin amacını etkileyen eylemimizin ve kimliğimizin özüne ve dolayısıyla çevirinin doğası ve amacı hakkındaki görelî fikirlere dokunabilir. Pym, tekdüzeliğin her şeyi çözebileceği inancı olmadan, farklılıklarla çatışmasız bir şekilde etkileşime girerek iletişim kurabilmek için bir tür hümanizmin gerekli olduğunu savunur (a.e., s. 1). Pym daha sonra bu tür bir hümanizm üzerine düşünmenin üç basit yolunu sunar:

1. "Negatif etik", ilkelerimizi kusursuz bir anlaşma ("anlam", "anlama" ve benzerleri) üzerine değil, daha kötü sonuçlardan kaçınma ("çatışma", "ötekinin yok edilmesi") üzerine dayandırdığımızı öne sürer.

2. "İşbirliği", iletişim için asgari bir amaç sağlayarak negatif etiği biraz daha geliştirebilir: Ne olursa olsun, iletişim edimindeki tüm taraflar için faydalar olmalıdır. Bu düşünce tarzı Karl Popper tarafından formüle edilmiştir ve Andrew Chesterman tarafından kültürlerarası iletişime uygulanmıştır.

3. "Ben-sen" söylemi Karl Buber tarafından formüle edilmiştir ve Arnaud Laygues tarafından çeviri etiğine uygulanmıştır. Arnaud Laygues'e göre, iletişim sorunlarını çözmek için bir metnin, bir cümlenin veya bir sözcüğün ne anlama geldiğini sormak yerine metne sanki diyalog kurabileceğimiz ikinci bir kişiymiş gibi yaklaşarak "Ne demek istiyorsun?" sorusu sorulmalıdır. [Çünkü] insanlarla ve insanların ürettiği metinler üzerinde çalışırız (a.e., s. 1-2).

Pym'e göre, tüm bu fikirler, sanki hepimiz dünyayı yüz yüze tartışıyormuşuz gibi, iletişim ortaklarının ideal bir şekilde hazır bulunduğunu varsayıyor gibi görülebilir. Pym, böyle bir durumda, ses ve kulak dışında teknolojiye ihtiyaç duyulmayacağını belirtir (a.e., s. 2). Fakat Pym, her türlü teknolojinin iletişim ortakları arasında aracılık ettiği bir çağda yaşadığımızı vurgular. Yani, teknoloji kullanımı yalnızca çeviri gibi insanın aracılık ettiği iletişim durumlarında söz konusu değildir. Pym'e göre sorun, dil teknolojisinin temel gerçeklerini inkâr etmeden iletişim hümanizmi ile nasıl ilerleyebileceğimizdir (a.e., s. 2). Pym bu bağlamda, cevabın bir kısmının, iletişimi ve

etiği devre dışı bırakmadan insanlara teknolojiyle nasıl çalışacaklarını öğretmek olduğunu belirtir (a.e., s. 2).

Pym'e göre, meydana gelen en temel değişiklik, çevirmenlerin web siteleri, yazılım programları ve ürün dokümantasyonu ile baş ederken üzerinde çalıştıkları dilsel materyal türüyle ilgilidir. Buna göre, başlangıcı, ortası ve sonu olan metinler tabii ki söz konusudur. Ancak çeviri çalışmaları artık dilsel veri grupları üzerinde yürütülmektedir ve görünen bir başlangıç, orta ve son olmaksızın bu dilsel veri grupları yardımıyla tamamlanmaktadır (a.e., s. 2). Pym bu süreci şu şekilde örneklendirir: Bir çevirmenden birtakım web sayfası güncellemesini yerelleştirmesi ve çevirmesi istenebilir. Bu durumda, çevirmen, web sayfasının tamamını herhangi bir metin türü ya da görsel biçiminde görmeden yalnızca güncellemeleri çevirecektir. Yine çevirmenler ekipler halinde çevrimiçi çeviri belleği sistemleri üzerinde yüzlerce sayfalık teknik dokümantasyonu çevirebilir. Bu durumda, yalnızca proje koordinatörü metni bir bütün olarak görecektir; çevirmenler ise yalnızca birbiriyle bağlantısız küçük parçalar üzerinde çalışacaktır (a.e., s. 3).

Pym, yukarıda verilen örnekler çerçevesinde teknolojiye bağlı kavramsal ve bilişsel değişikliklerin iki seviyede meydana geldiğini belirtir. Buna göre, bir tarafta, kaynak materyal farklı parçalar bir araya getirilerek oluşturulur. Diğer tarafta, çeviri bellekleri ve içerik yönetim sistemleri dilsel materyali kohezif seviyeleri bir metninkinden oldukça düşük sözcük öbeklerine ve parçalara ayırır. Pym'e göre, insanlar bu tür içerikleri artık doğrusal bir şekilde, yani baştan başlayıp sona kadar okuyarak kullanmamaktadır ve dolayısıyla dokümanlar doğrusal bir şekilde yazılmamakta ve şüphesiz doğrusal bir şekilde çevrilmemektedir (a.e., s. 3). Pym, teknolojinin, çeviri faaliyetlerini otomobil servisinde kullanılan türden bakım işlemlerine benzeyen bir şeye dönüştürdüğünü iddia eder. Ona göre, web sayfası güncellemeleri çevirirken iletişim ediminin başlangıcını ve sonunu görmediğimizde, çalışmamız bir "proje" olmaktan çıkıp tıpkı bir otomobil servisi programı gibi bir "program" haline gelir. Pym, doğrusallığın bundan böyle metinde değil, bakım sözleşmelerini zaman içinde tutmakta yattığını vurgular (a.e., s. 3).

Pym, çevirmenlerin hâlâ dilleri ve kültürleri bilmesi gerektiğini, fakat oldukça teknik alanlarda iyi derecede dokümantasyon ve organizasyon becerilerinin ve biraz da temel sağduyunun gelişmiş dil yeterliliğinin yerini alabileceğinin altını çizer ve bunu şu şekilde örneklendirir: Pym, pek iyi bilmediği bir dil olan Katalancaya birtakım

üniversite tüzükleri çevirdiğini ve doğru terim ve sözcük öbeklerini yerelleştirmek için Katalanca paralel metinlere göz attığını, çevrimiçi iki dilli hukuk sözlüğü kullandığını ve son olarak kalite kontrol için anadili Katalanca olan bir kişiden faydalandığını belirtir. Yine, iyi bildiği bir dil olan İspanyolca'yı kullanarak bir metin yazabileceğini, bu metni web tabanlı bir makine çevirisiyle Katalancaya çevirip iyi sonuçlar alabileceğini ve son olarak üst kontrolleri yapabileceğini belirtir. Pym, böylece, tüm bu yardımlarla dil ve kültüre pek de hâkim olmadan resmi Katalanca mektuplar yazabildiğini vurgular (a.e., s. 4). Pym, burada, paralel metinlerin tıpkı terimceler, sözlükler, yazım denetimcileri ve çeviri bellekleri gibi bir bütünce oluşturduğunu ve bütünce kullandığımızda metinlerden değil de listelerden yararlanır şekilde yazdığımızı ya da çevirdiğimizi belirtir. Pym, bunu “profesyonel bütünce” olarak adlandırır ve bu materyali kullanabilmek için dil kullanımına ek becerilere ihtiyacımız olduğunu vurgular. Ona göre, bu becerilerin tanımlanması ve öğretilmesi gerekir (a.e., s. 4-5).

Pym, profesyonel bütünce ile çalışırken neler olabileceği hakkında aşağıdaki örnekleri verir:

İlk olarak, teknoloji ve ekip çalışması tüm metni (örneğin tüm web sayfasını) görmemize izin vermediğinde iletişimin amacını anlamak için pek az yolumuz vardır. Bu, herhangi bir iletişim riskini değerlendirme şansımızın olmadığı anlamına gelir — tüm sorunlar potansiyel olarak aynı riski içerir. Metinle bir kişi olarak yakın bir şekilde konuşma ya da herkes için işbirliği geliştirme şansı ortadan kaybolur. Teknolojinin bizi zorlamakta olduğu şey budur: Her zamanki gibi aynı riskleri almalıyız, fakat eskisinden daha körü körüne almalıyız. Metnin hangi kısımlarının yüksek risk taşıdığını ve hangi kısımlarının az risk taşıdığını bilemeyiz.

Aynı zamanda, bir bütünce, çevirmene olası bir çeviri sunduğunda, bunu her daim belirli bir otoritenin desteğiyle yapar. Bütüncelerin hepsi eşit değildir: Farklı yerlerden, iletişim edimini destekleyen farklı taraflar ile gelirler. Aslında, düşündüğünüzde, bütüncenin varlığı, çevirmenin ötesindeki insanların bu çözüm için çaba gösterdikleri anlamına gelir. Bu gerçekten de bütüncenin sesi olabilir — kişi bir şekilde sessiz veri listesiyle konuşabilir (a.e., s. 6-7).

Pym, çevirmenin bütüncede sunulan çözümü kabul etmesi durumunda, özellikle bütünce müşteriye ya da dil hizmeti sağlayıcısına aitse, çevirmenin taşıdığı riskin kısmen bütüncenin arkasındaki otoriteye aktarılacağını belirtir. Pym'e göre, bu çözüm yanlış olsa da çevirmen tamamen kusurlu bulunmayacaktır (a.e., s. 7). Pym, diğer taraftan, risk analizi anahtarının yine de çevirmenin çabasında yattığını belirtir. Ona göre, metindeki her şey eşit öneme sahip olmadığı için çevirmenler iletişimsel

başarı koşullarına etki eden, kendi içinde yüksek risk taşıyan ve yüksek çaba gerektiren bölümler üzerinde sıkı çalışmalıdır. Pym, çevirmenin bu bölümleri görebilmesi için mutlaka iletişim edimini kavraması gerektiğini, teknolojinin ve organizasyonun buna olanak sağlamadığı yerlerde ise çevirmenin yapabileceği en iyi şeyin bütüncelerin arkasındaki otoriteyle uyum içinde çaba göstermek olduğunu belirtir (a.e., s. 7). Ona göre, çevirmenler böylece müşteriden, terimcilerden ve çeviri belleklerinden alınan çeviri eşleşmelerini kabul etmek zorunda kalırlar; yanıltıcı “tam eşleşmeler” aldıklarında bu durumu sorgulamazlar; belleklerin kalitesini artırmak için istekli olmazlar (a.e., s. 7-8).

Pym, makalesinin “Lessons for training institutions” (“Eğitim kurumları için dersler”) başlıklı bölümünde, çeviri eğitimi veren kurumlar için çeşitli ders işleme önerilerinde bulunur (a.e., s. 9-12). Bu öneriler üç alt bölümde sunulmaktadır: Risk dağılımı farkındalığı, teknoloji kullanımı ve rol değişimi.

Pym, öncelikle risk dağılımı farkındalığı bağlamında, öğrencilerin metnin her bölümünün aynı önemde olmadığını anlamalarına dek birkaç ay boyunca yalnızca metin çözümlemesi yapmalarını, çevirilerini kaleme almadan önce yüz yüze sözlü çeviri yapmalarını ve iletişimsel tehlikelerle ilgili farkındalık geliştirmeleri adına birbirlerinin çevirilerini kullanmalarını önerir (a.e., s. 9).

Çeviri teknolojilerine gelindiğinde, Pym, ders saatlerinin piyasadaki her bir programı öğretmek için harcanmaması gerektiğini belirtir. Ona göre, eğitim kurumlarının rolü; piyasada nelerin olduğunu söylemek ile sınırlı kalıp, teknolojiyle temel başa çıkma yöntemlerini göstermek ve öğrencilerin teknolojiyi kendilerinin keşfetmesini sağlamak olmalıdır (a.e., s. 9). Pym’e göre, öğrencilerin kendi kendilerine veya gruplar halinde hızlıca farklı programlar öğrenmelerini sağlamak gerekir; çünkü öğrencilere hangi program öğretilirse öğretilsin, bu programlar 5 yıl içinde eskimiş olacaktır; dolayısıyla, öğrenciler nasıl öğreneceklerini öğrenmelidir. Pym, ileri seviyelerde, çeviri belleğinin değişimi ve yeniden kullanımı sırasında bir takım sorunların ortaya çıkabileceğini belirtir. Bu yüzden, öğrenciler çeviri belleklerini tekrar tekrar kullanmalı ve niçin belleklerini güncel ve temiz tutmaları gerektiğini anlamalıdır (a.e., s. 11). Pym, teknolojinin avantaj ve dezavantajlarının ancak mesleki uygulama ile görülebileceğinin altını çizerek öğrencilerin staja gönderilmesini önerir (a.e., s. 9).

Pym, farklı mesleki rollerin uygulanması bağlamında, çeviri edincindeki değişimler göz önünde tutulduğunda, derste salt çeviri yapmanın, mevcut iş bölümleri arasındaki en heyecan veren ve en çok kazanç getiren seçim olmayabileceğini belirtir. Bu yüzden, Pym, öğrencilerin istihdamının artması ve geniş çeviri etkinliklerinde yer alabilmeleri için farklı mesleki rollerin uygulanmasıyla tüm öğrencilere yakın beceriler ile ilgili eğitim verilmesi gerektiğini belirtir. Pym, bu bağlamda, çevirmenlerin genelde sahip olmadığı ticaret ve organizasyon becerileri gerektiren proje yönetiminin öğretilmesinin önemini vurgular. Ona göre, proje yönetimi gerçek projeler bağlamında geliştirilebilir ve sınıftaki öğrenci gruplarıyla bu tip projeler gerçekleştirilebilir (a.e., s. 10-11). Pym, öğrenci grubunun kontrollü yazma, terminoloji ve proje yönetimi, revizyon ve çeviri gibi becerileri edindiğinde, açık ve dönüşümlü iş bölümüyle büyük ölçekli projeler gerçekleştirilebileceğini belirtir. Pym'e göre, ekip çalışması ancak uygulamayla öğrenilebilir ve ekip çalışması ne kadar çok kullanılırsa öğrenciler de büyük ölçekli çeviri projelerinde yer almaya o kadar hazır hale gelir (a.e., s. 11).

Pym, tüm bunları yerine getirebilecek öğretim kadrosundan yoksun olduğu yönünde gelebilecek itirazlara karşı tıpkı profesyonel bütüncüyü içeriğimize dâhil etmemiz gerektiği gibi çeviri sektörü uzmanlarını sınıfa davet edebileceğimizi vurgular (a.e., s. 11). Pym, sonuç olarak, teknolojiyle her daim anlamlı bir diyalog kuramadığımızda, her daim teknisyenlerle iletişim kurabileceğimizi belirtir (a.e., s. 12).

2.1.2. Donald Kiraly'nin Çeviri Teknolojileri Eğitime Yaklaşımı

Birinci yaklaşımı benimseyen akademisyenlerden Donald Kiraly, *A Social Constructivist Approach to Translator Education* (2000) başlıklı kitabının yedinci bölümünde bilgisayar-tabanlı yapılandırmacı bir sınıf oluşturulmasından bahseder. Kiraly, ilk olarak, "Kaç profesyonel çevirmen, öğrencilerin bilgisayarla işlenmeyen derslerde yaptığı gibi, kâğıt ve kalemle çeviri yapar? Peki, kaç profesyonel çevirmen, yararlandıkları araçları ve iletişim kanallarını kullanmadan zorlu bir çeviri işi almayı kabul eder?" sorularını sorar. Ona göre, günümüzde hem serbest çevirmenler hem de kadrolu çevirmenler, bilgisayar-tabanlı çalışma alanlarında iş yapmakta ve sözcük işlemciler, elektronik çizelgeler, terminoloji veri tabanları, çeviri belleği, masaüstü yayıncılık programları, internet bağlantısı ve çevrimiçi-çevrimdışı birçok elektronik kaynaktan yararlanmaktadır. Çevirmenler, elektronik mail aracılığıyla dosyalar gönderip almakta ve arka plan bilgisi edinme, paralel metinler bulma ve çokdillli sözlükler kullanma amacıyla internetten yararlanmaktadır. Çevirmenler, günümüzde

bürolarla ve daha önce hiç yüz yüze görüşmedikleri ya da uzak şehirlerde ve hatta uzak ülkelerde bulunan müşterilerle uzun vadeli iş ilişkileri kurup sürdürebilmektedir (a.e., s. 123).

Kiraly, çevirmenlerin kullandıkları araçları çeviri sürecinin bir parçası olarak görür. Ona göre, çeviri eğitimi alan öğrencilere tüm çevirilerini kâğıt ve kalemle yaptırmak, dişçilik eğitimi alan öğrencilere hastanın dişlerini tedavi etmek için otomatik olmayan delgi, pense ve alçı kullanırmak gibidir. Kiraly, bilginin kullandığımız araçlarla eyleme dönüştüğünü; bu nedenle, eğitimin önemli bir bölümünün, mesleğin barındırdığı gündelik araçların nasıl kullanılacağını uygulamalı olarak öğretmek üzerine kurulması gerektiğini belirtir. Diğer taraftan, elektronik haberleşmenin ulaşılabilir ve düşük maliyetli hale gelmesi sayesinde, büyük ölçekli çeviri projeleri, birbirinden uzak bölgelerde bulunan çevirmenler arasında kolaylıkla paylaştırılabilir. Kiraly'e göre, öğrenciler, profesyonel olarak bu tür projelerde yer alabilir hale gelecekse, ekip çalışmalarına katılarak geniş deneyim kazanmalıdır (a.e., s. 124).

Kiraly, eğitimde aktarımcı (İng. transmissionist) ve yapılandırmacı (İng. constructivist) yaklaşımların karşıtlığı varsayıldığında, bilgisayar-tabanlı derslere yönelik yaklaşımların bu iki uç arasındaki bir süremde konumlanabileceğini belirtir. Ona göre, aktarımcı bir perspektiften bakıldığında, eğitimci, bilgisayar becerilerini öğrenci grubuna bütüncül olarak öğretmeye çalışabilir; bu, ihtiyaç duyduklarını düşündüğü bilgilerin, basitten karmaşığa doğru giderek aktarılması anlamına gelir. Öğrenciler de, çevirmen araçları arasında yer alan programları kullanmak için eğitimcinin çizdiği basamakları adım adım öğrenebilir. Uygulama, öğrenilen yöntemlerin yer aldığı alıştırmalar aracılığıyla gerçekleşebilir. Amaçlanan hedef, öğrencilerin, nesnel olarak tanımlanabilir ve kurumdan ayrıldıklarında gerçek çeviri işlerinde kullanmaları gereken çevirmene ilişkin bilgisayar yeterliliğini kapsayan bir dizi alt beceriler elde etmelerinin sağlanması olabilir. Özerklik ise, eğitim planı tamamlandığında diplomayla birlikte verilen bir ödül olabilir (a.e., s. 125).

Kiraly, yapılandırmacı bir perspektiften bakıldığında ise, yine basitten karmaşığa genel bir gelişme görülebileceğini, fakat burada hareketin, eğitimcinin dayattığı izlenice yerine, öğrencilerin kendilerinin yapılandırdığı karmaşıklığa doğru olacağını belirtir. Ona göre, bu perspektiften bakıldığında, katı yapılandırılmış bir yaklaşım, öğrencilerin bağımsız ve kolektif araştırmalarını ve beceri gelişimlerini

beslemez. Kaldı ki, öğrenciler, günümüzdeki mevcut bilgisayar-tabanlı programları kullanmayı bilmenin yanı sıra, ileriki zamanlarda yeni çıkacak araçları kendi başlarına nasıl öğrenebileceklerini de bilmelidir. Kiraly'ye göre, yapılandırmacı bir yaklaşım benimseyen eğitimci, güdümlü araştırmaya ve özgün uygulamaya dayalı kolektif bir ortam yaratarak öğrencilerin daha en başından özerklik kazanmaya doğru hareket etmesini sağlayabilir (a.e., s. 125).

Kiraly, sınıf donanımına gelindiğinde, her öğrenci için bilgisayarlı bir çalışma alanı bulunan ağ bağlantılı sınıflarda, öğrencilerin bilgisayar-tabanlı çeviri becerilerini kullanarak kapsamlı bir uygulamalı deneyim elde edebileceğini ve böylece aktif öğrenmenin sağlanabileceğini belirtir. Ona göre, ayrı çalışma alanlarının bulunduğu bir sınıfta, eğitimci, ilk başta temel araç kullanma becerilerini öğretmek için bir yapı oluşturur. Ardından, eğitimci yavaş yavaş geri çekilir ve öğrencilerin, çeviriye ilişkin araştırmalar yaparak, gerçek çeviri sorunları üzerine çalışarak, elektronik araç kullanma becerilerini geliştirerek ve mesleki standartlara ulaşmak için kendi çevirilerini düzenleyerek kendi bilgisayar-tabanlı uzmanlıklarını oluşturmalarını sağlar. Diğer taraftan, Kiraly, tek bilgisayara bağlı bir projeksiyon cihazı ile daha ucuz maliyetli çoklu bir çalışma alanı oluşturulabileceğini belirtir. Kaldı ki, Kiraly'ye göre, bu sistem, öğrencileri, ekrana yansıtılan tek bir çalışmaya odaklayacağı için kolektif bir grup çalışması yapmaya çok elverişli değildir (a.e., s. 126).

Kiraly, çeviri alıştırmaları yapılan derslerde, öğrencilerin, büyük bir ekip çalışmasındaki farklı bölümlerin ön taslaklarını çıkarmak üzere ilk başlarda küçük gruplar halinde çalışabileceğini belirtir. Ona göre, her bir küçük grup, çevrimiçi araştırma ve terminoloji yönetimi çalışması yapabilir ve ders dışında kendi metnini bir sözcük işlemciye aktarabilir ve aktarılan metni grubun geri kalan kısmından ve eğitimciden geri bildirim alma amacıyla sınıftaki ekrana yansıtılabilir. Kiraly'ye göre, sınıftaki bilgisayar-tabanlı uzmanlıklarla küçük grup çalışmalarının ve bireysel çalışmaların ilişkilendirilmesi için projeksiyon cihazı bir araç görevi görebilir (a.e., s. 129).

Kiraly, çeviriye ilişkin bilgisayar eğitimiyle ilgili üç kilit aşamadan söz eder (a.e., s. 129):

1. Öğrencilere çeviriye ilişkin bilgisayar çalışmaları tanıtmak.

2. Bilgisayar-tabanlı sınıfta kolektif öğrenme ortamı sağlamak ve bunu sürdürmek.

3. Öğrencilerin güdümlü öğretimin ötesine geçmelerini ve özerklik kazanarak hayat boyu teknoloji öğrenen ve kullanan bireyler olmalarını teşvik etmek.

Kiraly, bu aşamaların, eğitim sürecinin yapılandırılması olarak görülebileceğini belirtir. Buna göre, eğitimci, öğrenme sürecinin başlangıcında belirli kontrol ve müdahalelerde bulunur; zamanla yavaş yavaş geri çekilerek öğrencilerin özerklik kazanmalarına olanak tanır. Eğitim planı tamamlandığında, mezun olan öğrencilerden, piyasadaki bilgisayar programlarını kullanarak bağımsız ve kolektif bir biçimde çalışmaları ve geleceğin bilgisayar programlarını kullanmada onlara yardımcı olacak öğrenme becerilerini geliştirmiş olmaları beklenir (a.e., s. 129).

Kiraly, çevirmenlerin, çeviri sorunlarını çözebilmek için mutlaka çok sayıda kaynak kullanabilmesi gerektiğini belirtir. Ona göre, bilgisayar-tabanlı çeviri dersi, bu tür kaynakların incelenmesi ve öğrencilerin görevlerini tamamlamak için kullanabilecekleri araçların saptanması ve geliştirilmesi açısından mükemmel bir yerdir (a.e., s. 135).

Kiraly, yazılım ve donanım teknolojilerindeki hızlı ilerlemeler dikkate alındığında, günümüzde çevirmenler tarafından kullanılan elektronik araçların birkaç yıl içinde geçerliliğini kaybedebileceğini belirtir. Ona göre, bilgisayar destekli çeviri ve makine çevirisi alanlarındaki gelişmeler, üretilen iş hacmini önemli ölçüde artırabilir ve pek çok çevirmenin görev tanımı, çeviri yapmak yerine, makine çevirisi öncesi ve makine çevirisi sonrası düzenleme yapmaya (İng. pre-editing ve post-editing) dönüşebilir. Kiraly, çevirmenlerin gelecekte kullanacağı araçların günümüzde kullanılan araçlardan gelişeceğini belirtir. Ona göre, öğrenciler, günümüzde çevirmenler tarafından kullanılan bilgisayar-tabanlı araçları iyi kavrarlarsa, geleceğin araçlarını öğrenmeye hazır hale gelirler (a.e., s. 139).

2.1.3. Brian Mossop'un Çeviri Teknolojileri Eğitimine Yaklaşımı

Birinci yaklaşımı benimseyen akademisyenlerden Brian Mossop, *What should be thought at translation school* (Mossop, 2000) başlıklı makalesinde, çeviri okullarının, profesyonel çevirmen kuruluşlarının ve işverenlerin çok adımlı bir hazırlık süreci yönünde çalışmaları gerektiğini belirtir. Mossop, çeviri okulu diyerek, daha

önce eğitim almamış ya da çeviri deneyimi olmayan öğrencileri yetiştiren okulları kastettiğini belirtir. Ona göre çeviri okulunun işlevi, öğrencileri dil endüstrisindeki mevcut alanlara yönelik eğitmek değil, onlara 5, 10, 15 ya da 25 yıl sonra var olabilecek alanlarda uygulayabilecekleri belirli genel yetenekler kazandırmaktır. Mossop, üniversite tabanlı çeviri okullarının, yani çeviri eğitimi veren üniversite bölümlerinin eğitim ve öğretim arasındaki geleneksel ayrımı sürdürmeleri gerektiğini belirtir. Ona göre, bu okullar, sektörün mezunlardan beklediği, en güncel bilgisayar araçlarını kullanarak belirli bir alanda hızlı çeviri yapmak gibi ısrarcı taleplere karşı durmalıdır. Çeviri okulları, devletin de desteğiyle, geleceğin çevirmenlerini yetiştirmek için mesleki kuruluşların ve çeviri işletmelerinin staj ve atölyeleri desteklemeleri için ısrarcı olmalıdır (a.e., s. 20).

Mossop, “Okulda hangi temel beceriler öğretilmelidir?” sorusunu sorar. Ona göre, metin yorumlama, tutarlı, okunabilir ve kitleye uyarlanmış taslak çeviri oluşturma, araştırma ve kontrol / düzeltme gibi becerilerin öğrenilmesi uzun zaman almaktadır. Diğer taraftan, Mossop, günümüzde öğrencilerin aslında belge yönetimi, yazılım yerelleştirme, masaüstü yayıncılık, vb. alanlarda beceriler elde etmeleri gerektiği önerilerinin sık sık söylendiğini, fakat tüm bunları anlamsız bulduğunu belirtir. Mossop’a göre, kâğıt kalemle çeviri yapamıyorsanız, en son bilgi teknolojisiyle de çeviri yapamazsınız (a.e., s. 20). Mossop, araştırma yapmanın çevirmenden beklenen diğer tüm beceriler gibi bilgisayar ortamına aktarıldığını, fakat kuşkusuz otomatikleşmediğini belirtir. Ona göre, eskiden kütüphanelerde kart kataloglarıyla araştırma yapmak için gerekli olan tüm beceriler internet üzerinde araştırma yapmak için de gereklidir. Bilgisayarlar arama süresini hızlandırmaktadır. Anahtar sözcükleri seçmek ve arama motorunun tanımladığı web sayfalarında bulunan dokümanları incelemek zekâ gerektirir (a.e., s. 21).

Mossop, bilgi teknolojisi eğitiminin önemli bir zaman kaybı olabileceğini belirtir. Ona göre, hemen ertesi gün web sayfası çevirisi yapmaya başlamadığınız süreç HTML gibi bir şey öğrenmenin bir anlamı yoktur. Mossop, üniversitenin sınırlı bütçesiyle çeviri belleği programı lisansları satın almak ya da çeviri okulu ağı için bir sistem yöneticisi kiralamak yerine, bu bütçeyi daha fazla öğretmene iş vermek ve sınıf büyüklüklerini azaltmak için kullanmayı tercih edeceğini belirtir. Mossop’a göre, öğrenciler mutlaka bilgisayarlar üzerinde çalışmalıdır, fakat ihtiyaçları olan programlar; temel Windows, temel internet, temel e-posta, temel sözcük işlemci ve

basit terminoloji yönetimi için temel veri tabanıdır. Ona göre, daha gelişmiş yazılım ve işlevler daha sonra öğrenilebilir (a.e., s. 21).

Mossop, öğrencilerin çevirmenlerin toplumdaki konumu üzerine derinlemesine düşünme fırsatı bulmalarının önemli olduğunu belirtir. Ona göre, öğrencilerin çevirmen olarak rollerini bilmeleri ve kendilerini konumlandırabilmeleri için farklı zaman ve toplumlardaki çevirmenlerin nasıl çalıştıklarına yönelik karşılaştırma yapmaları gerekir. Mossop, bu bağlamda, çeviri tarihi dersinin gereksiz olmadığını vurgular ve bunun öğrencilere düşünen çevirmen ile salt sözcük mühendisi arasındaki farkı görme şansı vereceğini belirtir (a.e., s. 21).

Mossop, çeviri okulunda kimin eğitim vereceği konusuna gelindiğinde, yazınsal çeviri dışındaki alanlara ilgi duymayan ve bu alanlarda hiçbir çeviri deneyimi olmayan dil ve edebiyat hocalarının kesinlikle ders vermemesi gerektiğini belirtir. Diğer taraftan, yarı zamanlı olarak eğitim veren sahadan çevirmenler, eğiticinin değil, eğitimcinin bakış açısını benimsemelidir. Mossop, sonuç olarak, genel çeviri sorunlarıyla ilgili düşünce altyapısı olmadan uygulama yapılarak, hedeflenmesi gereken gelecek nesil çevirmenlerin yetiştirilemeyeceğini vurgular. Ona göre, çeviri okulu; öğrencilerin, mesleğin, işverenlerin ve çeviri kullanıcılarının faydalanacağı bu tür bir altyapı oluşturulacak yerdir (a.e., s. 22).

2.1.4. Silvia Bernardini'nin Çeviri Teknolojileri Eğitimine Yaklaşımı

Birinci yaklaşımı benimseyen akademisyenlerden Silvia Bernardini, profesyonel çevirmenlerin farkındalık sahibi, yansıtıcı ve sorun çözücü olmaları gerektiğini belirtir (Bernardini, 2004: 20). Ona göre, çevirmen, farkındalık sahibi olmak bağlamında, sözcüklerin ve metinlerin ötesine geçmelidir ve dili etkilediği ve etkilendiği kültüre ait bağlantılı seçimler ağı olarak görmelidir; farkındalık sahibi olmak, mesleğe yönelik profesyonel ve etik bir tutum için ilk adımdır. Bernardini, yansıtıcı olmak bağlamında, belirli çeviri stratejilerini ve süreçlerini öğrenmenin ve gerektiğinde bunları az çok kullanmanın çevirmen için önemli olduğunu vurgular. Bernardini'ye göre, çevirmen, sorun çözücü olmak bağlamında, sınırlı kaynakları kullanarak yeni ve beklenmedik zorluklarından üstesinden gelmeli ve gerektiğinde bağımsız olarak yeni kaynaklar yaratma becerisine sahip olmalıdır (a.e., s. 20-21).

Bernardini, çeviri derslerinde, kazandırılacak yetkinliklerden ziyade geliştirilecek yeteneklere odaklanılması gerektiğini belirtir. Ona göre, teknolojinin rolü

çok önemlidir, fakat sanıldığı kadar kolay değildir. Bernardini, öğrencilere en güncel elektronik araçların ya da çeviri araçlarının nasıl kullanacaklarını öğretmenin yanı sıra, gelecekte benzer araçları kullanabilmelerine yönelik yöntemler geliştirilmesi gerektiğini vurgular. Ona göre, son nesil teknolojik araçların avantajı kolay öğrenilebilmeleridir, fakat bu araçların dezavantajı hızlı bir şekilde güncelliğini kaybetmeleridir; bu yüzden, sınıfta yalnızca bir program üzerine zaman ve enerji harcamak mantıksızdır. Bernardini, herhangi bir çeviri aracını öğrenmenin bir aydan uzun sürmeyeceğini belirtir; bir ay içinde asıl öğrenilmesi zor olan, çeviri aracının ne zaman, nasıl, hangi amaçla kullanılacağını ve teknolojinin işe yaramadığı durumlarda ne yapılması gerektiğini bilmektir (a.e., s. 20-21). Bernardini, bu görüşünü, Brian Mossop'tan alıntı yaparak destekler (a.e., s. 22):

Okulda hangi temel beceriler öğretilmelidir? Bunlar öğrenilmesi uzun zaman alan becerilerdir: metin yorumlama, tutarlı, okunabilir ve kitleye uyarlanmış taslak çeviri oluşturma, araştırma ve kontrol / düzeltme. Ancak günümüzde öğrencilerin aslında belge yönetimi, yazılım yerelleştirme, masaüstü yayıncılık, vb. alanlarda beceriler elde etmeleri gerektiği söylenmektedir. Bunu anlamsız bulduğumu belirtmeliyim. Kâğıt kalemle çeviri yapamıyorsanız, en son bilgi teknolojisiyle de çeviri yapamazsınız (Mossop, 1999).

Bernardini'ye göre, öğrencilerin farkındalık sahibi, yansıtıcı ve sorun çözücü olmalarını sağlamak için bilgi teknolojileri mutlaka gereklidir, fakat bu kendi içinde bir amaç olarak değil, bir amaca ulaşmak için öğretilmelidir (a.e., s. 24).

2.1.5. Daniel Gouadec'in Çeviri Teknolojileri Eğitime Yaklaşımı

Daniel Gouadec'in, ilk yaklaşımı benimseyen akademisyenlerden farklı olarak piyasa odaklı ve tüketmeci bir yaklaşım geliştirdiği ifade edilmişti. Gouadec, günümüzde, öğrencilerin yalnızca çevirmen olmaları için eğitilmemesi gerektiğini belirtir. Ona göre, çevirmen dışında terminolog, teknik yazar ve dil mühendisleri de yetiştirilmelidir (Gouadec, 2000: 13).

Daniel Gouadec, çevirmenlere üniversitede yalnızca ders verip işbaşında yetişmelerinin beklenmemesi gerektiğini belirtir. Ona göre, çevirmenler üniversitede yetiştirilmelidir; çünkü üniversite, insanların belirli yöntem ve stratejilerle ilgilenmek için zamanı ve istekliliği olan tek yerdir; mesleki hayatta ürün meydana getirme, verimlilik ve ekonomik olarak ayakta kalma gibi zorluklar ortaya çıkmaktadır (a.e., s. 13). Gouadec, çeviri bölümlerinde eğitim verecek eğitimcilerin ise mutlaka bir çeviri

işletmesinde veya şirkette çevirmen, düzenleyici ya da terminolog olarak çalışmaları ve serbest çevirmen olmaları gerektiğini belirtir (a.e., s. 13). Gouadec, öğrencilerin gelecekteki istihdamının teknolojiyle yakından ilişkili olduğunu vurgular. Ona göre, en iyi eğitim kurumları yüzlerce öğrenci çalışma ortamı, her türden yazılım paketleri, uzman eğitimciler ve bakım ekipleri gibi teknolojilere sahip kurumlardır (a.e., s. 15).

Gouadec, bu bağlamda çeviri dersleriyle ilgili bazı önerilerde bulunmaktadır (a.e., s. 17):

1. Çeviri bölümlerinde terminoloji ve alan bilgisi eğitimi verilmelidir.
2. Öğrenciler piyasadaki mevcut tüm elektronik araçlar ile çalıştırılmalıdır.
3. Öğrencilerin çalışma ortamı ortalama bir çevirmenin çalışma ortamıyla aynı olmalıdır; çünkü salt çeviri yapan çevirmenler gitgide azalmaktadır ve çeviri bellekleri gibi araçların insanların yaptığı çevirilerin üzerinde ve çevirmenlere mevcut araçların yol açtığı kalite düşüklüğü derecelerine karşı dikkatli olmalarına yönelik verdiğimiz eğitimin üzerinde çok büyük bir etkisi vardır.
4. Öğrenciler dışarıdaki vahşi yaşama karşı hazırlanmalıdır ve nasıl müşteri kazanacakları, nasıl sözleşme yapacakları, nasıl iş kuracakları, nasıl işe girecekleri, nasıl bir değerlendirme kaleme alacakları konusunda eğitilmelidir.
5. Kuramsal ve uygulamalı dersler mutlaka birbirinden ayrılmalıdır.

Gouadec'e göre, eğitimci derse kuram ya da kuramlarla giriş yapmalıdır, fakat öğrenciler bu kuramlarla boğulmamalıdır: Öğrenciler, kuramlarla üniversiteden çevirmen olarak mezun olmadan hemen önce tanıştırılmalıdır; böylece uygulamanın ötesine bakabilir ve gelecekteki kararlarını destekleyebilirler (a.e., s. 17).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA MODELİ

3.1. YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÇEVİRİ ATÖLYELERİ

Ders müfredatında çeviri teknolojilerine yönelik bağımsız bir ders bulunmayan Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında 2016-2017 güz dönemi, 2016-2017 bahar dönemi, 2017-2018 bahar dönemi ve son olarak bu tezin altyapısını oluşturan 2018-2019 güz dönemi olmak üzere toplam dört Bilgisayar Destekli Çeviri atölyesi düzenlenmiştir.² Atölyeler haftada 1 saat olmak üzere yaklaşık 8-10 hafta uzunluğunda sürdürülmüştür. Atölyelere her sınıftan öğrenci kayıt yaptırmıştır ve gönüllülük esaslı bir katılım olmuştur. Yeterli katılım sağlayan öğrencilere Katılım Sertifikası verilmiştir. 2016-2017 güz ve bahar dönemlerinde düzenlenen atölyelerde peer-to-peer, yani akran yardımıyla, öğrencilerin birbirine yardım ettikleri ve öğreterek öğrendikleri bir eğitim yöntemi benimsenmiştir.³

Bu atölyelerde, öğrencilere, çeviri sektöründe en çok tercih edilen BDÇ araçları uygulamalı olarak öğretilmiştir. Atölyelerde, öğrenciler, çevirmenlik dışında, BDÇ araçlarıyla ortaya çıkan proje koordinatörü, redaktör ve kalite kontrol sorumlusu gibi farklı mesleki rolleri de öğrenmiş ve uygulamıştır. Atölyeler sonunda bölüm öğretim elemanları ve öğrencilerinin katılımına açık Çeviri Bürosu Simülasyonları düzenlenmiştir. Çeviri işletmelerindeki iş akışı ve iş bölümünün canlandırıldığı simülasyonlarda, öğrenciler, atölyelerde öğrendikleri bilgileri pekiştirmiş ve yukarıda sayılan farklı mesleki rolleri canlandırmıştır.

Atölyelerde eğitimi verilecek BDÇ araçlarının seçiminde izlenen stratejiler her dönem daha da geliştirilmiştir. 2016-2017 güz döneminde ilk kez akran eğitimiyle düzenlenen BDÇ Atölyeleri'nde çeviri sektörünün en çok tercih ettiği çeviri araçlarından biri olan SDL Trados 2015 yer almıştır. Bu atölyelerde SDL Trados

² Anabilim dalında 2019-2020 güz döneminden itibaren MTF4451 Teknik Çeviri V dersi kapsamında yapılan teknik metin çevirilerinde aktif çeviri teknolojileri kullanımına yer vermeye başlanmıştır.

³ 2016-2017 güz ve bahar dönemlerinde gerçekleştirilen BDÇ Atölyeleri'nde üç yürütücü öğrenciden oluşan grubun içinde yer almış bulunmaktayım. 2017-2018 bahar dönemi ve son olarak bu tezin altyapısını oluşturan 2018-2019 güz dönemimde gerçekleştirilen BDÇ Atölyelerini Araştırma Görevlisi olarak yürütmüş bulunmaktayım.

2015'in her özelliğinin tek tek öğretilmesi amaçlanmıştır. Ancak, öğrencilerin genel olarak bu çeviri aracı üzerinde yapılan proje yönetiminde zorlanmaları üzerine, 2016-2017 bahar döneminde yine akran eğitimiyle düzenlenen ikinci atölyelere kullanımı daha kolay bir çeviri aracı olan Wordfast ile giriş yapılması ve ardından SDL Trados 2015'e geçilmesi planlanmıştır. Atölyeler sonunda, öğrencilerin, Wordfast çeviri aracını öğrendikten sonra SDL Trados 2015 çeviri aracını daha rahat kullanabildiği gözlemlenmiştir. 2017-2018 bahar döneminde düzenlenen üçüncü atölyede, eğitimi verilen BDÇ araçlarını çeşitlendirmek adına, masaüstü tabanlı Wordfast ve SDL Trados 2015 çeviri araçlarının yanı sıra, bulut tabanlı çeviri aracı Memsource, eğitim planına dâhil edilerek bu üç BDÇ aracının uygulamalı eğitimi verilmiştir. Atölyeler sonunda, öğrenciler, eğitimi verilen BDÇ araçları arasında Memsource çeviri aracını en kullanışlı ve en verimli olarak değerlendirmiştir. Son olarak, 2018-2019 güz döneminde Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'den yararlanılarak ve atölyelerin mevcut gelişimi de dikkate alınarak 10 haftalık bir eğitim planı hazırlanmıştır. Hazırlanan bu eğitim planı, 2018-2019 güz döneminde, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen ve bu yüksek lisans tezinin temelini oluşturan son atölyelerde uygulanmıştır.

3.2. EĞİTİM PLANI

2018-2019 güz döneminde düzenlenen ve bu yüksek lisans tezinin temelini oluşturan dördüncü ve son atölye öncesinde, Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'in *Translation technology and training for intercultural dialogue: What to do when your translation memory won't talk to you* (2007) başlıklı makalesinden yararlanılmıştır. Pym'in özellikle teknoloji kullanımı ve rol değişimi bölümlerinde sunduğu ders işleme önerileri 10 haftalık eğitim planına yerleştirilmiştir.

Eğitim planı hazırlanırken öncelikle Pym'in "*Eğitim kurumlarının rolü; piyasada nelerin olduğunu söylemek ile sınırlı kalıp, teknolojiyle temel başa çıkma yöntemlerini göstermek ve öğrencilerin teknolojiyi kendilerinin keşfetmesini sağlamak olmalıdır*" önerisi benimsenmiştir. Bu bağlamda, atölyelere başlarken çeviri teknolojileri ve sektördeki kullanımı ile ilgili genel bir giriş dersi yapılması planlanmıştır. Ayrıca, atölyelerde zaman ilerledikçe aktif eğitimci rolünden pasif eğitimci rolüne geçilerek öğrencilerin daha fazla söz alması amaçlanmıştır.

Pym'in *"Ders saatleri piyasadaki her bir programı öğretmek için harcanmamalıdır"* önerisinden yola çıkılarak atölyede eğitimi verilecek BDÇ aracı sayısı iki ile sınırlı tutulmuştur. Bu araçlardan biri, çeviri sektöründe en çok tercih edilen masaüstü tabanlı SDL Trados çeviri aracının 2015 sürümüdür; diğeryse, üniversitelere ücretsiz akademik hizmet sunan, kullanımı kolay ve Türkçe dil desteği bulunan bulut tabanlı Memsources çeviri aracıdır.

Pym'in *"Öğrencilere hangi program öğretilirse öğretilsin, bu programlar 5 yıl içinde eskimiş olacaktır; dolayısıyla, öğrenciler nasıl öğreneceklerini öğrenmelidir"* önerisinden yola çıkılarak öğrencilere BDÇ araçlarıyla ilgili üst bakış kazandırılması hedeflenmiştir. Bunu başarabilmek için ikinci çeviri aracı üzerinde çalışılırken, öğrencilerin ilk çeviri aracı üzerinde çalışırken edindikleri deneyim ve izlenimlerden faydalanmalarının sağlanması planlanmıştır.

Pym'in *"İleri seviyelerde, çeviri belleğinin değişimi ve yeniden kullanımı sırasında bir takım sorunlar ortaya çıkabilir. Bu yüzden, öğrenciler çeviri belleklerini tekrar tekrar kullanmalı ve niçin belleklerini güncel ve temiz tutmaları gerektiğini anlamalıdır"* önerisinden yola çıkılarak eğitim planına çeviri belleğiyle ilgili iki haftalık özel bir bölüm eklenmiştir. Bu bağlamda, öğrencilerden her iki çeviri aracı üzerinde çeviri belleği oluşturmaları ve aynı çeviri bellekleri üzerinde tam ve bulanık eşleşme sonucu alınabilecek benzer cümleleri çevirmeleri istenerek çeviri belleklerinin tekrar tekrar kullanılması hedeflenmiştir.

Pym'in *"Çeviri edincindeki değişimler göz önünde tutulduğunda, derste salt çeviri yapmak, mevcut iş bölümleri arasındaki en heyecan veren ve en çok kazanç getiren seçim olmayabilir. Bu yüzden, öğrencilerin istihdamının artması ve geniş çeviri etkinliklerinde yer alabilmeleri için farklı mesleki rollerin uygulanmasıyla tüm öğrencilere yakın beceriler ile ilgili eğitim verilmelidir"* önerisinden yola çıkılarak eğitim planına bir Çeviri Bürosu Simülasyonu eklenmiştir. Böylece, öğrencilerin çevirmen dışında proje koordinatörü ve redaktör rollerini canlandırmaları hedeflenmiştir. Memsources şirketinin üniversitelere sunduğu Academic Edition hesabı ile öğrencilere Proje Koordinatörü, Dil Uzmanı (Çevirmen) ve Dil Uzmanı (Redaktör) gibi roller verilebildiği için Çeviri Bürosu Simülasyonu'nun Memsources üzerinde yapılması planlanmıştır. Bu simülasyonda çeviri işletmelerindeki iş akışı ve iş bölümünün canlandırılması ve Proje Koordinatörü, Çevirmen ve Redaktör gibi farklı mesleki rolleri deneyimlemeleri hedeflenmiştir. Gerçekleştirilen bu simülasyonun 10. haftada bir

etkinlik aracılığıyla anabilim dalındaki tüm öğretim elemanlarına ve öğrencilere sunulması planlanmıştır. Böylece, öğrencilerin atölyelerde öğrendikleri bilgileri pekiştirmeleri hedeflenmiştir.

Anabilim dalının eğitim planında öğrencilerin iki staj yapması zorunluluğu bulunmaktadır. Pym'in *"Teknolojinin avantaj ve dezavantajları ancak mesleki uygulama ile görülebilir; bu yüzden öğrenciler staja gönderilmelidir"* önerisinden yola çıkılarak öğrencilere bu konuda farkındalık kazandırılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, çeviribilim alanından bir uzmanın atölyelere davet edilmesi öngörülmüştür.

Atölyelerde Fransızcadan Türkçeye çeviri yapılması planlanmıştır. Çeşitli Fransız web sayfalarından alınan metinlerin uzunluğu 100-120 sözcük ile sınırlandırılmıştır. Atölyelere her sınıftan öğrenci kabul edildiği için dil seviyesi A2-B1 arası olan metinler tercih edilmiştir. Atölyenin başlıca amacı BDÇ araçlarını kullanarak çeviri yapabilme olarak belirlendiği için çeviri kalitesinin ikinci planda tutulmuştur. Bu yüzden, çevirilerin bireysel değil, kolektif bir şekilde yapılması öngörülmüştür. Öğrencilerin gramer ve sözcük dağarcığını geliştirmek ve çeviri farkındalığını artırmak için yapılan çevirilerin kısaca tartışılması planlanmıştır. Uygulama sırasında olası problemlere karşı öğrencilere yardımcı olmak üzere bir önceki atölyelere katılım sağlayanlar arasından bir asistan öğrenci seçilmiştir.

3.2.1. Haftalık Ders İçerikleri

Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'den yararlanılarak oluşturulan ve 2018-2019 güz döneminde Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen BDÇ Atölyeleri'nde uygulanan 10 haftalık eğitim planı aşağıda sunulmaktadır.

Birinci hafta, çeviri teknolojilerine giriş niteliğinde bir ders yapılması tasarlanmıştır. Bu bağlamda, bilgisayar kullanımının yaygınlaşmadığı dönem öncesinde gerçekleştirilen yazılı çeviri etkinliği ile günümüzde gerçekleştirilen yazılı çeviri etkinliği arasındaki farkların ortaya konulması, Bilgisayar Destekli Çeviri sürecinin betimlenmesi ve Makine Çevirisi ile arasındaki farkların saptanması, BDÇ araçlarına özgü terimlerin (kaynak dil, hedef dil, proje yönetimi, çeviri belleği, terminoloji, segmentleme) tanıtılması ve BDÇ araçlarının avantaj ve dezavantajlarının ortaya konulması planlanmıştır (bkz. EK 1: Birinci Hafta Raporu).

İkinci hafta, BDÇ araçlarının işleyişinin uygulamalı olarak gösterilmesi tasarlanmıştır. Bu bağlamda, Dr. Öğr. Üyesi Erdiñ ASLAN'ın Geçmişten Günümüze Çeviri Teknolojileri (2016: 419-424) başlıklı makalesinde BDÇ araçlarının işleyişini anlatan bir bölümün öğrencilere aktarılması, bulut tabanlı çeviri aracı Memsorce üzerinde proje oluşturma, projeye iş ekleme, çeviri belleği tanımlama ve çeviri düzenlemesi yapma adımlarının gerçekleştirilmesi ve BDÇ araçlarına özgü terimlerin (kaynak dil, hedef dil, proje yönetimi, çeviri belleği, terminoloji, segmentleme) açıklanması planlanmıştır (bkz. EK 2: İkinci Hafta Raporu).

Üçüncü hafta, bilgisayar destekli çeviri araçları üzerinde terimce kullanımı çalışması yapılması tasarlanmıştır. Bu bağlamda, bulut tabanlı çeviri aracı Memsorce üzerinde oluşturulan projeye terim bankası tanımlanması ve bulut tabanlı çeviri aracı Memsorce üzerinde terim bankası yardımıyla çeviri düzenlemesi yapılması planlanmıştır (bkz. EK 3: Üçüncü Hafta Raporu).

Dördüncü hafta, çeviri belleği üzerinde uygulamalar gerçekleştirilmesi ve farklı dosya formatlarında çeviri düzenlemesi yapılması tasarlanmıştır. Bu bağlamda, bulut tabanlı çeviri aracı Memsorce üzerinde çeviri belleğinin işleyişinin gösterilmesi, bilgisayar destekli çevirinin hangi açılardan makine çevirisinden ayrıldığıının saptanması ve Powerpoint uzantılı (.ppt) bir dosya formatında çeviri düzenlemesi yapılması ve bulanık eşleşme sonucu alınabilecek benzer cümlelerin çevrilerek çeviri belleklerinin tekrar tekrar kullanılması planlanmıştır (bkz. EK 4: Dördüncü Hafta Raporu).

Beşinci hafta, bulut tabanlı çeviri aracı Memsorce üzerinde Academic Edition hesabı kullanılarak "Approach C"⁴ yaklaşımı izlenerek proje koordinatörü, çevirmen, redaktör gibi farklı mesleki rollerin proje bazlı bir simülasyonunun gerçekleştirilmesi planlanmıştır (bkz. EK 5: Beşinci Hafta Raporu).

Altıncı hafta, masaüstü çeviri aracı SDL Trados'un 2015 sürümü üzerinde proje oluşturma, projeye iş ekleme ve çeviri düzenlemesi yapma adımlarının gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. SDL Trados 2015 çeviri aracı üzerinde çalışırken öğrencilere BDÇ araçlarıyla ilgili üst bakış kazandırmak adına Memsorce çeviri aracı

⁴ Memsorce'un web sayfasında "Approach C" yaklaşımıyla gerçekçi bir çeviri bürosu simülasyonu oluşturularak öğrencilerin piyasadaki iş akışını gerçekçi bir şekilde deneyimleyebilecekleri belirtilmektedir: <https://help.memsorce.com/hc/en-us/articles/115003461311-Getting-Started-for-Academic-Edition-Users>

üzerinde çalışırken edinilen deneyim ve izlenimlerden faydalanmalarının sağlanması planlanmıştır (bkz. EK 6: Altıncı Hafta Raporu).

Yedinci hafta, masaüstü çeviri aracı SDL Trados'un 2015 sürümü üzerinde terimce kullanımı ve çeviri belleği çalışması yapılması, SDL Trados 2015 çeviri aracında üzerindeki terimce ve çeviri belleğinin işlevlerinin Memsource çeviri aracıyla kıyaslanması ve fuzzy-match sonucu alınabilecek benzer cümlelerin çevrilerek çeviri belleklerinin tekrar tekrar kullanılması planlanmıştır (bkz. EK 7: Yedinci Hafta Raporu).

Sekizinci hafta, İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Tuba AYIK AKÇA'nın çeviri eğitimi, çevirmenlik mesleği, çeviri teknolojileri üzerine konuşma yapmak üzere atölyelere davet edilmesi planlanmıştır (bkz. EK 8: Sekizinci Hafta Raporu).

Dokuzuncu hafta, 21 Aralık 2018 tarihinde "Approach C" yaklaşımıyla gerçekleştirilecek olan Çeviri Bürosu Simülasyonu için ön hazırlık yapılması planlanmıştır (bkz. EK 9: Dokuzuncu Hafta Raporu). Bu doğrultuda, Proje Koordinatörü, Çevirmen ve Redaktörlerin görev tanımlarının yer aldığı bir simülasyon rehberi oluşturulmuştur (bkz. EK 12: Çeviri Bürosu Simülasyonu Rehberi).

Onuncu hafta, anabilim dalındaki tüm öğretim elemanları ve öğrencilerinin izleyici olarak katılacağı bir Çeviri Bürosu Simülasyonu gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Bu simülasyonda, "Approach C" yaklaşımı izlenerek çeviri işletmelerindeki iş akışı ve iş bölümünün canlandırılması ve öğrencilerin Proje Koordinatörü, Çevirmen ve Redaktör gibi farklı mesleki rolleri deneyimlemeleri hedeflenmiştir (bkz. EK 10: Onuncu Hafta Raporu).

3.3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

2018-2019 güz döneminde Yıldız Teknik Üniversitesi Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen ve bu yüksek lisans tezinin temelini oluşturan dördüncü ve son Bilgisayar Destekli Çeviri Atölyeleri öncesinde Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'in, *Translation technology and training for intercultural dialogue: What to do when your translation memory won't talk to you* (2007: 10) başlıklı makalesinden yararlanılarak oluşturulan 10 haftalık eğitim planı bir önceki bölümde anlatılmıştı.

Bu çalışmanın sorunsalı, 10 haftalık eğitim planından oluşan atölyelerin, çeviri teknolojileri eğitiminde bir uygulama modeli olarak yer bulup bulamayacağının araştırma soruları kapsamında tartışılmasıdır. Çalışmanın yöntemi, atölyelere katılan öğrenciler ile yapılan ön-anket ve son-anketlerden elde edilen görgül verilerin betimsel analiz yoluyla değerlendirilerek araştırma sorularına cevap aranmasıdır.

3.3.1. Çalışmanın Araştırma Soruları

Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'den yararlanılarak oluşturulan ve 2018-2019 güz döneminde Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen Bilgisayar Destekli Çeviri atölyesinde uygulanan eğitim planından beklenen çıktılar ve çalışmanın sorunsalı çerçevesinde ortaya konulan araştırma soruları aşağıda sunulmaktadır:

1. Çeviri teknolojileri eğitimi öncesi ve sonrası öğrencilerin çeviri teknolojilerine yönelik tutumlarında ne tür değişiklikler meydana gelir?
2. Piyasada bulunan her bir bilgisayar destekli çeviri aracını öğretmek yerine, öğrencilere bu araçlara yönelik üst bakış kazandırılabilir mi?
3. “Çeviri etkinliğindeki farklı mesleki rollerin uygulanması” yaklaşımı ile öğrencilere “salt çeviri yapmak” dışında proje koordinatörlüğü ve redaksiyon gibi diğer beceriler kazandırılabilir mi?
4. Çeviri belleklerini tekrar tekrar kullanmak öğrencilere Bilgisayar Destekli Çeviri ve Makine Çevirisi ile ilgili ne tür farkındalıklar sağlar?
5. Bilgisayar Destekli Çeviri Atölyeleri ile çeviri teknoloji derslerinin mevcut olmadığı çeviribilim bölümlerindeki çeviri teknolojileri dersi ihtiyacı karşılanabilir mi?
6. Bilgisayar Destekli Çeviri Atölyeleri, çeviri teknolojileri eğitiminde bir uygulama modeli olarak yer bulabilir mi?

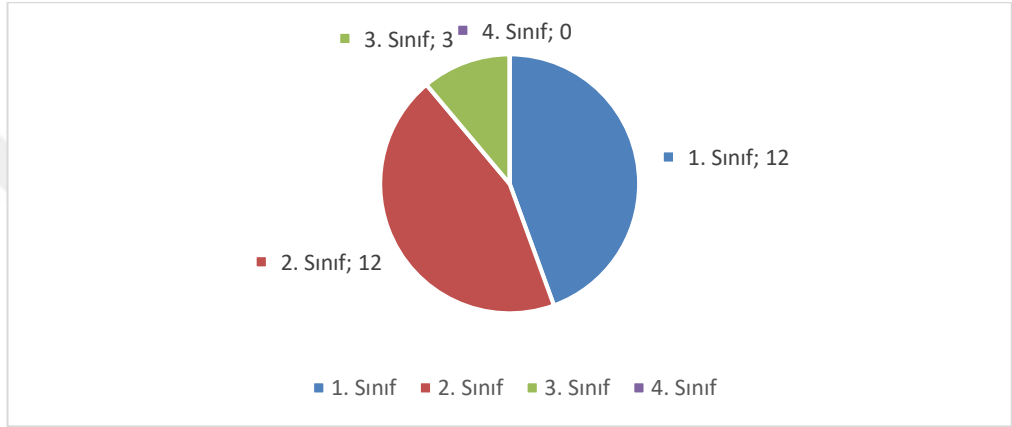
3.3.2. Çalışmanın Evreni ve Örneklem Grubu

Çalışmanın evrenini Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Anabilim dalında düzenlenen Bilgisayar Destekli Çeviri atölyelerine her sınıf ve dönemden öğrenci kayıt yaptırabilmektedir. 2018-2019 Güz Dönemi Bilgisayar Destekli Çeviri

atölyesine farklı sınıflardan toplam 27 öğrenci kayıt yaptırmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalından atölyeye kayıt yaptıran toplam 27 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan 27 öğrencinin sınıf dağılımı aşağıdaki grafikte sunulmaktadır:

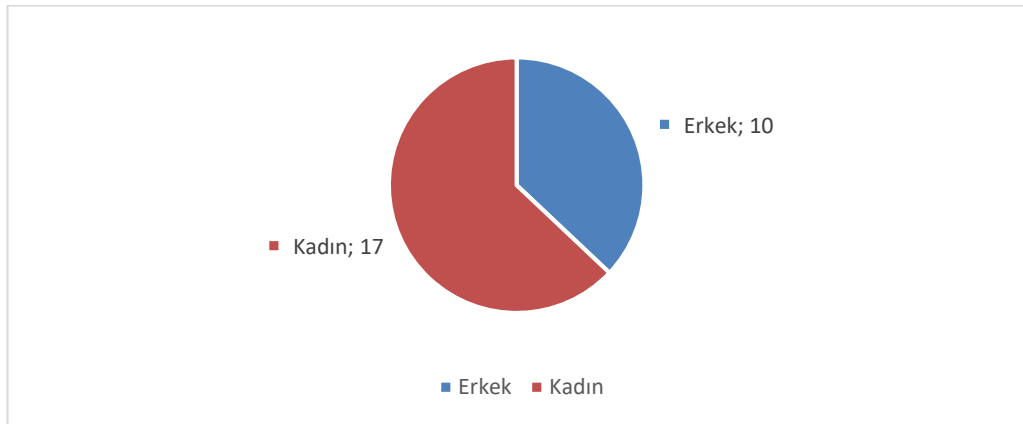
Grafik 3.1: Örneklem Grubunun Sınıf Dağılımı

Grafik 3.1’de görüldüğü üzere çalışmaya 1. sınıftan 12 öğrenci, 2. sınıftan 12 öğrenci, 3. sınıftan 3 öğrenci ve 4. sınıftan 0 öğrenci katılmıştır.

Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan 27 öğrencinin cinsiyet dağılımı aşağıdaki grafikte sunulmaktadır:

Grafik 3.2: Örneklem Grubunun Cinsiyet Dağılımı

Grafik 3.2’de görüldüğü üzere çalışmanın örneklem grubunu oluşturan 27 öğrencinin 17’si kadın, 10’u erkektir.

3.3.3. Veri Toplama Aracı

Anket tekniği, çalışmanın veri toplama aracı olarak belirlenmiştir. “Anket, belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak bir evren ya da örnekleme oluşturan kaynak kişilere sorular yöneltmek suretiyle sistemli veri toplama tekniği olarak tanımlanabilir.” (Balcı, 2015: 150). “Bilimsel araştırmalarda anketler çok farklı tür ve özellikte bilginin toplanmasında kullanılabilmektedir. Cevaplayıcıların ne düşündüğü, ne hissettiği, ne beklediği, tutumları, algıları, görüşleri, sahip oldukları şeyler ve kişilik özelliklerine ilişkin bilgilerin toplanmasında anketlerden yararlanılmaktadır.” (Altunışık, 2008: 3).

Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketlerin içeriğinin oluşturulabilmesi için öncelikle çalışmanın araştırma soruları belirlenmiştir (bkz. s. 34). Oluşturulan eğitim planının işlevselliğinin daha iyi saptanabilmesi için eğitim öncesi n-anket ve eğitim sonrası son-anket uygulanmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda, çalışmanın araştırma sorularından yola çıkılarak birer n-anket ve son-anket taslağı oluşturulmuştur. Taslaklar oluşturulurken, her bir sorudan ne beklendiği ve verilerin analizi için hangi analiz tekniğinin kullanılacağı dikkate alınmıştır. Araştırmanın amacına hizmet etmeyen hiçbir soru anketlere eklenmemiştir. Anketlerde  tür soru tipi kullanılmıştır. Bunlar kapalı uçlu, yarı kapalı uçlu ve açık uçlu soru tipleridir. Katılımcılara kapalı uçlu soruların yanı sıra, açık uçlu ve yarı kapalı uçlu sorular sorularak daha ayrıntılı veriler elde etmek amaçlanmıştır. Anket taslakları, tez danışmanı Dr. Öğretim yesi Tuba AYIK AKÇA tarafından gözden geirilmıştir. Taslaklar bir kez revizyondan geçmiştir. Revizyonun ardından, tez danışmanının onayıyla n-anket ve son-anket son halini almıştır.

n-anket hazırlanırken, katılımcı öğrencilerin eğitime başlamadan önce eviri teknolojilerine yönelik tutumlarını ve eğitim beklentilerini saptamak amaçlanmıştır. n-anket, 12 kapalı uçlu, 2 yarı kapalı uçlu ve 2 açık uçlu sorudan oluşmaktadır (bkz. EK 13: n-anket).

n-anketin 1, 2, 3 ve 4. soruları, katılımcının yaş, cinsiyet, sınıf ve Fransızca dil seviyesi bilgilerini saptamaya yöneliktir. 5, 6 ve 7. sorular, katılımcının teknoloji ve eviri teknolojileri alanındaki gelişmeleri hangi sıklıkla takip ettiğini ve temel bilgisayar programlarını kullanırken kendini ne ölçüde rahat hissettiğini saptamaya yöneliktir. 8. soru, katılımcının dersler kapsamında eviri yaparken kullandığı yöntemleri

saptamaya yöneliktir. 9. soru, katılımcının daha önce Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarına yönelik ne kadar bilgi sahibi olduğunu saptamaya yöneliktir. 10 ve 11. sorular, Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarından birini kullanmanın katılımcının çeviri hızını ve çeviri kalitesini ne ölçüde etkileyeceğini öngördüğünü saptamaya yöneliktir. 12. soru, katılımcının Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı ne ölçüde bildiğini saptamaya yöneliktir. 13. soru, katılımcının çeviri işletmelerindeki farklı mesleki rollere olan eğilimini saptamaya yöneliktir. 14. soru, katılımcının bir çeviri projesi gerçekleştirirken ekip çalışmasına olan eğilimini saptamaya yöneliktir. 15 ve 16. (açık uçlu) sorular, katılımcının atölyeler ile ilgili beklentileri ve alacağı eğitimin sunmasını düşündüğü katkıları saptamaya yöneliktir.

Son-anket hazırlanırken, katılımcı öğrencilerin eğitim sona erdikten sonra çeviri teknolojilerine yönelik yeni tutumlarının ve uygulanan eğitim planının işlevselliğinin saptanması amaçlanmıştır. Son-anket 9 kapalı uçlu, 10 yarı kapalı uçlu ve 1 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Öğrencilerin çeviri teknolojilerine yönelik yeni tutumlarını saptayabilmek için ön-anket ve son-ankete 7 ortak soru yerleştirilmiştir. Bunun amacı, öğrencilerin eğitim öncesi tutumlarıyla eğitim sonrası tutumlarının karşılaştırılarak eğitim planının işlevselliğini ortaya çıkarmaktır. Diğer taraftan, son-anketin 3. ve 16. sorularına “Evet” cevabı veren ve 1, 2, 4, 6, 17, 18 ve 19. sorularına “Kısmen” ya da “Hayır” cevabı veren katılımcılardan neden ya da örnek belirten bir açıklama yazmaları istenmiştir (bkz. EK 14: Son-anket).

Son-anketin 1. ve 2. sorusu, katılımcının atölyelerde aldığı çeviri teknolojileri eğitimi çerçevesinde beklentilerinin ne ölçüde karşılandığını saptamaya yöneliktir. 3. soru, atölyelerde katılımcıların eğitimi verilen Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarını öğrenmede yaşadıkları zorlukları saptamaya yöneliktir. 4. soru, atölyelerde verilen ödevlerin Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarını öğrenme sürecini ne ölçüde pekiştirdiğini saptamaya yöneliktir. 5. (ortak) soru, atölyeler sonunda katılımcının çeviri teknolojileri alanındaki gelişmeleri hangi sıklıkla takip edeceğini saptamaya yöneliktir. 6. soru, atölyelerde eğitimi verilen Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarının yeterliliğini saptamaya yöneliktir. 7. (ortak) soru, atölyelerin ardından katılımcının dersler kapsamında çeviri yaparken kullanacağı yöntemleri saptamaya yöneliktir. 8. ve 9. (ortak) sorular, atölyelerin ardından Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarından birini kullanmanın katılımcının çeviri hızını ve çeviri kalitesini ne ölçüde etkileyeceğini öngördüğünü saptamaya yöneliktir. 10. (ortak) soru, atölyelerin ardından katılımcının

Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı ne ölçüde kavradığını saptamaya yöneliktir. 11. soru, atölyelerde eğitimi verilen Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarının katılımcıya göre hangisinin ya da hangilerinin daha kullanışlı olduğunu saptamaya yöneliktir. 12. soru, Çeviri Bürosu Simülasyonu’nda verilen görevlerin öğrenciler gözündeki zorluk derecesini saptamaya yöneliktir. 13. (ortak) soru, atölyelerin ardından katılımcının çeviri işletmelerindeki farklı mesleki rollere olan yeni eğilimini saptamaya yöneliktir. 14. soru, atölyelerin ardından katılımcının serbest (freelance) çeviriye olan ilgisini saptamaya yöneliktir. 15. (ortak) soru, atölyelerin ardından katılımcının bir çeviri projesi gerçekleştirirken bireysel ya da ekip çalışmasına olan yeni eğilimini saptamaya yöneliktir. 16. soru, atölyelerde katılımcıyı huzursuz eden durumları saptamaya yöneliktir. 17. soru, atölyelerde alınan eğitimin katılımcıya bir çevirmen olarak sağlayacağı katkıyı saptamaya yöneliktir. 18. soru, atölye yürütücüsünün yetkinliğini saptamaya yöneliktir. 19. soru, atölyelerin Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümündeki çeviri teknolojileri eğitimi ihtiyacını katılımcıya göre ne ölçüde karşıladığını saptamaya yöneliktir. 20. (açık uçlu) soru, atölyeler ile ilgili görüşleri ve önerileri saptamaya yöneliktir.

3.3.4. Veri Toplama Süreci

Çalışma kapsamında hazırlanan ön-anket ve son-anket çalışmanın örneklem grubunu oluşturan atölyeye kayıtlı Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalı öğrencileri tarafından anonim olarak cevaplanmıştır. Hazırlanan ön-anket, atölyenin ilk haftasındaki dersin başında 27 öğrenci tarafından cevaplanmıştır. Hazırlanan son-anket, atölyenin son haftasında düzenlenen Çeviri Bürosu Simülasyonu’nun sona ermesinin ardından 23 öğrenci tarafından cevaplanmıştır. Atöyelere devamlılık sağlamayan 4 öğrenci son-anketi cevaplamamıştır. Bu nedenle, son-anketi cevaplayan öğrenci sayısı 23’tür.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Bu tez kapsamında ön-anket ve son-anketler aracılığıyla toplanan görgül veriler nitel araştırma yöntemlerinden “betimsel analiz” yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu nedenle diğer nitel araştırma yöntemlerine bu tez içinde yer verilmemektedir.

3.4.1. Nitel Veri Analizi

Nitel analizler sosyal olaylar ve olguların nasıl ve ne şekilde gerçekleştiğinin anlaşılmasını sağlayan tekniklerdir. Nitel araştırmalarda amaç ölçmek değil, değişkenlerin derinlemesine incelenmesi ve çalışılmasıdır. Ancak nitel yöntemler her ne kadar sayılamaz dense de her zaman sayısal verilere dönüştürülebilir. Nitel araştırmalarda veriler gözlem, mülakat ve anket yoluyla toplanır. Nitel veri analizinde üç yaklaşım önerilmektedir: Birinci yaklaşımda, araştırmacı elde edilen verilerin özgün hallerine bağlı kalarak ve gerektiğinde katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılar yaparak verileri betimsel bir şekilde sunar. İkinci yöntemde, araştırmacı verileri betimsel bir şekilde sunar ve bazı temalar belirleyerek bu temalar arasında ilişkiler kurar. Üçüncü yöntemde, araştırmacı betimleme ve tematik analizin yanında kendi yorumlarını da kullanarak verileri analiz eder. Araştırmacı, aynı araştırmada bu üç yaklaşım bir arada kullanarak verileri analiz edebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 221).

Creswell'e göre, nitel araştırmalarda veri analizi, araştırmacının başından sonuna kadar devam eden ve araştırmacının veri toplama veya araştırma sorularını formüle etme gibi aşamalarından ayrı tutulamayacak bir işlemdir. Creswell, her araştırmacının bazı farklı özellikler taşıması nedeniyle araştırmacının genel yaklaşımının dışında kendi amacına özgü spesifik bir veri analiz planı geliştirme ihtiyacı duyduğunu belirtir. Creswell'e göre, ideal bir veri analizi organizasyon ve hazırlıkla başlayan ve verilerin yorumlanması ile sonuçlanan altı aşamalı bir süreçtir (Creswell, 2003: 190-194).

Nitel araştırmalarda iki veri analizi süreci bulunmaktadır. Bunlar betimsel analiz ve içerik analizidir. Bu tez kapsamında ön-anket ve son-anketler aracılığıyla toplanan görgül veriler nitel araştırma yöntemlerinden "betimsel analiz" yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu nedenle diğer nitel araştırma yöntemlerine bu tez içinde yer verilmemektedir.

3.4.2. Betimsel Analiz

Betimsel analiz sürecinde, araştırmada elde edilen veriler düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulur. Bu veriler, daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analiz dört aşamadan oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224):

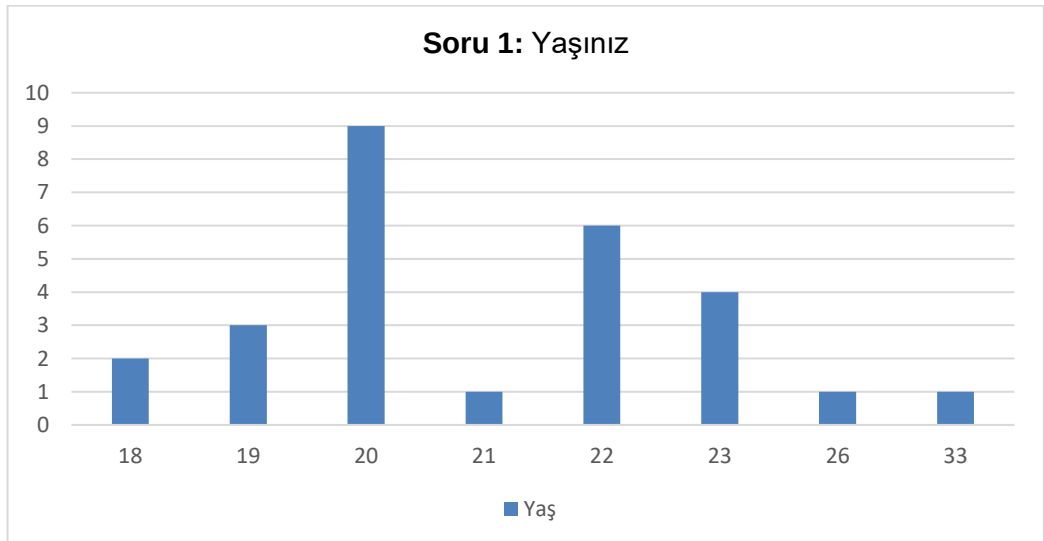
1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma,
2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi,
3. Bulguların tanımlanması,
4. Bulguların yorumlanması.

Betimsel analiz için çerçeve oluşturulurken araştırma soruları ve araştırmanın kavramsal boyutu göz önünde bulundurularak verilerin hangi temalar altında sunulacağını belirleyen bir çerçeve çizilir. Tematik çerçeveye göre veriler işlenirken çerçeve kapsamında sunulan veriler okunur ve birbirleriyle anlamlı olacak şekilde bir araya getirilir. Bulgular tanımlanırken düzenlenen veriler tanımlanır ve gerekli görülen yerlerde alıntılarla desteklenir. Bu aşamada veriler anlaşılır bir dille tanımlanmalıdır. Bulgular yorumlanırken tanımlanan veriler açıklanır, birbiriyle ilişkilendirilir veya karşılaştırılır. Bu aşamada araştırmacının topladığı ve belli temalara göre düzenleyip betimlemediği veriler araştırmacının yorumu ile anlam kazanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:240).

3.4.3. Ön-anket Verilerinin Analizi

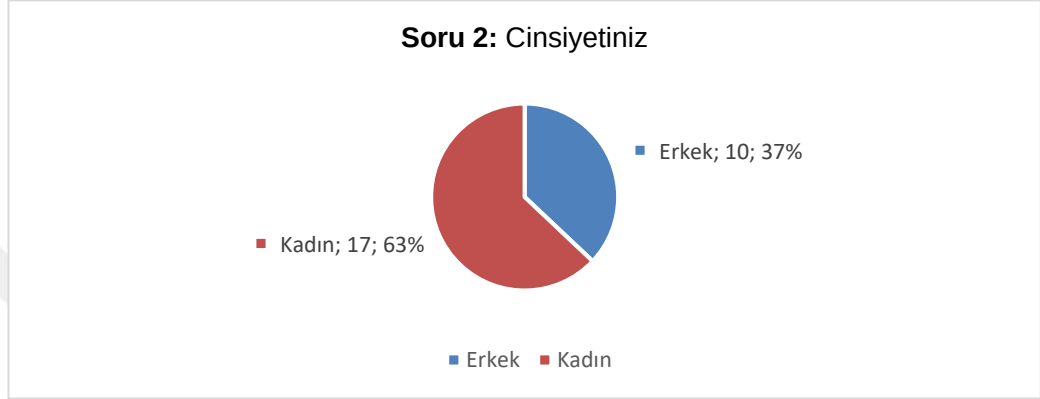
Çalışma kapsamında hazırlanan ön-anket 27 öğrenci tarafından cevaplanmıştır. Ön-ankete verilen cevaplar sonucu ortaya çıkan verilerin yer aldığı grafikler ve bu verilerin betimsel analizi aşağıda sunulmaktadır.

Grafik 3.3: Ön-anketin 1. sorusu ve verilen cevaplar

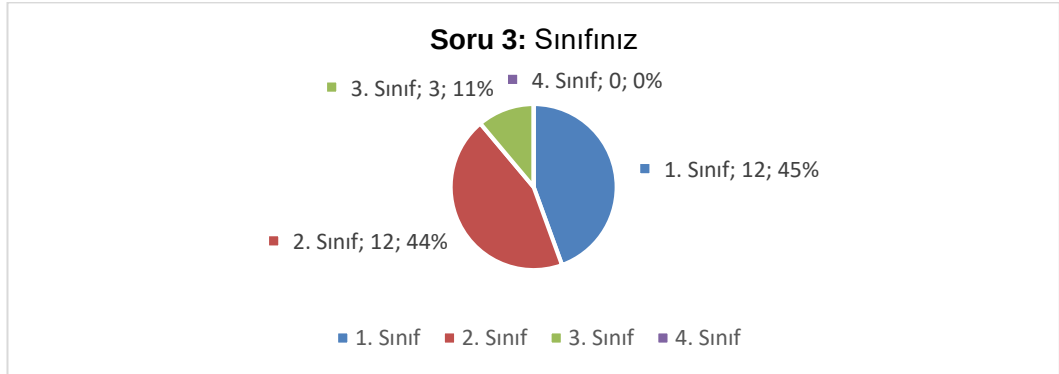
Grafik 3.3'te görüldüğü üzere, ön-anketin 1. sorusuna 2 öğrenci “18 yaş”, 3 öğrenci “19 yaş”, 9 öğrenci “20 yaş”, 1 öğrenci “21 yaş”, 6 öğrenci “22 yaş”, 4 öğrenci “23 yaş”, 1 öğrenci “26 yaş” ve 1 öğrenci “33 yaş” cevabı vermiştir.

Grafik 3.4: Ön-anketin 2. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.4'te görüldüğü üzere, ön-anketin 2. sorusuna 17 öğrenci “Kadın”, 10 öğrenci “Erkek” cevabı vermiştir. Grafik 3.4'e göre, kadın öğrencilerin oranı %63, erkek öğrencilerin oranı %37'dir.

Grafik 3.5: Ön-anketin 3. sorusu ve verilen cevaplar

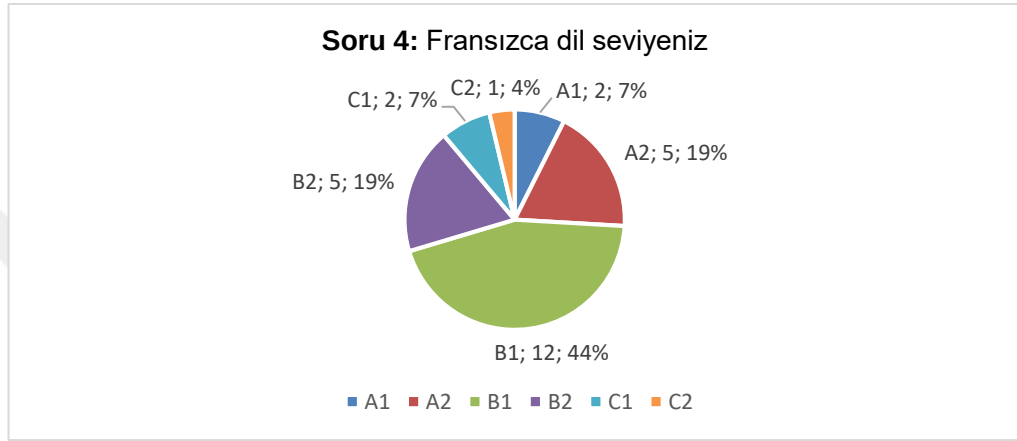

Grafik 3.5'te görüldüğü üzere, ön-anketin 3. sorusuna 12 öğrenci “1. Sınıf”, 12 öğrenci “2. Sınıf”, 3 öğrenci “3. Sınıf” ve 0 öğrenci “4. sınıf” cevabı vermiştir. Grafik 3.5'e göre, 1. sınıf öğrencilerinin oranı %45, 2. sınıf öğrencilerinin oranı %44, 3. sınıf öğrencilerinin oranı %11 ve 4. sınıf öğrencilerinin oranı %0'dır.

Atölyelere her sınıftan öğrenci kabul edilmiştir. Grafikte sunulan verilerde, 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. 3. ve 4. sınıf öğrenci sayısının az olmasının sebebi, birçoğunun önceki dönemlerde düzenlenen atölyelere

katılmış olmaları ihtimalidir. Diğer taraftan, 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin çoğunlukta olması, çeviri teknolojileriyle erken tanışarak mezuniyetlerine dek çeviri teknolojilerinin sunduğu olanakları etkin bir şekilde kullanacak becerileri elde etmeleri açısından önemlidir.

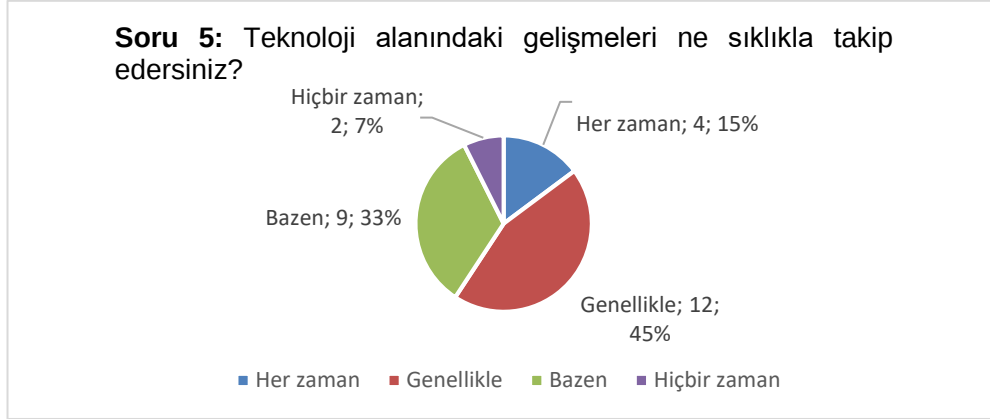
Grafik 3.6: Ön-anketin 4. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.6'da görüldüğü üzere, ön-anketin 4. sorusuna 2 öğrenci "A1", 5 öğrenci "A2", 12 öğrenci "B1", 5 öğrenci "B2", 2 öğrenci "C1" ve 1 öğrenci "C2" cevabı vermiştir. Grafik 3.6'ya göre, Fransızca seviyesi A1 olan öğrencilerin oranı %7, A2 olanların oranı %19, B1 olanların oranı %44, B2 olanların oranı %19, C1 olanların oranı %7 ve C2 olanların oranı %4'tür.

Anket sorusunda yer alan dil seviyeleri Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programının (CEFR) sunduğu dil yeterlilik seviyelerine göre belirlenmiştir. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programında dil yeterliliği altı seviyeye ayrılmaktadır: Temel Dil Kullanımı basamağı altında A1 ve A2 seviyeleri, Bağımsız Dil Kullanımı basamağı altında B1 ve B2 seviyeleri, Yetkin Dil Kullanımı basamağı altında C1 ve C2 seviyeleri. Grafikte sunulan verilerde, öğrencilerin ağırlıklı olarak Temel Kullanıcı ve Bağımsız Kullanıcı oldukları görülmektedir. Atölyelere her dil seviyesinden öğrencilerin kabul edilmesiyle başlangıç ve orta seviyedeki öğrencilerin katılımının arttığı söylenebilir.

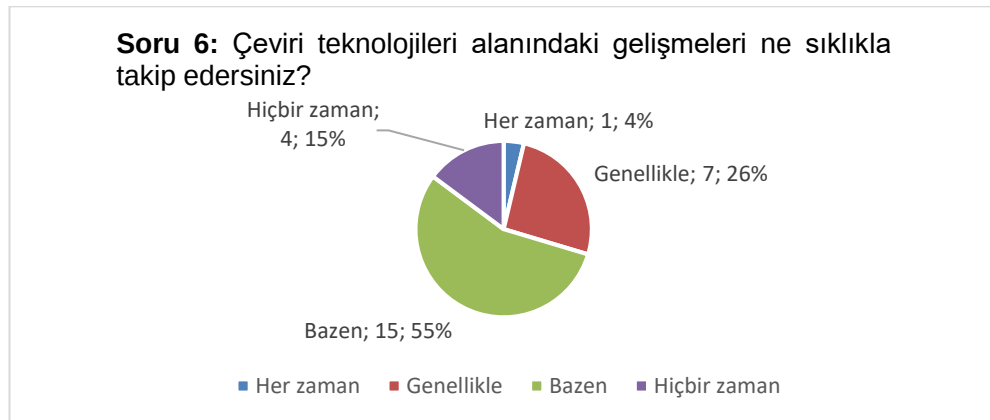
Grafik 3.7: Ön-anketin 5. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.7’de görüldüğü üzere, ön-anketin 5. sorusuna 4 öğrenci “Her zaman”, 12 öğrenci “Genellikle”, 9 öğrenci “Bazen” ve 2 öğrenci “Hiçbir zaman” cevabı vermiştir. Grafik 3.7’ye göre, “Her zaman” cevabı verenlerin oranı %15, “Genellikle” cevabı verenlerin oranı %45, “Bazen” cevabı verenlerin oranı %33 ve “Hiçbir zaman” cevabı verenlerin oranı %7’dir.

Bu soruda, çeviri teknolojileri eğitimi alacak öğrencilerin teknolojik gelişmeleri ne sıklıkla takip ettiklerinin saptanması amaçlanmıştır. Teknolojiyle barışık olan bir öğrencinin alacağı çeviri teknolojileri eğitimi şüphesiz daha verimli geçecektir. Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin genel olarak teknolojik gelişmelere ilgi duydukları gözlemlenmektedir.

Grafik 3.8: Ön-anketin 6. sorusu ve verilen cevaplar

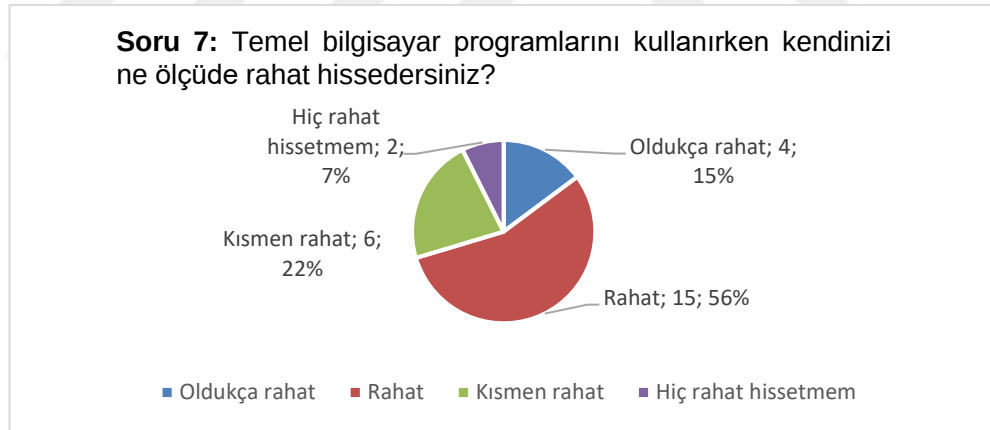
Grafik 3.8’de görüldüğü üzere, ön-anketin 6. sorusuna 1 öğrenci “Her zaman”, 7 öğrenci “Genellikle”, 15 öğrenci “Bazen” ve 4 öğrenci “Hiçbir zaman” cevabı

vermiştir. Grafik 3.8'e göre, "Her zaman" cevabı verenlerin oranı %4, "Genellikle" cevabı verenlerin oranı %26, "Bazen" cevabı verenlerin oranı %55 ve "Hiçbir zaman" cevabı verenlerin oranı %15'tir.

Bu soruda, çeviri teknolojileri eğitimi alacak öğrencilerin çeviri teknolojileri alanındaki gelişmeleri ne sıklıkla takip ettiklerinin saptanması amaçlanmıştır. Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin genel olarak teknolojik gelişmelere oranla çeviri teknolojileri alanındaki gelişmeleri daha seyrek takip ettiği gözlemlenmektedir. Öğrenciler, çeviri teknolojileri alanında kendilerini geliştirmek üzere atölyeye katıldıkları için başlangıçta bu oranın düşük olması normal karşılanabilir.

Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Son-anketin 5. sorusu). Son-anket verileri analiz edilirken bu ortak sorudan çıkacak veriler karşılaştırılarak öğrencilerin atölyeler sonunda çeviri teknolojileri alanındaki gelişmelere olan yeni tutumları saptanacaktır.

Grafik 3.9: Ön-anketin 7. sorusu ve verilen cevaplar

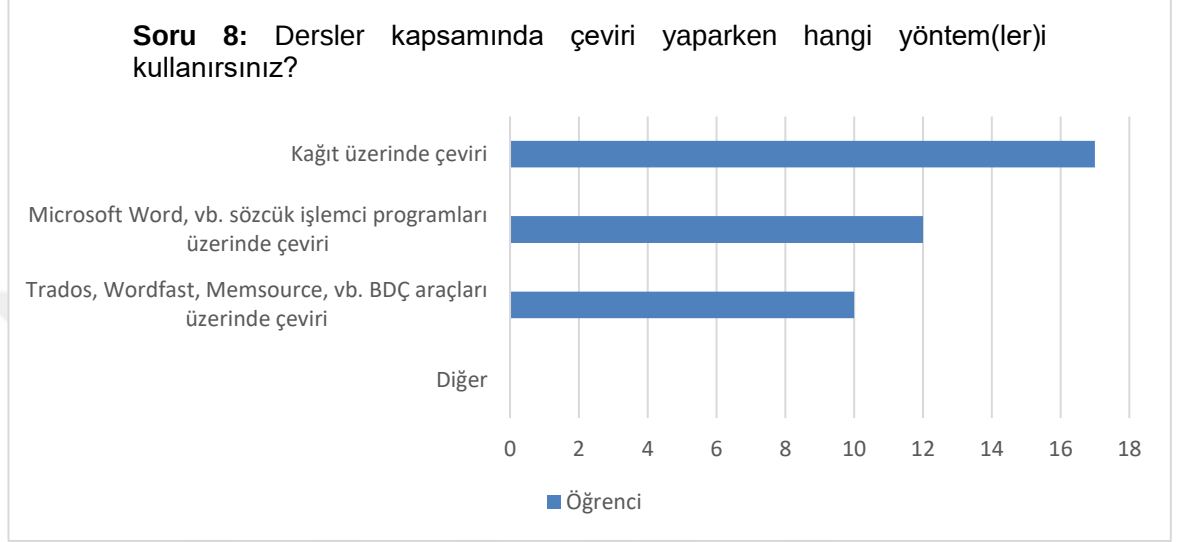

Grafik 3.9'da görüldüğü üzere, ön-anketin 7. sorusuna 4 öğrenci "Oldukça rahat", 15 öğrenci "Rahat", 6 öğrenci "Kısmen rahat", 2 öğrenci "Hiç rahat hissetmem" cevabı vermiştir. Grafik 3.9'a göre, "Oldukça rahat" cevabı verenlerin oranı %15, "Rahat" cevabı verenlerin oranı %56, "Kısmen rahat" cevabı verenlerin oranı %22 ve "Hiç rahat hissetmem" cevabı verenlerin oranı %7'dir.

Bu soruda, öğrencilerin temel bilgisayar programlarını kullanırken kendilerini ne ölçüde rahat hissettiklerinin saptanması amaçlanmıştır. Öğrencinin özellikle Microsoft Office gibi temel bilgisayar programlarını kullanırken kendini rahat hissetmesi, Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarını daha kolay öğrenmesini

sağlayacaktır. Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin temel bilgisayar programlarını kullanırken genel olarak kendilerini rahat hissettikleri gözlemlenmektedir.

Grafik 3.10: Ön-anketin 8. sorusu ve verilen cevaplar

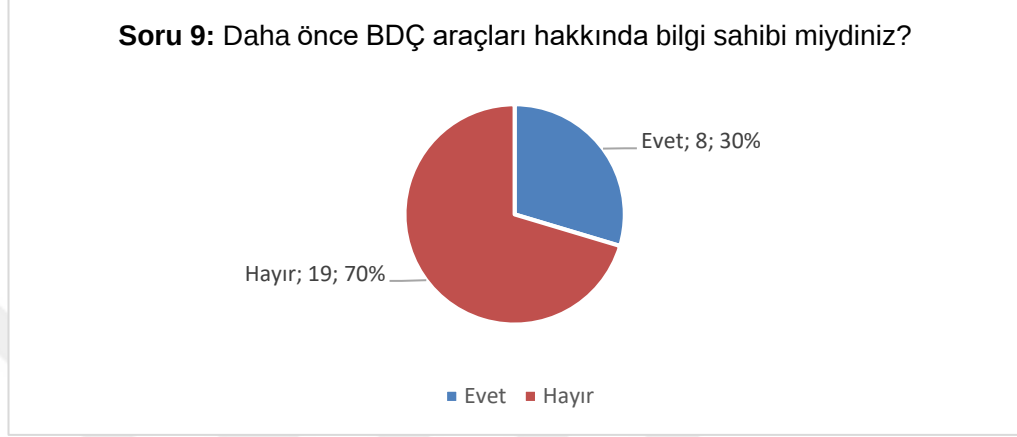
Grafik 3.10'da görüldüğü üzere, ön-anketin 8. sorusuna 17 öğrenci “Kâğıt üzerinde çeviri” cevabı, 12 öğrenci “Microsoft Word, vb. sözcük işlemci programları üzerinde çeviri” cevabı, 10 öğrenci “Trados, Wordfast, Memsources, vb. BDÇ araçları üzerinde çeviri” cevabı ve 0 öğrenci “Diğer” cevabı vermiştir.

Bu soruda, öğrencilerin dersler kapsamında çeviri yaparken kullandıkları yöntemlerin saptanması amaçlanmıştır. Ayrıca, öğrencilere birden fazla seçenek işaretleme olanağı verilmiştir. Yukarıda sunulan verilerde, “Kâğıt üzerinde çeviri” yöntemi 17 değer ile en çok işaretlenen seçenek olarak görülmektedir. Diğer taraftan, öğrencilerin bir kısmı “Microsoft Word, vb. sözcük işlemci programları üzerinde çeviri” ve “Trados, Wordfast, Memsources, vb. BDÇ araçları üzerinde çeviri” seçeneklerini işaretlemiştir. Bu verilerde, 10 öğrencinin Bilgisayar Destekli Çeviri araçları üzerinde çeviri yapabildikleri görülmektedir. Bunun sebebi, 10 öğrencinin önceki dönemlerde düzenlenen atölyelere katılmış olmaları ve/veya Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarını çevrimiçi videolar ve/veya rehberler aracılığıyla kendi kendilerine öğrenmiş olmaları ihtimalidir.

Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Son-anketin 7. sorusu). Son-anket verileri analiz edilirken bu ortak sorudan çıkacak veriler

karşılaştırılarak öğrencilerin atölyeler sonunda dersler kapsamında çeviri yaparken kullanacağı yöntemlerdeki değişimler saptanacaktır.

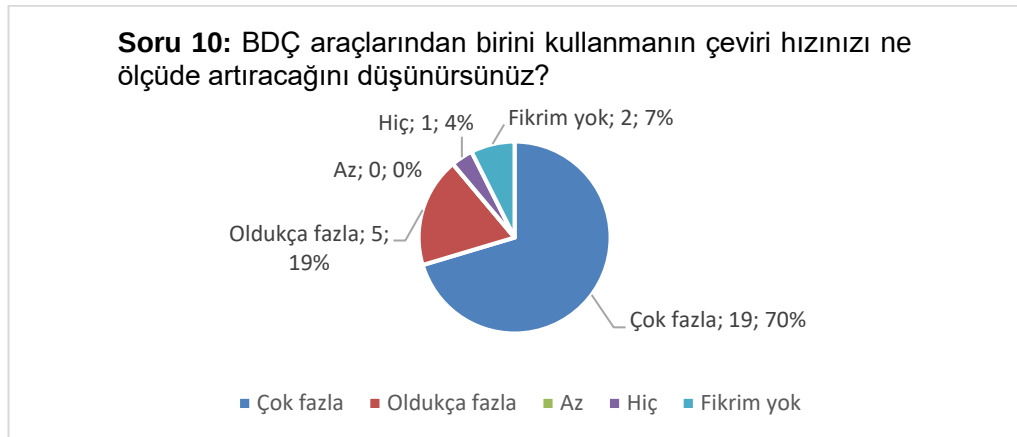
Grafik 3.11: Ön-anketin 9. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.11’de görüldüğü üzere, ön-anketin 9. sorusuna 8 öğrenci “Evet”, 19 öğrenci “Hayır” cevabı vermiştir. Grafik 3.11’e göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %30, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %70’tir.

Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin %30’unun daha önce Bilgisayar Destekli Çeviri araçları hakkında bilgi sahibi olduğu; %70’inin ise daha önce bilgi sahibi olmadığı görülmektedir.

Grafik 3.12: Ön-anketin 10. sorusu ve verilen cevaplar

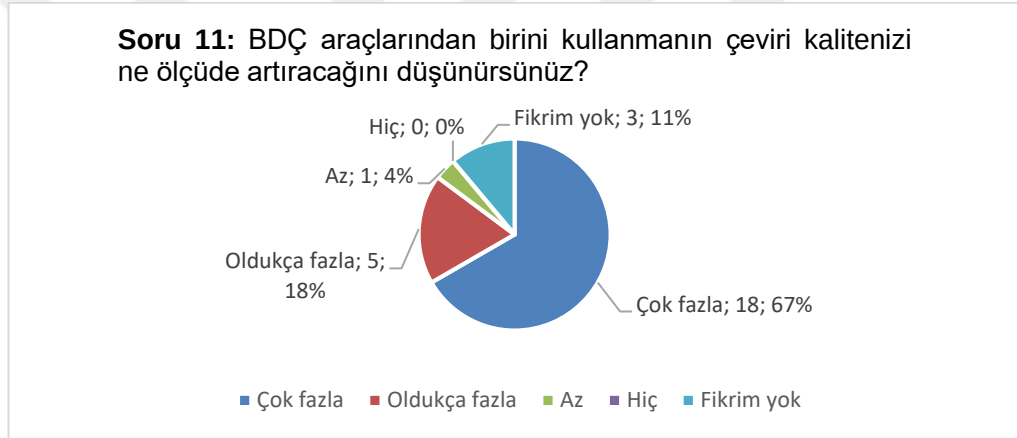
Grafik 3.12’de görüldüğü üzere, ön-anketin 10. sorusuna 19 öğrenci “Çok fazla”, 5 öğrenci “Oldukça fazla”, 0 öğrenci “Az”, 1 öğrenci “Hiç” ve 2 öğrenci “Fikrim yok” cevabı vermiştir. Grafik 3.12’ye göre, “Çok fazla” cevabı verenlerin oranı %70,

“Oldukça fazla” cevabı verenlerin oranı %19, “Az” cevabı verenlerin oranı %0, “Hiç” cevabı verenlerin oranı %4 ve “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranı %7’dir.

Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarıyla birlikte daha hızlı çeviri yapmayı beklediği görülmektedir.

Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Son-anketin 8. sorusu). Son-anket verileri analiz edilirken bu ortak sorudan çıkacak veriler karşılaştırılarak öğrencilerin atölyeler sonunda çeviri hızlarının ne ölçüde artacağını bekledikleri saptanacaktır.

Grafik 3.13: Ön-anketin 11. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.13’te görüldüğü üzere, ön-anketin 11. sorusuna 18 öğrenci “Çok fazla”, 5 öğrenci “Oldukça fazla”, 1 öğrenci “Az”, 0 öğrenci “Hiç” ve 3 öğrenci “Fikrim yok” cevabı vermiştir. Grafik 3.13’e göre, “Çok fazla” cevabı verenlerin oranı %67, “Oldukça fazla” cevabı verenlerin oranı %18, “Az” cevabı verenlerin oranı %4, “Hiç” cevabı verenlerin oranı %0 ve “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranı %11’dir.

Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun çeviri hızlarına paralel olarak Bilgisayar Destekli Çeviri araçlarıyla çeviri kalitelerinin de artacağını beklediği görülmektedir. Bunun yanı sıra, çeviri kalitesi ve çeviri hızı artışı öğrencilerin eğitim öncesi en büyük ortak beklentileri arasında yer almaktadır.

Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Son-anketin 9. sorusu). Son-anket verileri analiz edilirken bu ortak sorudan çıkacak veriler karşılaştırılarak öğrencilerin atölyeler sonunda çeviri kalitelerinin ne ölçüde artacağını bekledikleri saptanacaktır.

Grafik 3.14: Ön-anketin 12. sorusu ve verilen cevaplar

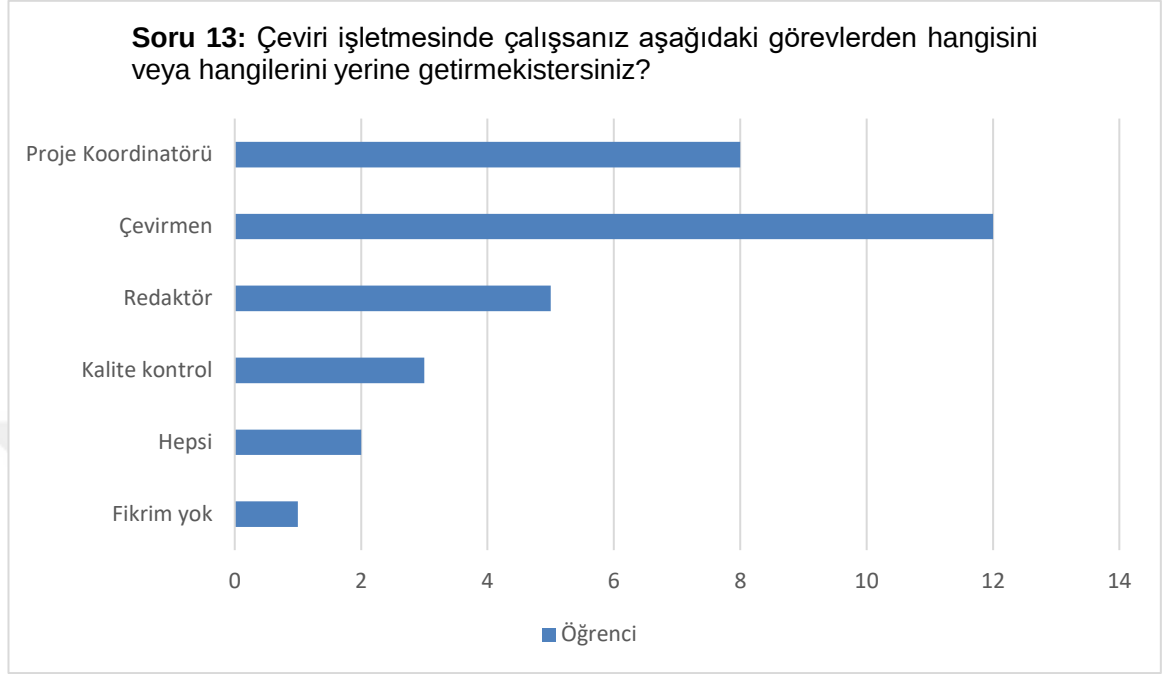

Grafik 3.14'te görüldüğü üzere, ön-anketin 12. sorusuna 14 öğrenci “Evet”, 0 öğrenci “Hayır” cevabı ve 13 öğrenci “Fikrim yok” cevabı vermiştir. Grafik 3.14’e göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %48, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %0 ve “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranı %52’dir.

Yukarıda sunulan verilerde, Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı bilen ve fikri olmayan öğrencilerin neredeyse yarı yarıya olduğu görülmektedir.

Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Son-anketin 10. sorusu). Son-anket verileri analiz edilirken bu ortak sorudan çıkacak veriler karşılaştırılarak öğrencilerin atölyeler sonunda Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı ne ölçüde öğrendikleri saptanacaktır.

Grafik 3.15: Ön-anketin 13. sorusu ve verilen cevaplar

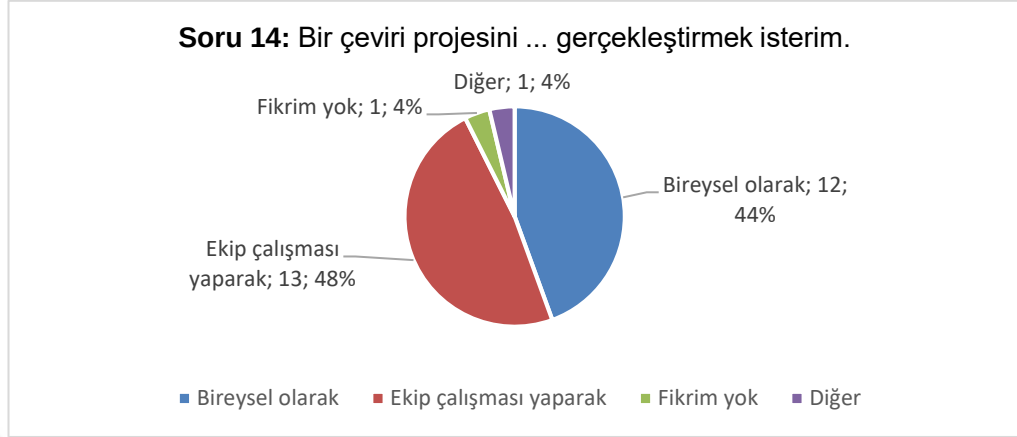

Grafik 3.15'te görüldüğü üzere, ön-anketin 13. sorusuna 8 öğrenci “Proje Koordinatörü”, 12 öğrenci “Çevirmen”, 5 öğrenci “Redaktör”, 3 öğrenci “Kalite Kontrol”, 2 öğrenci “Hepsi” ve 1 öğrenci “Fikrim yok” cevabı vermiştir. Bu soruda öğrencilere birden fazla seçenek işaretleme olanağı verilmiştir.

Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin “Çevirmen” dışında farklı mesleki rolleri de yerine getirme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Son-anketin 13. sorusu). Son-anket verileri analiz edilirken bu ortak sorudan çıkacak veriler karşılaştırılarak atölyeler sonunda öğrencilerin çeviri işletmelerindeki farklı mesleki rollere olan yeni eğilimleri saptanacaktır.

Grafik 3.16: Ön-anketin 14. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.16’da görüldüğü üzere, ön-anketin 14. sorusuna 12 öğrenci “Bireysel olarak”, 13 öğrenci “Ekip çalışması yaparak”, 1 öğrenci “Fikrim yok” ve 1 öğrenci “Diğer” cevabı vermiştir. Grafik 3.16’ya göre, “Bireysel olarak” cevabı verenlerin oranı %44, “Ekip çalışması yaparak” cevabı verenlerin oranı %48, “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranı %4 ve “Diğer” cevabı verenlerin oranı %4’tür. Son-anketin 14. sorusu yarı kapalı uçlu bir sorudur. “Diğer” cevabı veren öğrencilerden neden belirten bir açıklama yapmaları istenmektedir. “Diğer” cevabı veren 1 öğrenci “Her ikisi de” açıklaması yapmıştır.

Bu soruda, öğrencilerin eğitim öncesi bir çeviri projesi gerçekleştirirken ekip çalışmasına olan eğilimlerinin saptanması amaçlanmıştır. Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin %48’inin bir çeviri projesi gerçekleştirirken ekip çalışması yapma eğilimi olduğu görülmektedir.

Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Son-anketin 15. sorusu). Son-anket verileri analiz edilirken bu ortak sorudan çıkacak veriler karşılaştırılarak öğrencilerin eğitim sonrası bir çeviri projesi gerçekleştirirken ekip çalışması yapmaya olan yeni eğilimleri saptanacaktır.

Tablo 3.1: Ön-anketin 15. sorusu ve verilen cevaplar

Soru 15: YTÜ - Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü 2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyeleri ile ilgili beklentileriniz nelerdir?	
Cevap 1	Çeviri programlarını kapsamlı bir şekilde öğrenip, daha sonra kendi çevirilerimden daha fazla verim almayı düşünüyorum.
Cevap 2	Çeviri hızımın ve kalitemin yükselmesi.
Cevap 3	Çeviri kalitemi ve çeviri hızımı geliştirmek. Çeviri ile ilgili yeni platformlar öğrenmek.

Cevap 4	Çeviri programlarını yeterli düzeyde kullanabilmek.
Cevap 5	En iyi şekilde öğrenmek.
Cevap 6	Çeviriye daha hakim olmayı bekliyorum.
Cevap 7	Kendimi geliştirmek.
Cevap 8	Bilgisayar konusunda yeterli bilgim yok ve gelecekte bunun mesleğim açısından zararlı olacağını düşünüyorum. Bu derste gerekli programları öğrenmek istiyorum.
Cevap 9	Dilimi ve bilgisayar kullanımımı daha fazla geliştirmesi.
Cevap 10	Mesleğin gerektirdiklerini öğrenmek.
Cevap 11	Trados, Memsource gibi programları kavramak. Ama en önemlisi de son sınıfta tezimi hazırlamak için bana yardımcı olacak Open Office kullanımı gibi programları öğrenmek. Çünkü bunun faydasını tezimde kullanmam gerektiğini ve tezimi daha kolay ve daha hızlı bitirmeme yardımcı olmasını istiyorum.
Cevap 12	Ekip çalışmasına uyum sağlayabilmek. Çeviri hızı konusunda kendimi geliştirmek.
Cevap 13	Tam olarak kendimi geliştirmeyi istiyorum; alanımda en iyisi olmak için.
Cevap 14	Alanım ile ilgili bilmediğim bilgileri edinmemi sağlayıp çeviri alanında bana kolaylıklar sunması.
Cevap 15	En iyi bir şekilde çeviri adına bir şeyler öğrenmek ve kendimi geliştirmek.
Cevap 16	Tiz-i refât olanın pâyine dâmen dolandır, erişir menzil-i maksuda giden âheste!
Cevap 17	Beni geliştirmesini bekliyorum.
Cevap 18	Hiçbir fikrim yok.

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere, ön-anketin 15. sorusu açık uçlu bir sorudur. Bu soruyu 27 öğrenci arasından 18 öğrenci cevaplamıştır. Tablo 3.1’de sunulan verilere göre, öğrenciler atölyelerde bilgisayar kullanma becerilerini geliştirme, bilgisayar destekli çeviri araçlarını etkin bir şekilde kullanabilme, çeviri hızı ve kalitelerini artırma ve mesleki anlamda gelişim sağlama beklentisi içindedir.

Tablo 3.2: Ön-anketin 16. sorusu ve verilen cevaplar

Soru 16: YTÜ - Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü 2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyelerinin size çevirmen adayı olarak ne katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?	
Cevap 1	Daha iyi çeviriler, kelime haznesi gelişimi, cümle yapısı bilgisi gibi önemli ana unsurları geliştirebileceğimi düşünüyorum.
Cevap 2	Çeviri hızı ve kalitesi konusunda katkı sağlayacağını düşünüyorum.
Cevap 3	Çeviri yaparken bilgisayar desteği sağlamayı ve çeviri hızımı arttırmayı öğrenmek.
Cevap 4	Mezuniyet sonrasında iş bulma konusunda beni daha fazla alana yönlendirebileceğini düşünüyorum.
Cevap 5	Daha hızlı ve aktif çeviri yapmak.
Cevap 6	Eğitimimde ve kariyerimde bana katkı sağlayacağını düşünüyorum.
Cevap 7	Daha hızlı ve daha az hata yapmama olanak sağlayacağını düşünüyorum.
Cevap 8	İlerideki yıllarda staj ararken işime yaramasını umuyorum. Her lisans CV’de artı bir puandır.
Cevap 9	Bize daha fazla bilgi sağlayacağını düşünüyorum kendi açımdan.
Cevap 10	Beni iş hayatına daha fazla hazırlayacağını düşünüyorum.

Cevap 11	Her çeviri dersinde olduğu gibi farklı metinleri görerek teknik ve terim, daha mükemmel bir çeviri yapmama yardımcı olacağını düşünüyorum.
Cevap 12	Bilgisayar destekli çeviri konusunda kendimi geliştirebileceğimi düşünüyorum.
Cevap 13	Alanımda daha iyi gelişmemi sağlayacağını düşünüyorum.
Cevap 14	Herhangi bir konuda çeviri yaparken zaman konusu ve birçok alanda bana yardımcı olacağını, aldığım sertifika ile CV'mi daha ilgi çekici hale getireceğini düşünüyorum.
Cevap 15	Kendimi kariyer ve çeviri alanlarında geliştirebileceğimi düşünüyorum.
Cevap 16	Önceki satırda belirttiğim üzere peşin hüküm vermeme kanaatinde bir bakış açısıyla zamana yayarak; bir karara varıp, istidatımın inkişafına şahitlik etmek istiyorum.
Cevap 17	Kendimi geliştirmek ve çeviri bilgime katkı sağlayacağını düşünüyorum.
Cevap 18	Çeviri yaparken işimizi kolaylaştırdığı gibi iş başvurusunda da büyük bir yardımcı olacağını düşünüyorum.
Cevap 19	İyi bir katkıda bulunacağını düşünüyorum.

Tablo 3.2'de görüldüğü üzere, ön-anketin 16. sorusu açık uçlu bir sorudur. Bu soruyu 27 öğrenci arasından 19 öğrenci cevaplamıştır. Tablo 3.2'de sunulan verilere göre, öğrenciler atölyelerin mesleki olarak çeviri hızı ve kalitelerini artıracaklarını ve CV'lerini güçlendirerek ileriki zamanda iş bulma konusunda kendilerine avantaj sağlayacağını düşünmektedir.

3.4.4. Son-anket Verilerinin Analizi

Çalışma kapsamında hazırlanan son-anket 23 öğrenci tarafından cevaplanmıştır. Son-ankete verilen cevaplar sonucu ortaya çıkan verilerin yer aldığı grafikler, ön-anket ve son-anketlerde yer alan ortak soruların karşılaştırmalı verileri ve tüm bu verilerin betimsel analizi aşağıda sunulmaktadır.

Grafik 3.17: Son-anketin 1. sorusu ve verilen cevaplar

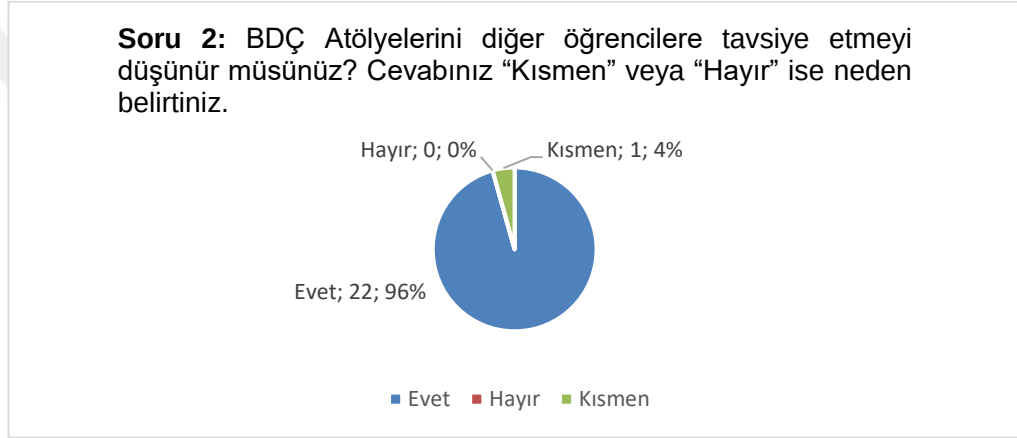

Grafik 3.17'de görüldüğü üzere, son-anketin 1. sorusuna 22 öğrenci “Evet” ve 1 öğrenci “Kısmen” cevabı vermiştir. Son-anketin 1. sorusu yarı kapalı uçlu bir

sorudur. “Kısmen” ya da “Hayır” cevabı veren öğrencilerden neden belirten bir açıklama yapmaları istenmektedir. “Kısmen” cevabı veren 1 öğrenci herhangi bir açıklama yapmamıştır. Grafik 3.17’ye göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %96, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %0 ve “Kısmen” cevabı verenlerin oranı %4’tür.

Yukarıda sunulan verilerde, alınan çeviri teknolojileri eğitimi kapsamında öğrencilerin %96’sının beklentilerinin karşılandığı, %4’ünün ise kısmen karşılandığı görülmektedir.

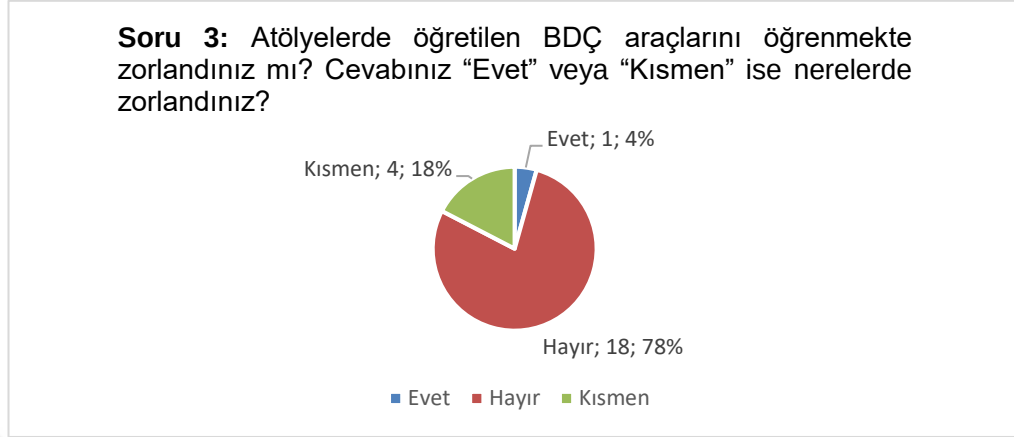
Grafik 3.18: Son-anketin 2. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.18’de görüldüğü üzere, son-anketin 2. sorusuna 22 öğrenci “Evet” ve 1 öğrenci “Kısmen” cevabı vermiştir. Son-anketin 2. sorusu yarı kapalı uçlu bir sorudur. “Kısmen” ya da “Hayır” cevabı veren öğrencilerden neden belirten bir açıklama yapmaları istenmektedir. “Kısmen” cevabı veren 1 öğrenci “*Bilgisayar programları ve yabancı dile ilgili ise tavsiye ederim.*” açıklaması yapmıştır. Grafik 3.18’e göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %96, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %0 ve “Kısmen” cevabı verenlerin oranı %4’tür.

Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin %96’sının BDÇ Atölyelerini bölümdeki diğer öğrencilere tavsiye ettiği görülmektedir. Diğer taraftan, “Kısmen” cevabı verip neden belirten 1 öğrencinin BDÇ Atölyelerini bilgisayar programları ve yabancı dile ilgi duyan öğrencilere tavsiye ettiği görülmektedir.

Grafik 3.19: Son-anketin 3. sorusu ve verilen cevaplar

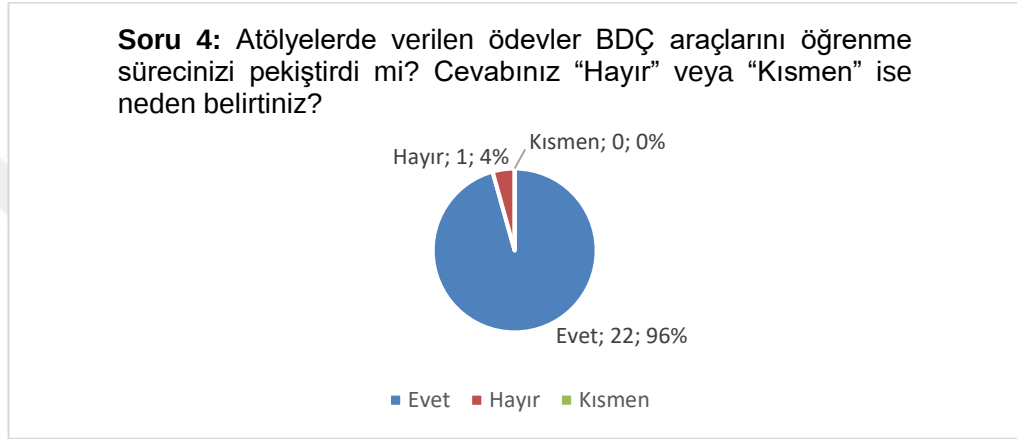

Grafik 3.19’da görüldüğü üzere, son-anketin 3. sorusuna 1 öğrenci “Evet”, 4 öğrenci “Kısmen” ve 18 öğrenci “Hayır” cevabı vermiştir. Son-anketin 3. sorusu yarı kapalı uçlu bir sorudur. “Evet” ya da “Kısmen” cevabı veren öğrencilerden neden belirten bir açıklama yapmaları istenmektedir. “Evet” cevabı veren 1 öğrenci “*Uzun süreç, fakat hoca sayesinde rahatça öğrenildi.*” açıklaması yapmıştır. “Kısmen” cevabı verenlerden 1 öğrenci “*Çeviri belleğini öğrenme aşamasında zorlandım.*” açıklaması, 1 öğrenci “*Çünkü programlar Türkçe değildi, tamamen.*” açıklaması, 1 öğrenci “*Verilen ödevleri yapsaydım pratiklik kazanmış olup zorlanmazdım. Bunun dışında, her şey (verilen eğitim) mükemmeldi.*” açıklaması ve 1 öğrenci “*Trados bir miktar zor geldi.*” açıklaması yapmıştır. Grafik 3.19’a göre, “Evet” cevabı veren öğrencilerin oranı %4, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %78 ve “Kısmen” cevabı verenlerin oranı %18’dir.

Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin %78’inin BDÇ araçlarını öğrenmekte zorlanmadığı, %18’inin kısmen zorlandığı ve %4’ünün zorlandığı görülmektedir. “Kısmen” cevabı veren 1 öğrenci, çeviri belleğini öğrenme aşamasında zorlandığını belirtmiştir. Öğrencilerin çeviri belleğinin işleyişini kavraması zaman almaktadır. Bu nedenle, öğrenme sürecinde zorluk yaşanması normal karşılanabilir. Atölyelerde çeviri belleğinin işleyişi uygulamalı olarak öğretilmiştir (bkz. EK 4: Dördüncü Hafta Raporu) ve öğrencilerin kendi kendilerine uygulama yaptıktan sonra çeviri belleğinin işleyişini daha iyi kavradıkları gözlemlenmiştir. “Kısmen” cevabı veren 1 öğrenci, çeviri araçlarının tamamının Türkçe olmamasından yakınmıştır. Atölyelerde eğitimi verilen iki çeviri aracından biri olan Memsource, Türkçe, İngilizce ve Fransızca dillerinde kullanılabilir. Atölyelerde eğitimi verilen diğer çeviri aracı Trados ise Türkçe desteği sunmamaktadır. Öğrencilere çeviri araçlarında kullanılan terminoloji Türkçe,

Fransızca ve İngilizce dillerinde aktarılsa da bazı öğrencilerin programları Türkçe kullanma eğiliminin devam ettiği gözlemlenmiştir. “Kısmen” cevabı veren 1 öğrenci, atölyelerde verilen ödevleri yapmadığı için zorlandığını belirtmiştir. “Evet” cevabı veren 1 öğrenci, sürecin uzun olduğunu, fakat atölye yürütücüsünün süreci kolaylaştırdığını belirtmiştir.

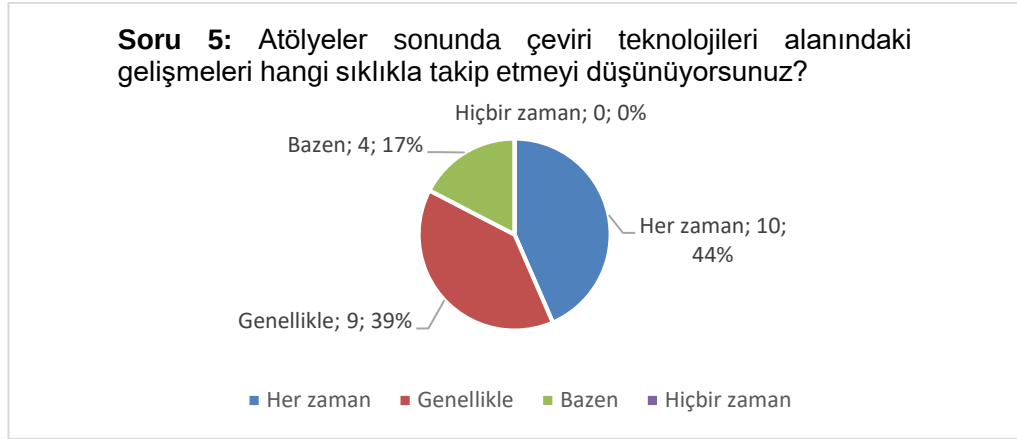
Grafik 3.20: Son-anketin 4. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.20’de görüldüğü üzere, son-anketin 4. sorusuna 22 öğrenci “Evet”, 1 öğrenci “Hayır” ve 0 öğrenci “Kısmen” cevabı vermiştir. Son-anketin 4. sorusu yarı kapalı uçlu bir sorudur. “Kısmen” ya da “Hayır” cevabı veren öğrencilerden neden belirten bir açıklama yapmaları istenmektedir. “Hayır” cevabı verenlerden 1 öğrenci “*Ödevleri yapmadım.*” açıklaması yapmıştır. Grafik 3.20’ye göre, “Evet” cevabı veren öğrencilerin oranı %96, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %4 ve “Kısmen” cevabı verenlerin oranı %0’dır.

Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin %96’sının, atölyelerde verilen ödevlerin BDÇ araçlarını öğrenme süreçlerini pekiştirdiği görülmektedir. Her atölye sonunda, yapılan uygulamaların pekiştirilmesi adına öğrencilere bazı ödevler verilmiştir. Öğrencilerin atölyeler dışında BDÇ araçları üzerinde kendi kendilerine çalışmaları öğrenme sürecinin pekiştirilmesi adına büyük önem taşımaktadır. Verilen ödevleri yapmayan bir öğrenci, son-anketin 3. ve 4. sorularında BDÇ araçlarını öğrenirken zorluk yaşadığını belirtmiştir. Bu bağlamda, verilen ödevlerin çeviri araçlarını öğrenme sürecini pekiştirdiği açıkça görülmektedir.

Grafik 3.21: Son-anketin 5. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.21’de görüldüğü üzere, son-anketin 5. (ortak) sorusuna 10 öğrenci “Her zaman”, 9 öğrenci “Genellikle”, 4 öğrenci “Bazen” ve 0 öğrenci “Hiçbir zaman” cevabı vermiştir. Grafik 3.21’e göre, “Her zaman” cevabı verenlerin oranı %44, “Genellikle” cevabı verenlerin oranı %39, “Bazen” cevabı verenlerin oranı %17 ve “Hiçbir zaman” cevabı verenlerin oranı %0’dır. Bu soru, ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Ön-anketin 6. sorusu).

Ön-anketin 6. sorusunda, çeviri teknolojileri eğitimi alacak öğrencilerin çeviri teknolojileri alanındaki gelişmeleri hangi sıklıkla takip ettikleri saptanmıştır. Bu sorudan elde edilen verilerde, öğrencilerin çoğunluğunun çeviri teknolojileri alanındaki gelişmeleri bazen takip ettiği görülmüştür.

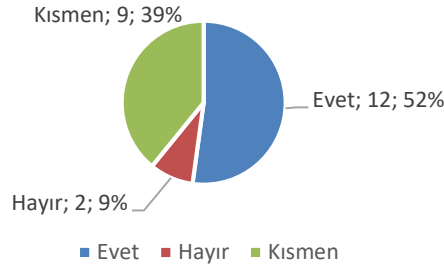
Son-anketin 5. sorusunda ise, öğrencilerin çeviri teknolojileri eğitimi aldıktan sonra çeviri teknolojileri alanındaki gelişmelere olan yeni tutumlarının saptanması amaçlanmıştır.

İlgili ortak sorunun ön-anket ve son-anket verileri karşılaştırıldığında, “Her zaman” cevabı verenlerin oranının %4’ten %44’e çıktığı, “Genellikle” cevabı verenlerin oranının %26’dan %39’a çıktığı, “Bazen” cevabı verenlerin oranının %55’ten %17’ye düştüğü ve “Hiçbir zaman” cevabı verenlerin oranının %4’ten %0’a düştüğü görülmektedir.

Yukarıda sunulan verilere göre, çeviri teknolojileri eğitimi almanın, öğrencilerin çeviri teknolojileri alanındaki gelişmelere olan ilgilerini önemli ölçüde artırdığı sonucuna varılabilir.

Grafik 3.22: Son-anketin 6. sorusu ve verilen cevaplar

Soru 6: Atölyelerde üzerinde çalışılan bilgisayar destekli çeviri araçlarının (Memsources & Trados) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Cevabınız “Kısmen” veya “Hayır” ise neden belirtiniz.

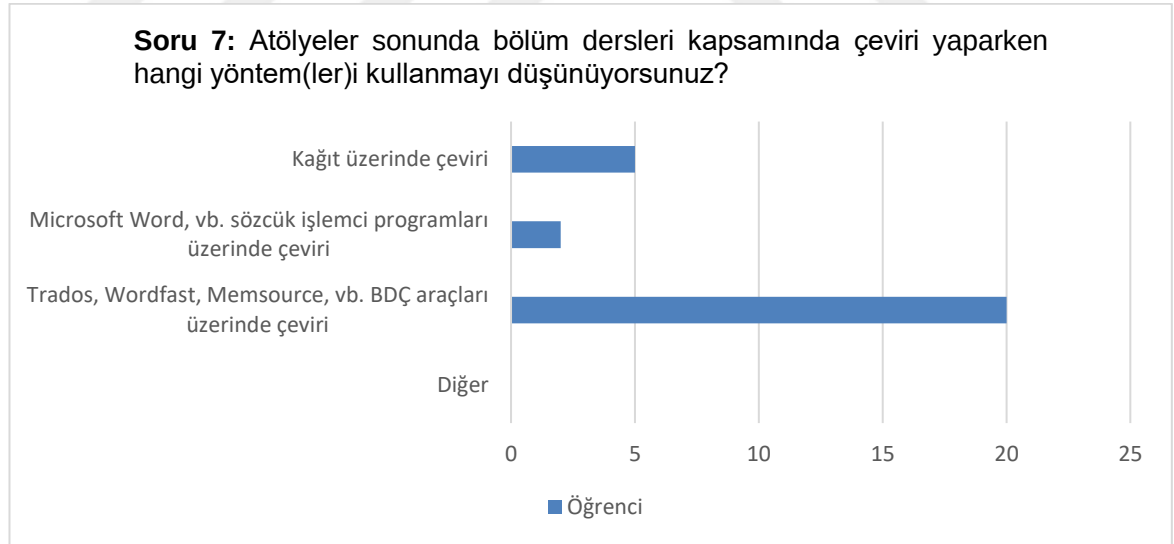
Grafik 3.22’de görüldüğü üzere, son-anketin 6. sorusuna 12 öğrenci “Evet”, 9 öğrenci “Kısmen” ve 2 öğrenci “Hayır” cevabı vermiştir. Son-anketin 6. sorusu yarı kapalı uçlu bir sorudur. “Kısmen” ya da “Hayır” cevabı veren öğrencilerden neden belirten bir açıklama yapmaları istenmektedir. “Kısmen” cevabı verenlerden 1 öğrenci *“Temelini bu kaynaklarla öğrendik ama başka sistemleri de öğrenmek daha güzel ve verimli olur.”* açıklaması, 1 öğrenci *“Daha iyi olabilir.”* açıklaması, 1 öğrenci *“İlerleyen teknoloji ile birlikte daha donanımlı programlar geliştirileceğine inanıyorum.”* açıklaması, 1 öğrenci *“Teknolojinin gelişimi ile bu programlar da çok ilerler.”* açıklaması, 1 öğrenci *“Çünkü ne kadar çok program bilirsek o kadar iyi.”* açıklaması, 1 öğrenci *“Kendimizi başka programlarla da geliştirmeliyiz.”* açıklaması, 1 öğrenci *“Daha çok çeviri aracı var ve onları da görmek gerektiğine inanıyorum.”* açıklaması, 1 öğrenci *“Nubuto vs. de öğrenecek güzel olurdu.”* açıklaması ve 1 öğrenci *“Çeviri araçlarının üzerinde daha fazla durmayı isterim.”* açıklaması yapmıştır. “Hayır” cevabı verenlerden 1 öğrenci *“Daha fazla olmalı.”* açıklaması ve 1 öğrenci *“Daha pratik, daha az komplike programlar olabilir.”* açıklaması yapmıştır. Grafik 3.22’ye göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %52, “Kısmen” cevabı verenlerin oranı %39 ve “Hayır” cevabı verenlerin oranı %9’dur.

Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin %52’sinin atölyelerde eğitimi verilen BDÇ araçlarını yeterli bulduğu görülmektedir. Diğer taraftan, “Kısmen” cevabı veren öğrencilerin bir kısmı, piyasada bulunan diğer çeviri araçlarının da eğitiminin verilmesini önermiştir. Atölyenin eğitim planı hazırlanırken, Pym’in *“Ders saatleri piyasadaki her bir programı öğretmek için harcanmamalıdır”* önerisinden yola çıkılarak atölyede eğitimi verilecek bilgisayar destekli çeviri aracı sayısı iki ile sınırlı

tutulmuştur. Kaldı ki, gerek Pym'in önerisi gerekse de atölye sırasında yapılan gözlemler bağlamında değerlendirildiğinde, atölyelerde ikiden fazla BDÇ aracının öğretilmesi mümkün görünmemektedir. Buna çözüm olarak, öğrencilere BDÇ araçlarına yönelik üst bakış kazandırılarak farklı araçları da kullanabilir duruma gelmeleri hedeflenmiştir. "Hayır" cevabı veren 1 öğrenci ise daha pratik ve daha basit BDÇ araçları kullanılmasını önermiştir. Atölyelerde 1 adet bulut tabanlı ve 1 adet masaüstü tabanlı olmak üzere iki farklı işleyişe sahip BDÇ aracının eğitiminin verilmesine önem gösterilmiştir. Bu bağlamda, en iyi verimi alabilmek üzere, kullanımı kolay ve çeviribilim bölümlerine ücretsiz olarak Academic Edition hesabı sunan bulut tabanlı Memsources çeviri aracı ve piyasada en çok kullanılan masaüstü tabanlı SDL Trados çeviri aracı seçilmiştir.

Yukarıda sunulan verilere göre, öğrencilere piyasadaki her bir BDÇ aracını öğretmek yerine bu araçlara yönelik üst bakış kazandırılması önerisinin %52'lik salt çoğunlukla doğrulandığı söylenebilir.

Grafik 3.23: Son-anketin 7. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.23'te görüldüğü üzere, son-anketin 7. (ortak) sorusuna 5 öğrenci "Kağıt üzerinde çeviri" cevabı, 2 öğrenci "Microsoft Word, vb. sözcük işlemci programları üzerinde çeviri" cevabı ve 20 öğrenci "Trados, Wordfast, Memsources, vb. BDÇ araçları üzerinde çeviri" ve 0 öğrenci "Diğer" cevabı vermiştir. Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Ön-anketin 8. sorusu).

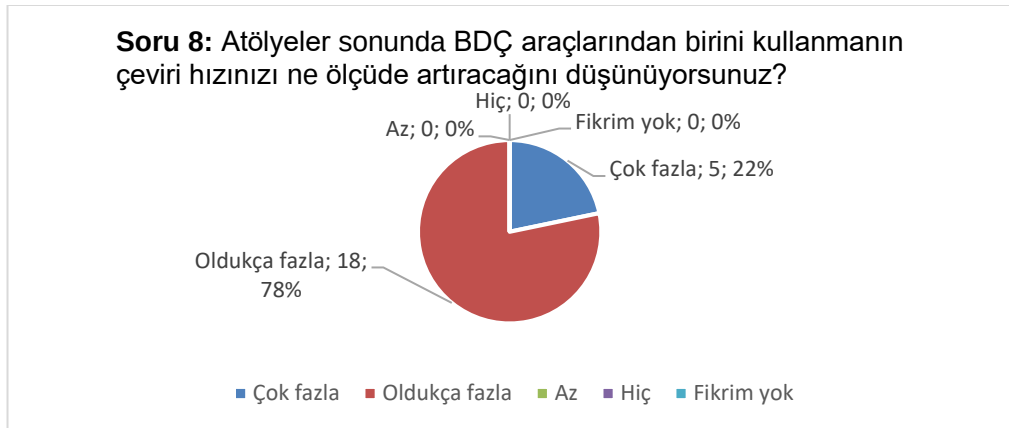
Ön-anketin 8. sorusunda, öğrencilerin dersler kapsamında çeviri yaparken kullandıkları yöntemler saptanmıştır. Bu sorudan elde edilen verilerde, “Kâğıt üzerinde çeviri” yönteminin 17 değer ile en çok işaretlenen seçenek olduğu görülmüştür. Diğer taraftan, “Microsoft Word, vb. sözcük işlemci programları üzerinde çeviri” yönteminin değeri 12 olarak, “Trados, Wordfast, Memsource, vb. BDÇ araçları üzerinde çeviri” yönteminin değeri 10 olarak saptanmıştır.

Son-anketin 7. sorusunda ise, öğrencilerin atölyeler sonunda dersler kapsamında çeviri yaparken kullanacakları yöntemlerdeki değişikliklerin saptanması amaçlanmıştır.

İlgili ortak sorunun ön-anket ve son-anket verileri karşılaştırıldığında, “Kâğıt üzerinde çeviri” seçeneğinin değerinin 17’den 5’e düştüğü, “Microsoft Word, vb. sözcük işlemci programları üzerinde çeviri” seçeneğinin değerinin 12’den 2’ye düştüğü ve “Trados, Wordfast, Memsource, vb. BDÇ araçları üzerinde çeviri” seçeneğinin 10’dan 20’ye yükseldiği görülmektedir.

Yukarıda sunulan verilere göre, çeviri teknolojileri eğitiminin ardından, öğrencilerin BDÇ araçlarını aktif olarak kullanmaya yönelik eğilimleri önemli ölçüde artmıştır.

Grafik 3.24: Son-anketin 8. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.24’te görüldüğü üzere, son-anketin 8. (ortak) sorusuna 5 öğrenci “Çok fazla”, 19 öğrenci “Oldukça fazla”, 0 öğrenci “Az”, 0 öğrenci “Hiç” ve 0 öğrenci “Fikrim yok” cevabı vermiştir. Grafik 3.24’e göre, “Çok fazla” cevabı verenlerin oranı %22, “Oldukça fazla” cevabı verenlerin oranı %78, “Az” cevabı verenlerin oranı %0, “Hiç” cevabı verenlerin oranı %0 ve “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranı %0’dır. Bu soru

ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Ön-anketin 10. sorusu).

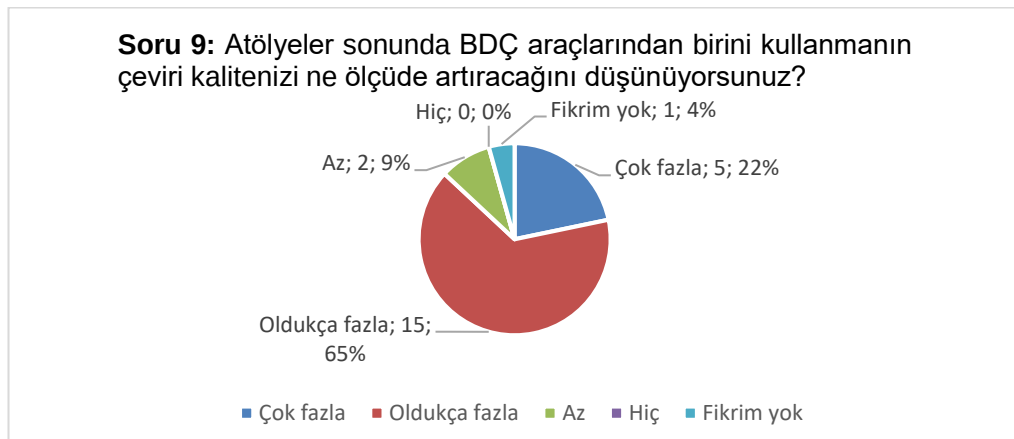
Ön-anketin 10. sorusunda, eğitim öncesi, öğrencilerin, BDÇ araçlarından birini kullanmanın çeviri hızlarını ne ölçüde etkileyeceğini öngördükleri saptanmıştır. Bu sorudan elde edilen verilerde, öğrencilerin çoğunluğunun BDÇ araçlarından birini kullanarak çeviri hızlarının büyük ölçüde artacağını öngördükleri saptanmıştır.

Son-anketin 8. sorusunda ise, eğitim sonrası, BDÇ araçlarından birini kullanmanın çeviri hızlarını ne ölçüde etkileyeceğine dair yeni öngörülerinin saptanması amaçlanmıştır.

İlgili ortak sorunun ön-anket ve son-anket verileri karşılaştırıldığında, “Çok fazla” cevabı verenlerin oranının %70’ten %22’ye düştüğü, “Oldukça fazla” cevabı verenlerin oranının %19’dan %78’e çıktığı, “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranının %7’den %0’a düştüğü, “Hiç” cevabı verenlerin oranının %4’ten %0’a düştüğü ve “Az” cevabı verenlerin oranının %0 olarak kaldığı görülmektedir.

Yukarıda sunulan verilere göre, öğrencilerin eğitime başlamadan önce çeviri hızı artışına yönelik beklentileri oldukça yüksektir. Bu durum, öğrencilerin başlangıçta bilgisayar destekli çeviriyi çeviri sürecinin büyük ölçüde otomatik olarak işlediği bir çeşit makine çevirisi sanmalarından kaynaklanmaktadır. Bununla beraber, öğrenciler, BDÇ araçlarının işleyişini öğrenmelerinin ardından eğitim öncesi bekledikleri ölçüde olmasa da çeviri hızlarının önemli ölçüde artacağını öngörmektedir.

Grafik 3.25: Son-anketin 9. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.25'te görüldüğü üzere, son-anketin 9. (ortak) sorusuna 5 öğrenci “Çok fazla”, 15 öğrenci “Oldukça fazla”, 2 öğrenci “Az”, 0 öğrenci “Hiç” ve 1 öğrenci “Fikrim yok” cevabı vermiştir. Grafik 3.25'e göre, “Çok fazla” cevabı verenlerin oranı %22, “Oldukça fazla” cevabı verenlerin oranı %65, “Az” cevabı verenlerin oranı %9, “Hiç” cevabı verenlerin oranı %0 ve “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranı %4'tür. Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Ön-anketin 11. sorusu).

Ön-anketin 11. sorusunda, eğitim öncesi, öğrencilerin, BDÇ araçlarından birini kullanmanın çeviri kalitelerini ne ölçüde etkileyeceğini öngördükleri saptanmıştır. Bu sorudan elde edilen verilerde, öğrencilerin çoğunluğunun BDÇ araçlarından birini kullanarak çeviri kalitelerinin büyük ölçüde artacağını öngördükleri saptanmıştır.

Son-anketin 9. sorusunda ise, eğitim sonrası, BDÇ araçlarından birini kullanmanın çeviri kalitelerini ne ölçüde etkileyeceğine dair yeni öngörülerinin saptanması amaçlanmıştır.

İlgili ortak sorunun ön-anket ve son-anket verileri karşılaştırıldığında, “Çok fazla” cevabı verenlerin oranının %67'den %22'ye düştüğü, “Oldukça fazla” cevabı verenlerin oranının %18'den %65'e çıktığı, “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranının %11'den %4'e düştüğü, “Az” cevabı verenlerin oranının %4'ten %9'a çıktığı ve “Hiç” cevabı verenlerin oranının %0 olarak kaldığı görülmektedir.

Yukarıda sunulan verilere göre, öğrencilerin eğitime başlamadan önce çeviri hızlarına paralel olarak çeviri kalitelerinin artışına yönelik beklentileri de oldukça yüksektir. Diğer taraftan, öğrenciler, BDÇ araçlarının işleyişini öğrenmelerinin ardından eğitim öncesi belirttikleri ölçüde olmasa da çeviri kalitelerinin de önemli ölçüde artacağını öngörmektedir.

Grafik 3.26: Son-anketin 10. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.26’da görüldüğü üzere, son-anketin 10. (ortak) sorusuna 23 öğrenci “Evet”, 0 öğrenci “Hayır” cevabı ve 0 öğrenci “Fikrim yok” cevabı vermiştir. Grafik 3.26’ya göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %100, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %0 ve “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranı %0’dır. Bu soru, ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. Ön-anketin 12. sorusu).

Ön-anketin 12. sorusunda, öğrencilerin eğitim öncesi Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı ne ölçüde bildikleri saptanmıştır. Bu sorudan elde edilen verilerde, Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı bilen ve bilmeyen öğrencilerin oranının neredeyse yarı yarıya olduğu görülmüştür.

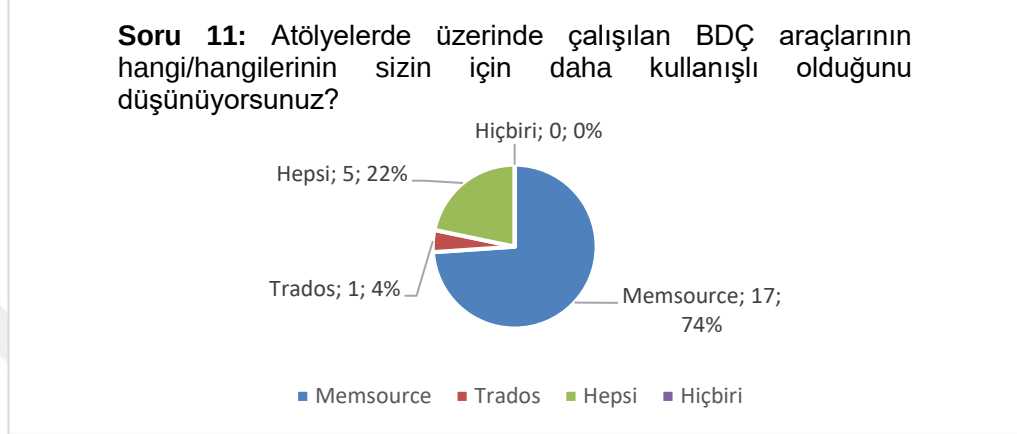
Son-anketin 10. sorusunda ise, öğrencilerin eğitim sonrası Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı ne ölçüde öğrendiklerinin saptanması amaçlanmıştır.

İlgili ortak sorunun ön-anket ve son-anket verileri karşılaştırıldığında, “Evet” cevabı verenlerin oranının %52’den %100’e çıktığı, “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranının %48’den %0’a düştüğü ve “Hayır” cevabı verenlerin oranının %0 olarak kaldığı görülmektedir.

Atölyelerde Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farklar uygulamalı olarak gösterilmiştir. Bu farkları göstermek üzere, eğitim planına çeviri belleğinin kullanımıyla ilgili iki haftalık özel bir bölüm eklenmiştir. BDÇ araçları üzerinde yapılan söz konusu çeviri belleği çalışmaları sayesinde, öğrencilerin Makine

Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki işleyiş farkı net olarak kavradığı gözlemlenmiştir. Yukarıda sunulan veriler de bu durumu desteklemektedir.

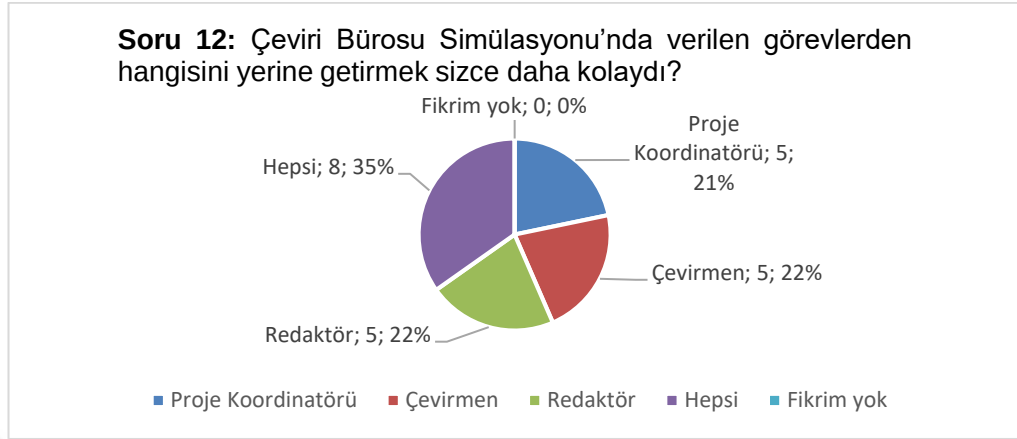
Grafik 3.27: Son-anketin 11. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.27’de görüldüğü üzere, son-anketin 11. sorusuna 17 öğrenci “Memsources”, 1 öğrenci “Trados”, 5 öğrenci “Heps” ve 0 öğrenci “Hiçbiri” cevabı vermiştir. Grafik 3.27’ye göre, “Memsources” cevabı verenlerin oranı %74, “Trados” cevabı verenlerin oranı %4, “Heps” cevabı verenlerin oranı %22 ve “Hiçbiri” cevabı verenlerin oranı %0’dır.

Yukarıda sunulan verilere göre, öğrencilerin %74’ü bir tek bulut tabanlı Memsources çeviri aracını kullanışlı bulurken, yalnızca %4’ü bir tek masaüstü tabanlı Trados çeviri aracını kullanışlı bulmuştur. Bununla beraber, öğrencilerin %22’si her iki çeviri aracını da kullanışlı bulmuştur. Diğer taraftan, bu iki çeviri aracını kullanışsız bulan öğrenci olmamıştır. Öğrencilerin Memsources çeviri aracını tercih etmelerinin sebepleri, bu aracın Türkçe dil desteği sunması, basit bir arayüze sahip olması, kullanımın kolay olması, internet bağlantısı olan her bilgisayardan ulaşılabilmesi ve eş zamanlı iki projeye kadar ücretsiz hesap hizmeti verilmesi olarak sıralanabilir. Atölyelerde yapılan gözlemlerde, öğrencilerin Trados çeviri aracını oldukça karışık buldukları gözlemlenmiştir. Yine de, eğitim planı, öğrencilere bu araçlara yönelik üst bakış kazandırma üzerine oluşturulduğu için öğrenciler Memsources çeviri aracının işleyişiyle ilişki kurarak Trados çeviri aracını daha kolay kullanabilir duruma gelmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin bu araçlara yönelik üst bakış kazanarak piyasadaki her bir çeviri aracını kendi kendilerine öğrenebilir duruma geldiği gözlemlenmiştir.

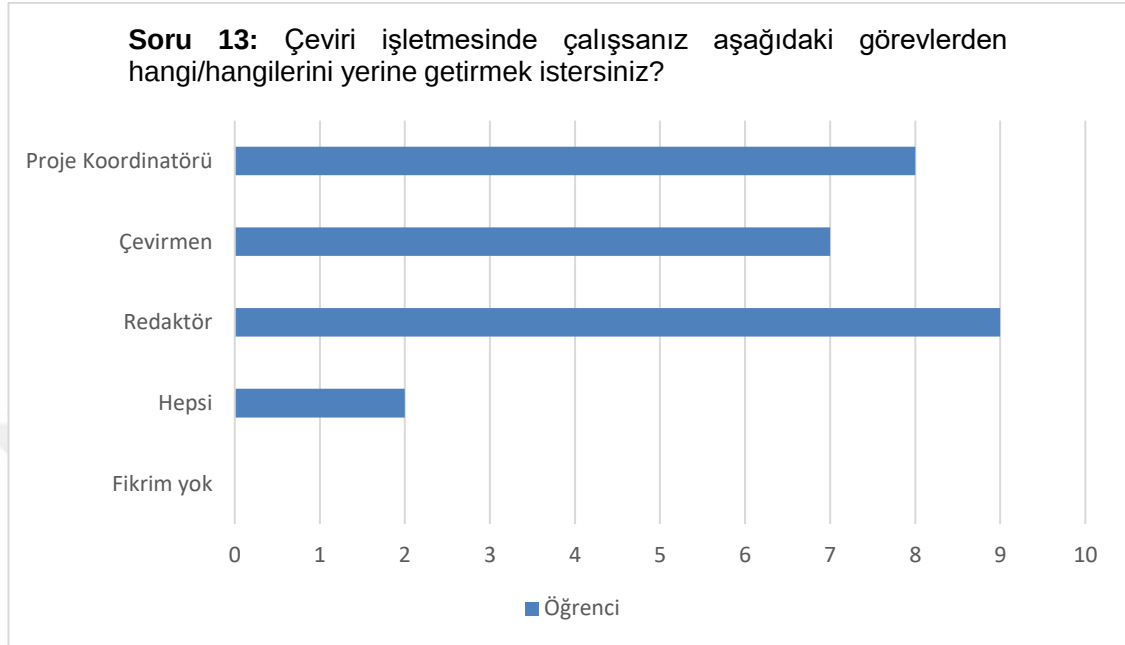
Grafik 3.28: Son-anketin 12. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.28'de görüldüğü üzere, son-anketin 12. sorusuna 5 öğrenci “Proje Koordinatörü”, 5 öğrenci “Çevirmen”, 5 öğrenci “Redaktör”, 8 öğrenci “Hepsi” ve 0 öğrenci “Fikrim yok” cevabı vermiştir. Grafik 3.28'e göre, “Proje Koordinatörü” cevabı verenlerin oranı %21, “Çevirmen” cevabı verenlerin oranı %22, “Redaktör” cevabı verenlerin oranı %22, “Hepsi” cevabı verenlerin oranı %35 ve “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranı %0'dır.

Bu soruda, Çeviri Bürosu Simülasyonu'nda verilen görevlerin öğrenciler gözündeki zorluk derecesinin saptanması amaçlanmıştır. Yukarıda sunulan verilere göre, öğrencilerin %35'i Çeviri Bürosu Simülasyonunda verilen tüm görevleri kolay bulmuştur. Bununla beraber, “Proje Koordinatörü”, “Çevirmen” ve “Redaktör” görevlerini kolay bulanların sayısı eşittir. Diğer taraftan, atölyelerin 9. haftasında simülasyon ön hazırlıkları yapılırken, öğrencilere “Proje Koordinatörü”, “Çevirmen” ve “Redaktör” görev tanımlarının yer aldığı bir rehber dağıtılmıştır (bkz. EK 12: Çeviri Bürosu Simülasyonu Rehberi). Öğrenciler, canlandırmak istedikleri rolleri kendileri seçmiştir. Ön hazırlıklar sırasında, öğrencilerin çevirmen ve redaktör rollerini daha kolay buldukları gözlemlenmiştir.

Grafik 3.29: Son-anketin 13. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.29’da görüldüğü üzere, son-anketin 13. (ortak) sorusuna 8 öğrenci “Proje Koordinatörü”, 7 öğrenci “Çevirmen”, 9 öğrenci “Redaktör”, 2 öğrenci “Hepsi” ve 0 öğrenci “Fikrim yok” cevabı vermiştir. Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. ön-anketin 13. sorusu). Ön-anketteki soruda bulunan “Kalite Kontrol” görevine son-ankette yer verilmemiştir. Bunun sebebi, simülasyonda “Kalite Kontrol” görevinin gerçekleştirilememesidir.

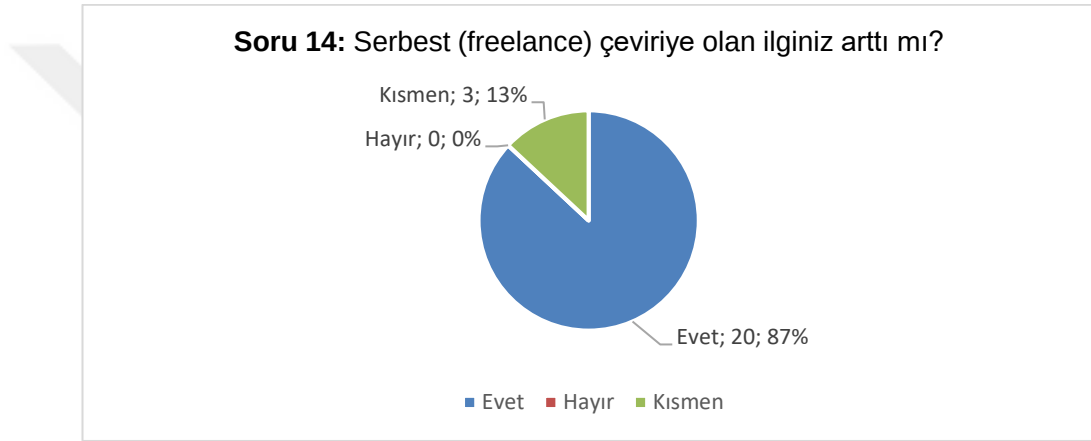
Ön-anketin 13. sorusunda, öğrencilerin eğitim öncesi katılımcının çeviri işletmelerindeki farklı mesleki rollere olan eğilimi saptanmıştır. Bu sorudan elde edilen verilerde, “Çevirmen” rolünün 12 değer ile en çok işaretlenen seçenek olduğu görülmüştür. Diğer taraftan, “Proje Koordinatörü” rolünün değeri 8 olarak, “Redaktör” rolünün değeri 5 olarak, “Kalite kontrol” görevinin değeri 3 olarak, “Hepsi” seçeneğinin değeri 2 olarak ve “Fikrim yok” seçeneğinin değeri 1 olarak saptanmıştır.

Son-anketin 13. sorusunda ise, öğrencilerin atölyeler sonunda işletmelerindeki farklı mesleki rollere olan yeni eğilimlerinin saptanması amaçlanmıştır.

İlgili ortak sorunun ön-anket ve son-anket verileri karşılaştırıldığında, “Proje Koordinatörü” rolünün değerinin 8 olarak kaldığı, “Çevirmen” rolünün değerinin 12’den 7’ye düştüğü, “Redaktör” rolünün değerinin 5’ten 9’a, “Hepsi” seçeneğinin değerinin 2 olarak kaldığı ve “Fikrim yok” seçeneğinin değerinin 1’den 0’a düştüğü görülmektedir.

Atölyelerin beşinci haftasında, bulut tabanlı çeviri aracı Memsources üzerinde Academic Edition hesabı kullanılarak yukarıda sayılan mesleki roller canlandırılmıştır (bkz. EK 5: Beşinci Hafta Raporu). Bu derste, yukarıda sayılan mesleki rollerin görev tanımları öğrencilere anlatılmıştır. Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin “Redaktör” rolüne olan eğiliminin önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Diğer taraftan, “Çevirmen” rolüne olan eğilimin ise bir parça azaldığı ve “Proje Koordinatörü” rolüne olan eğilimin de aynı ölçüde devam ettiği görülmektedir.

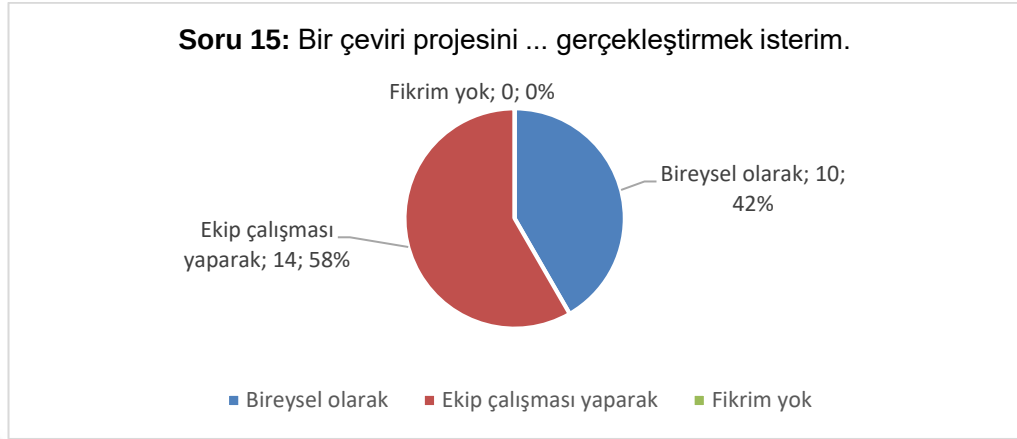
Grafik 3.30: Son-anketin 14. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.30’da görüldüğü üzere, son-anketin 14. sorusuna 20 öğrenci “Evet”, 0 öğrenci “Hayır” cevabı ve 3 öğrenci “Kısmen” cevabı vermiştir. Grafik 3.30’a göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %87, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %0 ve “Kısmen” cevabı verenlerin oranı %13’tür.

Türkiye’de bulunan çeviri işletmeleri bünyelerinde pek çok serbest çevirmen çalıştırmaktadır. Bunun dışında, çevirmenler www.ProZ.com gibi platformlara üye olarak serbest çeviri işleri yapabilmektedir. Pek çok işveren, serbest çeviri işlerini BDÇ araçları üzerinden yürütmeyi şart koşmaktadır. Piyasada serbest çevirmenlere yönelik hizmet sunan pek çok masaüstü ve bulut tabanlı BDÇ aracı bulunmaktadır. Tüm bu bilgiler, atölyeler sırasında örneklendirilerek öğrencilerle paylaşılmıştır. Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun serbest çeviriye olan ilgilerinin arttığı görülmektedir.

Grafik 3.31: Son-anketin 15. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.31’de görüldüğü üzere, son-anketin 15. (ortak) sorusuna 10 öğrenci “Bireysel olarak”, 14 öğrenci “Ekip çalışması yaparak” ve 0 öğrenci “Fikrim yok” cevabı vermiştir. Grafik 3.31’e göre, “Bireysel olarak” cevabı verenlerin oranı %42, “Ekip çalışması yaparak” cevabı verenlerin oranı %58 ve “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranı %0’dır. Bu soru ön-anket ve son-ankete yerleştirilen 7 ortak sorudan biridir (bkz. ön-anketin 14. sorusu).

Ön-anketin 14. sorusunda, öğrencilerin eğitim öncesi bir çeviri projesi gerçekleştirirken ekip çalışmasına olan eğilimleri saptanmıştır. Bu sorudan elde edilen verilerde, öğrencilerin %48’inin bir çeviri projesi gerçekleştirirken ekip çalışması yapma eğilimi olduğu görülmüştür.

Son-anketin 15. sorusunda ise, öğrencilerin eğitim sonrası bir çeviri projesi gerçekleştirirken ekip çalışması yapmaya olan yeni eğilimlerinin saptanması amaçlanmıştır.

İlgili ortak sorunun ön-anket ve son-anket verileri karşılaştırıldığında, “Ekip çalışması yaparak” cevabını verenlerin oranının %48’den %58’e çıktığı, “Bireysel olarak” cevabını verenlerin oranının %44’ten %42’ye düştüğü ve “Fikrim yok” cevabı verenlerin oranının %4’ten %0’a düştüğü görülmektedir. Diğer taraftan, son-ankette yer alan soruya “Diğer” seçeneği yerleştirilmemiştir. Atölyeler sırasında proje bazlı çalışmalar aracılığıyla öğrencilerin ekip çalışması yapma farkındalığının artırılması amaçlanmıştır. Dolayısıyla, öğrencilerin bu soruya “Ekip çalışması yaparak” cevabı vermesi beklenmiştir.

Yukarıdaki verilere göre, öğrencilerin eğitim sonrası ekip çalışması yapma eğilimleri %10 oranında artmıştır.

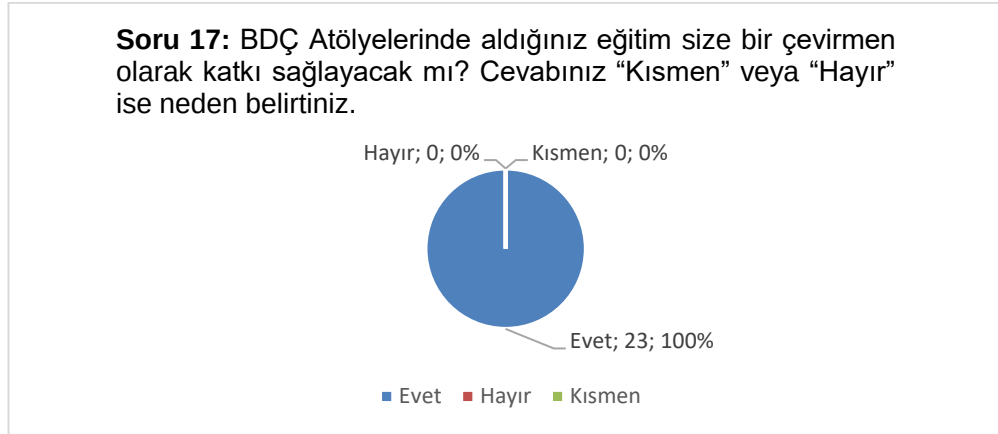
Grafik 3.32: Son-anketin 16. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.32’de görüldüğü üzere, son-anketin 16. sorusuna 2 öğrenci “Evet” ve 21 öğrenci “Hayır” cevabı vermiştir. Son-anketin 16. sorusu yarı kapalı uçlu bir sorudur. “Evet” cevabı veren öğrencilerden neden belirten bir açıklama yapmaları istenmektedir. “Evet” cevabı verenlerden 1 öğrenci “*Talep çok olduğundan dağınık bir sınıf ortamı vardı. Ama her şey yine de çok güzeldi. Teşekkürler...*” açıklaması ve 1 öğrenci “*Bazı zamanlar herkes birden düşüncesini ifade ettiği için karışıklık oldu.*” açıklaması yapmıştır. Grafik 3.32’ye göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %9 ve “Hayır” cevabı verenlerin oranı %91’dir.

Yukarıda sunulan verilerde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun herhangi bir huzursuzluk yaşamadığı görülmektedir. Diğer taraftan, “Evet” cevabı iki öğrenci, talep çokluğundan oluşan dağınık sınıf ortamından ve sınıftaki öğrencilerin düşüncelerini kimi zaman aynı anda ifade etmelerinden oluşan karışıklıktan huzursuzluk duyduğunu belirtmiştir.

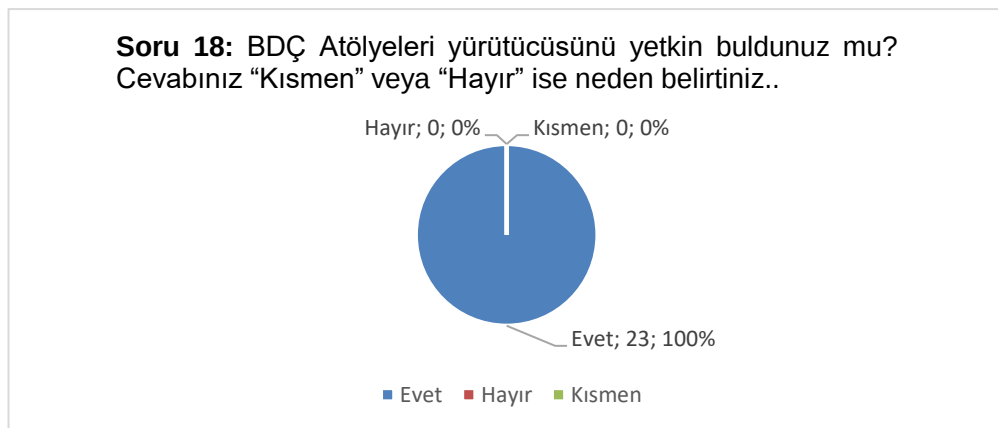
Grafik 3.33: Son-anketin 17. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.33'te görüldüğü üzere, son-anketin 17. sorusuna 23 öğrenci “Evet”, 0 öğrenci “Hayır” ve 0 öğrenci “Kısmen” cevabı vermiştir. Son-anketin 17. sorusu yarı kapalı uçlu bir sorudur. “Kısmen” ya da “Hayır” cevabı veren öğrencilerden neden belirten bir açıklama yapmaları istenmektedir. Bu soruya hiçbir öğrenci “Kısmen” ya da “Hayır” cevabı vermemiştir. Grafik 3.33’e göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %100, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %0 ve Kısmen cevabı verenlerin oranı %0’dır.

Yukarıda sunulan verilere göre, öğrencilerin %100’ü, alınan eğitimin kendilerine çevirmen olarak katkı sağlayacağını düşünmektedir.

Grafik 3.34: Son-anketin 18. sorusu ve verilen cevaplar

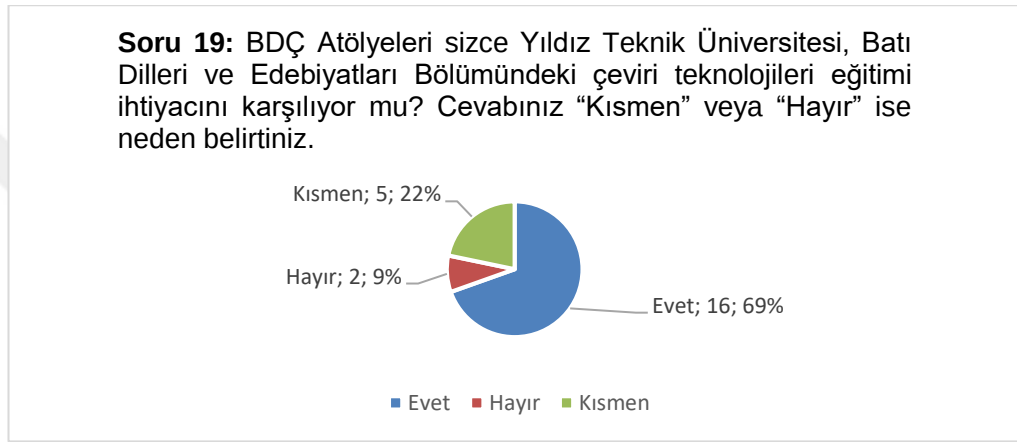

Grafik 3.34'te görüldüğü üzere, son-anketin 18. sorusuna 23 öğrenci “Evet”, 0 öğrenci “Hayır” ve 0 öğrenci “Kısmen” cevabı vermiştir. Son-anketin 18. sorusu yarı kapalı uçlu bir sorudur. “Kısmen” ya da “Hayır” cevabı veren öğrencilerden neden belirten bir açıklama yapmaları istenmektedir. Bu soruya hiçbir öğrenci “Kısmen” ya

da “Hayır” cevabı vermemiştir. Grafik 3.34’e göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %100, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %0 ve Kısmen cevabı verenlerin oranı %0’dır.

Bu soruda, öz eleştirel bir tutum benimsenerek öğrencilerden atölye yürütücüsünü değerlendirmeleri istenmiştir. Yukarıda sunulan verilere göre, öğrencilerin %100’ü atölye yürütücüsünü yetkin bulmuştur.

Grafik 3.35: Son-anketin 19. sorusu ve verilen cevaplar

Grafik 3.35’te görüldüğü üzere, son-anketin 19. sorusuna 16 öğrenci “Evet”, 2 öğrenci “Hayır” ve 5 öğrenci “Kısmen” cevabı vermiştir. Son-anketin 19. sorusu yarı kapalı uçlu bir sorudur. “Kısmen” ya da “Hayır” cevabı veren öğrencilerden neden belirten bir açıklama yapmaları istenmektedir. “Kısmen” cevabı verenlerden 1 öğrenci “*Daha iyi olabilir.*” açıklaması, 1 öğrenci “*Kesinlikle atölye dışında da ders programına dâhil olmalı.*” açıklaması, 1 öğrenci “*BDÇ Atölyeleri çeviri yaparken oldukça ihtiyacımızı karşılıyor ama başka uygulamaları da kendimizi geliştirmek adına öğrenmeliyiz.*” açıklaması, 1 öğrenci “*Geliştirilebilir.*” açıklaması ve 1 öğrenci “*Daha fazla zaman harcanmalı. Haftada 1 saat yeterli değil.*” açıklaması yapmıştır. “Hayır” cevabı verenlerden 1 öğrenci “*Atölyelerin yanı sıra teknoloji derslerine ihtiyacımız var.*” açıklaması ve 1 öğrenci “*Talepler her sene arttığı için bilgisayarların yeterli olmayacağını düşünüyorum.*” açıklaması yapmıştır. Grafik 3.35’e göre, “Evet” cevabı verenlerin oranı %69, “Hayır” cevabı verenlerin oranı %9 ve Kısmen cevabı verenlerin oranı %22’dir.

Tablo 3.3: Son-anketin 20. sorusu ve verilen cevaplar

Soru 20: Varsa BDÇ Atölyeleri ile ilgili görüşleriniz / önerileriniz nelerdir?	
Cevap 1	Bence biraz daha birebir yaptırma tarzı ile olabilir. Tabii ki de biraz da yoğun bir içerik ile olabilir.
Cevap 2	Gelecekteki BDÇ Atölyesinde diğer çeviri programlarını görmek isterim. Katıldığım ilk BDÇ Atölyesi verimli bir şekilde geçti. Her şey için teşekkürler!
Cevap 3	Gayet verimli geçen bir atölyeydi, fakat saat sıkıntımız vardı ve bu yeteri kadar düşünmemizi, iyi fikir alışverişi yapmamızı engelliyordu. Bu yüzden, gelecekteki atölyelerde daha uzun vakit aralığı konabilir.
Cevap 4	BDÇ Atölyelerinde Trados programının üzerinde daha çok yoğunlaşılmasını öneriyorum.
Cevap 5	BDÇ Atölyesini düzenleyen Sayın Onur Sabaz hocamıza sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Bizler için çok verimli geçen BDÇ Atölyesi aynı zamanda hayatımızda birçok kolaylık sağlıyor olacak.
Cevap 6	BDÇ Atölyeleri çok verimli, bize birçok konuda kolaylık sağlıyor. Fakat bunun yanı sıra “teknoloji” derslerinin eklenmesini gönülden isterim.
Cevap 7	Zorunlu ders haline getirilebilir. Diğer bölümlerde de yer verilebilir. Dönem sonu simülasyonları daha çok kişiye ulaştırılabilirse, katılım artabilir.
Cevap 8	Bence çok güzel bir atölye. Şu an ders programımızda olmadığı için kendimizi geliştirmemizde büyük etken. O yüzden devamlılığı olmalı diye düşünüyorum.
Cevap 9	Çeviri konusunda zamandan ve iş gücünden oldukça tasarruf sağladığı için güzel bir atölye oldu.
Cevap 10	Eğitim hayatımız boyunca yapacağımız çeviri ve ödevlerin kolaylaşmasını ve profesyonelleşmesini sağladı. İş hayatı ile ilgili bir fikir edinmeme sebep oldu. Bu nedenle BDÇ Atölyelerini oldukça faydalı buluyor ve katıldığım için mutluluk duyuyorum.
Cevap 11	2. Dönemde daha çok pratiklik kazanmak için BDÇ Atölyelerinin olmasını istiyorum.
Cevap 12	Diğer BDÇ araçları da öğretilmeli.
Cevap 13	Hem eğlenceli hem de eğitimi bir dersti. Hocalarımıza bu katkıyı bize verdikleri için teşekkür ediyorum.

Tablo 3.3'te görüldüğü üzere, son-anketin 20. sorusu açık uçlu bir sorudur. Bu soruyu 23 öğrenci arasından 13 öğrenci cevaplamıştır. Tablo 3.3'te sunulan verilere göre, öğrencilerin atölyeleri genel olarak verimli bulduğu görülmektedir. Diğer taraftan, öğrenciler diğer BDÇ araçlarının da öğretilmesini, atölyelerin daha uzun bir vakit aralığında gerçekleştirilmesini, daha yoğun bir içerik ile çalışılmasını ve atölyelerin yanı sıra çeviri teknolojileri dersinin zorunlu hale getirilmesini önermektedir.

3.5. ÇALIŞMANIN ARAŞTIRMA SORULARININ CEVAPLARI

Çalışma kapsamında hazırlanan ön-anket ve son-anketler sonucu ortaya çıkan verilerin betimsel analizinin ardından çalışmanın araştırma sorularının cevapları aşağıda sunulmaktadır.

3.5.1. Çalışmanın 1. Araştırma Sorusunun Cevabı

“Çeviri teknolojileri eğitimi öncesi ve sonrası öğrencilerin çeviri teknolojilerine yönelik tutumlarında ne tür değişiklikler meydana gelir?” sorusu çalışmanın 1. araştırma sorusudur.

Çalışma kapsamında hazırlanan ön-anket ve son-anket aracılığıyla elde edilen verilere göre, öğrenciler eğitim öncesi çeviri teknolojileri alanındaki gelişmeleri seyrek olarak takip ederken, eğitim sonrası çeviri teknolojileri alanındaki gelişmelere olan ilgileri önemli ölçüde artmıştır. Eğitim öncesi yalnızca 10 öğrenci dersler kapsamında BDÇ araçları üzerinde çeviri yaptığını belirtirken, atölye sonrasında BDÇ araçlarını kullanacağını belirten öğrenci sayısı 20’ye yükselmiştir. Öğrencilerin eğitim öncesi çeviri hızı ve çeviri kalitesi artışına yönelik beklentileri çok yüksek iken, eğitim sonrası bu beklentilerin başlangıçtaki ölçüde olmasa da hala yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim öncesi, Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı bilen ve bilmeyen öğrencilerin oranı neredeyse yarı yarıya iken, eğitim sonrası bu farkı bilmeyen öğrenci kalmamıştır. Diğer taraftan, öğrencilerin bir çeviri projesi gerçekleştirirken ekip çalışmasına olan eğilimlerinde %10’luk bir artış saptanmıştır.

Sonuç olarak, öğrenciler, eğitim öncesi çeviri teknolojilerine yönelik bilgi eksiklikleri olsa da genel olarak alacakları eğitimden pozitif bir çıktı beklemektedir. Eğitim sonunda, öğrencilerin çeviri teknolojilerine yönelik ilgilerinin arttığı, BDÇ araçlarını aktif olarak kullanmaya hazır oldukları, çeviri hızları ve çeviri kalitelerinde önemli ölçüde bir artış bekledikleri, Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı iyi öğrendikleri ve ekip çalışmasına olan eğilimlerinin kısmen artış gösterdiği sonucuna varılmaktadır.

3.5.2. Çalışmanın 2. Araştırma Sorusunun Cevabı

“Piyasada bulunan her bir bilgisayar destekli çeviri aracını öğretmek yerine, öğrencilere bu araçlara yönelik üst bakış kazandırılabilir mi?” sorusu çalışmanın 2. araştırma sorusudur.

Atölyenin eğitim planı hazırlanırken, Pym’in *“Ders saatleri piyasadaki her bir programı öğretmek için harcanmamalıdır”* önerisinden yola çıkılarak atölyede eğitimi verilecek BDÇ aracı sayısı iki ile sınırlı tutulmuştur. Bununla birlikte, Pym’in *“Öğrencilere hangi program öğretilirse öğretilsin, bu programlar 5 yıl içinde eskimiş*

olacaktır; dolayısıyla, öğrenciler nasıl öğreneceklerini öğrenmelidir” önerisinden yola çıkılarak öğrencilere BDÇ araçlarıyla ilgili üst bakış kazandırılması hedeflenmiştir. Bunu başarabilmek için ikinci çeviri aracı üzerinde çalışılırken, öğrencilerin ilk çeviri aracı üzerinde çalışırken edindikleri deneyim ve izlenimlerden faydalanmaları sağlanmıştır.

Çalışma kapsamında hazırlanan son-anket aracılığıyla elde edilen verilere göre, öğrencilerin %52’lik salt çoğunluğu atölyelerde eğitimi verilen BDÇ araçlarını yeterli bulurken, kısmen yeterli ve yetersiz bulan %48’lik kesim farklı BDÇ araçları üzerinde de çalışmak istediğini belirtmiştir. Diğer taraftan, atölyelerde yapılan gözlemlerde, öğrencilerin Trados çeviri aracını oldukça karışık buldukları gözlemlenmiştir. Ancak eğitim planı, öğrencilere bu araçlara yönelik üst bakış kazandırma üzerine oluşturulduğu için öğrenciler Memsources çeviri aracının işleyişiyle ilişki kurarak Trados çeviri aracını daha kolay kullanabilir duruma gelmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin bu araçlara yönelik üst bakış kazanarak piyasadaki her bir BDÇ aracını kendi kendilerine öğrenebilir duruma geldiği gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, elde edilen verilere göre, piyasada bulunan her bir BDÇ aracını tek tek öğretmek yerine, öğrencilere bu araçlara yönelik üst bakış kazandırılabilceği söylenebilir.

3.5.3. Çalışmanın 3. Araştırma Sorusunun Cevabı

“Çeviri etkinliğindeki farklı mesleki rollerin uygulanması’ yaklaşımı ile öğrencilere “salt çeviri yapmak” dışında proje koordinatörlüğü ve redaksiyon gibi diğer beceriler kazandırılabilir mi?” sorusu çalışmanın 3. araştırma sorusudur.

Atölyenin eğitim planına, Pym’in “Çeviri edincindeki değişimler göz önünde tutulduğunda, derste salt çeviri yapmak, mevcut iş bölümleri arasındaki en heyecan veren ve en çok kazanç getiren seçim olmayabilir. Bu yüzden, öğrencilerin istihdamının artması ve geniş çeviri etkinliklerinde yer alabilmeleri için farklı mesleki rollerin uygulanmasıyla tüm öğrencilere yakın beceriler ile ilgili eğitim verilmelidir” önerisinden yola çıkılarak bir Çeviri Bürosu Simülasyonu eklenmiştir. Öğrenciler Memsources üzerinde gerçekleştirilen bu simülasyonda proje koordinatörü, çevirmen ve redaktör rollerini canlandırmıştır.

Çalışma kapsamında hazırlanan ön-anket aracılığıyla elde edilen verilerde, öğrencilerin eğitim öncesi çevirmen dışında proje koordinatörü, redaktör ve kalite kontrol sorumlusu gibi farklı mesleki rolleri de yerine getirme eğiliminde olduğu görülmüştür. Çalışma kapsamında hazırlanan son-anket aracılığıyla elde edilen verilerde, eğitim sonunda çevirmen rolüne olan eğilimde %41 oranında azalma, redaktör rolüne olan eğilimde %140 oranında artış saptanmıştır. Bu sonuçlara göre, eğitim sonunda öğrencilerin redaktör rolüne olan eğiliminin önemli ölçüde arttığı, çevirmen rolüne olan eğilimin bir parça azaldığı ve proje koordinatörü rolüne olan eğilimin aynı ölçüde devam ettiği görülmüştür.

Pym, farklı mesleki rollerin uygulanması bağlamında, çevirmenlerin genelde sahip olmadığı ticaret ve organizasyon becerileri gerektiren proje yönetiminin öğretilmesinin önemini vurgulamaktadır. Pym'e göre, proje yönetimi gerçek projeler bağlamında geliştirilebilir ve sınıftaki öğrenci gruplarıyla bu tip projeler gerçekleştirilebilir. Atölyelerde uygulanan farklı mesleki roller zaman kısıtlamasından dolayı gerçek projeler kapsamında gerçekleştirilememiştir. Diğer taraftan, Memsources'un sunduğu Academic Edition hesabı ile gerçekçi bir çeviri işletmesi ortamı oluşturularak öğrencilere Proje Koordinatörü, Dil Uzmanı (Çevirmen) ve Dil Uzmanı (Redaktör) gibi roller verilmiştir. Bu uygulamayla birlikte, ön-anket ve son-anketler aracılığıyla elde edilen verilerde de görüldüğü üzere, öğrencilerin farklı mesleki rollere olan eğilimlerinde önemli değişiklikler meydana gelmiştir.

Sonuç olarak, öğrencilerin farklı mesleki rollere olan eğilimleri atölyelerde sunulan kısıtlı eğitim sayesinde değişime uğrayabiliyorsa, gerçekçi çeviri projeleriyle öğrencilere salt çeviri yapmak dışında farklı mesleki roller kazandırılabilceği söylenebilir.

3.5.4. Çalışmanın 4. Araştırma Sorusunun Cevabı

“Çeviri belleklerini tekrar tekrar kullanmak öğrencilere Bilgisayar Destekli Çeviri ve Makine Çevirisi ile ilgili ne tür farkındalıklar sağlar?” sorusu çalışmanın 4. araştırma sorusudur.

Atölyenin eğitim planına, Pym'in *“İleri seviyelerde, çeviri belleğinin değişimi ve yeniden kullanımı sırasında bir takım sorunlar ortaya çıkabilir. Bu yüzden, öğrenciler çeviri belleklerini tekrar tekrar kullanmalı ve niçin belleklerini güncel ve temiz tutmaları gerektiğini anlamalıdır”* önerisinden yola çıkılarak çeviri belleğiyle ilgili iki haftalık özel

bir bölüm eklenmiştir. Öğrenciler Memsource ve SDL Trados 2015 üzerinde çalışırken çeviri bellekleri oluşturmuş ve ardından sınırlı bir şekilde aynı çeviri belleklerini kullanarak tam ve bulanık eşleşme sonucu alınabilecek benzer cümleler çevirmiştir. Böylece öğrenciler çeviri belleğinden alınan verilerin tamamen kendilerine ya da belleği oluşturan bir başkasına ait olduğunu uygulamalı olarak öğrenmiştir. Diğer taraftan, bu uygulama sayesinde öğrencilerin bilgisayar destekli çeviri sürecinin işleyiş sürecini ve hangi yönleriyle makine çevirisinden ayrıldığını daha iyi kavradıkları gözlemlenmiştir.

Çalışma kapsamında hazırlanan ön-anket ve son-anket aracılığıyla elde edilen verilere göre, eğitim öncesi, Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı bilen öğrencilerin oranı %52 iken, eğitim sonrası bu oran %100'e ulaşmıştır.

Sonuç olarak, öğrencilerin çeviri belleklerini tekrar tekrar kullanarak bilgisayar destekli çeviri sürecinin işleyişini daha iyi kavradığı, çeviri belleğinin değişimi ve yeniden kullanımı sırasında bazı sorunların ortaya çıkabileceğinin farkına vardığı ve bilgisayar destekli çeviri sürecinin hangi yönleriyle makine çevirisinden ayrıldığını büyük ölçüde öğrendiği söylenebilir.

3.5.5. Çalışmanın 5. Araştırma Sorusunun Cevabı

“Bilgisayar Destekli Çeviri Atölyeleri ile çeviri teknoloji derslerinin mevcut olmadığı çeviribilim bölümlerindeki çeviri teknolojileri dersi ihtiyacı karşılanabilir mi?” sorusu çalışmanın 5. araştırma sorusudur.

BDÇ Atölyeleri'nin düzenlendiği Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalının ders müfredatında çeviri teknolojilerine yönelik bağımsız bir ders bulunmamaktadır. Bu bağlamda, BDÇ Atölyeleri dört yarıyıl boyunca anabilim dalında çeviri teknolojileri eğitimi verilen bir atölye çalışması olmuştur.

Çalışma kapsamında hazırlanan ön-anket aracılığıyla elde edilen verilere göre, öğrencilerin eğitim öncesinde BDÇ Atölyeleri'ne katılarak bilgisayar kullanma becerilerini geliştirme, bilgisayar destekli çeviri araçlarını etkin bir şekilde kullanabilme, çeviri hızı ve kalitelerini artırma, mesleki anlamda gelişim sağlama ve CV'lerini güçlendirerek ileriki zamanda iş bulma konusunda kendilerine avantaj

sağlama beklentisi içinde oldukları görülmüştür. Çalışma kapsamında hazırlanan son-anket aracılığıyla elde edilen verilere göre, BDÇ Atölyeleri'nde verilen çeviri teknolojileri eğitimi çerçevesinde öğrencilerin %96'sının beklentileri karşılanmıştır. Öğrencilerin %100'ü atölyelerde aldıkları eğitimin kendilerine birer çevirmen olarak katkı sağlayacağını düşünmektedir ve %96'sı atölyeleri bölümdeki diğer arkadaşlarına tavsiye etmektedir.

BDÇ Atölyeleri'nin anabilim dalındaki konumuna gelindiğinde, son-anket verilerine göre, öğrencilerin %69'u atölyelerin anabilim dalındaki çeviri teknolojileri eğitimi ihtiyacını karşıladığını belirtirken, %22'si kısmen karşıladığını ve %9'u karşılamadığını düşünmektedir. Çeviri teknolojileri eğitimi ihtiyacının kısmen karşılandığını ve karşılanmadığını düşünen öğrenciler başka çeviri programlarının öğretilmesini, haftada 1 saatlik eğitimin yeterli olmadığını ve atölyelerin yanı sıra teknoloji derslerine ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Sonuç olarak, çeviri teknolojileri derslerinin mevcut olmadığı çeviribilim bölümlerindeki çeviri teknolojileri dersi ihtiyacının bu atölye çalışmasıyla tam olarak karşılanamayacağı, fakat yine de BDÇ Atölyeleri'nin öğrencilerin kendilerini geliştirme şansı bulduğu verimli bir atölye çalışması olduğu sonucuna varılabilir. Elde edilen tüm veriler ışığında, BDÇ Atölyeleri'nin katılımcı öğrencilere pek çok beceri ve farkındalık kazandırdığı ortadadır.

3.5.6. Çalışmanın 6. Araştırma Sorusunun Cevabı

“Bilgisayar Destekli Çeviri Atölyeleri, çeviri teknolojileri eğitiminde bir uygulama modeli olarak yer bulabilir mi?” sorusu çalışmanın 6. ve ana araştırma sorusudur.

Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'nden yararlanılarak içeriği zenginleştirilen BDÇ Atölyeleri'nin katılımcı öğrencilere pek çok beceri ve farkındalık kazandırdığı çalışma kapsamında elde edilen veriler ile ortaya konmuştur.

Buna göre, 2018-2019 güz dönemi BDÇ Atölyeleri'nde verilen çeviri teknolojileri eğitimi sonucunda öğrencilerin beklentileri %96 oranında karşılanmıştır. Öğrencilerin %78'i atölyelerde eğitimi verilen BDÇ araçlarını öğrenirken zorlanmamıştır. Atölyelerde verilen ödevler BDÇ araçlarını öğrenme sürecini %96 oranında pekiştirmiştir. Öğrencilerin eğitim sonrası çeviri teknolojileri alanındaki

gelişmelere olan ilgileri önemli ölçüde artmıştır. Eğitim sonrası çeviri hızı ve çeviri kalitesi artışına yönelik beklentiler artmıştır. Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı bilmeyen öğrenci kalmamıştır. Öğrencilerin bir çeviri projesi gerçekleştirirken ekip çalışmasına olan eğilimlerinde %10 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Öğrenciler BDÇ araçlarına yönelik üst bakış kazanarak piyasadaki her bir aracı kendi kendilerine öğrenebilir duruma gelmiştir. Öğrencilerin çevirmen dışında proje koordinatörü ve redaktör gibi farklı mesleki rollere olan eğilimlerinde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Serbest çeviriye olan ilgi artmıştır. Öğrencilerin %100'ü atölyelerde aldıkları eğitimin kendilerine birer çevirmen olarak katkı sağlayacağını belirtmiştir. Diğer taraftan, atölyeler ile ilgili önerilere gelindiğinde, atölye eğitim programını birebir deneyimleyen öğrenciler diğer BDÇ araçlarının da öğretilmesini, atölyelerin daha uzun bir vakit aralığında gerçekleştirilmesini, daha yoğun bir içerik ile çalışılmasını ve atölyelerin yanı sıra çeviri teknolojileri dersinin zorunlu hale getirilmesini önermektedir.

BDÇ Atölyeleri'nde geliştirilmesi gereken noktalar kuşkusuz mevcuttur. İlgili çeviri teknolojileri eğitimi yaklaşımlarına tekrar göz atıldığında, bazı yeni önerilerde bulunulabilir. Örneğin, Kiraly, eğitimin önemli bir bölümünün, mesleğin barındırdığı gündelik araçların nasıl kullanılacağını uygulamalı olarak öğretmek üzerine kurulması gerektiğini belirtmektedir. BDÇ Atölyeleri, bu noktada, çeviri belleklerinin, diğer bir deyişle BDÇ araçlarının farklı mesleki rollerle uygulamalı olarak öğretildiği bir atölye çalışmasıdır. Fakat Kiraly'nin sözünü ettiği gündelik araçlar yalnızca çeviri bellekleriyle sınırlı değildir. Bunların dışında, piyasada çeşitli yerelleştirme araçları, terim yönetim sistemleri, çevrimiçi çok dilli sözlükler ve sözcük işlemciler gibi çevirmenlerin kullanması beklenen diğer araçlar da mevcuttur. BDÇ Atölyeleri'nin ders saati artırıldığı takdirde, bu araçların bazıları atölye eğitim planına dâhil edilebilir ya da farklı atölyeler düzenlenerek bu araçların eğitimi verilebilir. Bu gündelik araçların yanı sıra, araştırma yapmak, çevirmenden beklenen önemli beceriler arasındadır. Mossop, araştırma yapmanın çevirmenden beklenen diğer tüm beceriler gibi bilgisayar ortamına aktarıldığını, fakat otomatikleşmediğini belirtir. Mossop'a göre, eskiden kütüphanelerde kart kataloglarıyla araştırma yapmak için gerekli olan tüm beceriler internet üzerinde araştırma yapmak için de gereklidir. Anahtar sözcükleri seçmek ve arama motorunun tanımladığı web sayfalarında bulunan dokümanları incelemek zekâ gerektirir. Bilgisayarlar yalnızca arama süresini hızlandırmıştır. Bu bağlamda, internet üzerinde hangi yöntemlerle araştırma

yapılacağı ve hangi anahtar sözcüklerin seçileceği üzerine bir içerik atölyelere eklenebilir.

Yukarıda sunulan önerilere ek olarak, eğitim sırasında yapılan gözlemlere göre, çeviri teknolojileri eğitimi mutlaka haftada 1 saatten fazla bir sürede gerçekleştirilmelidir. Her öğrenci başına mutlaka bir bilgisayar düşmelidir. Gerekirse, ders iki ayrı grup ile işlenmelidir. Atölye yürütücüsünün yanında mutlaka çeviri teknolojilerine hâkim bir veya mümkünse iki asistan öğrenci yer almalıdır. Gouadec'in ifade ettiği gibi çeviri teknolojileri eğitimi verecek kişinin mutlaka çeviri sektörüyle ilgili deneyimi ve/veya hâkimiyeti olmalıdır.

Sonuç olarak, gönüllü katılım üzerine kurulu atölye formatında sunulan bir eğitim aracılığıyla da oldukça verimli sonuçlar alınabileceği bu çalışmayla ortaya konmuştur. BDÇ Atölyeleri kapsamında yapılan bu çalışma, çeviri teknolojileri dersi bulunmayan çeviribilim bölümlerine bu dersin nasıl şekillendirilebileceği üzerine bir fikir verebilir. Atölyenin eğitim planı, farklı çeviribilim bölümleri tarafından geliştirilebilir. Diğer taraftan, BDÇ Atölyeleri, çeviri teknolojileri dersi bulunan çeviribilim bölümlerinde ise çeviri teknolojilerine meraklı öğrenciler tarafından ya da çeviri kulüpleri tarafından organize edilebilir ve peer-to-peer, yani akran yardımıyla bir eğitim verilebilir. Bu şekilde, BDÇ Atölyeleri, çeviri teknolojileri eğitiminde bir uygulama modeli olarak yer bulabilir.

SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen Bilgisayar Destekli Çeviri Atölyeleri örnekleminde çeviri teknolojileri eğitiminin uygulama alanına yönelik bir atölye modeli önerisi getirmektir.

Bu doğrultuda, başta Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'in *Translation technology and training for intercultural dialogue: What to do when your translation memory won't talk to you* (2007) başlıklı makalesinde çeviri teknolojileri eğitime yönelik sunduğu ders işleme önerilerinden ve atölyelerin mevcut gelişiminden yola çıkılarak 10 haftalık bir eğitim planı oluşturulmuş; hazırlanan bu eğitim planı, 2018-2019 güz döneminde, farklı sınıflardan 27 öğrencinin katılımıyla, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen ve yüksek lisans tezinin temelini oluşturan atölyelerde uygulanmıştır. Eğitim planının işlevselliğini saptamak üzere katılımcı öğrencilerle birlikte eğitim öncesi ön-anket ve eğitim sonrası son-anket uygulaması yapılmıştır. Anketler anonim olarak cevaplanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde öncelikle çeviri teknolojilerinin tarihsel gelişimi üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, 17. yüzyılda ilk kez René Descartes tarafından ortaya atılan ve kimi yazarlar tarafından makine çevirisinin gerçek öncüsü olarak kabul edilen mekanik sözlüklere değinilmiştir. Daha sonra 20. yüzyılda ancak başlatılabilen makine çevirisiyle ilgili ilk girişimler bağlamında Fransız mühendis Georges Artsrouni'nin "Mekanik Beyin" adını verdiği çeviri makinesi, Rusya'dan Petr Troyanskii'nin tasarladığı cihaz, Georgetown Üniversitesi ve IBM şirketi ortaklığıyla 1954 yılında kurulan ilk makine çevirisi sistemi olan Georgetown IBM sistemi, makine çevirisi araştırmalarına verilen destekleri oldukça olumsuz yönde etkileyen ALPAC raporu ve 1970'li yıllardan 2000'li yıllara kadar yaşanan yeni gelişmeler betimlenmiştir. Ardından çevirmenlere destek sağlayan bilgisayar destekli çeviri yazılımlarının kullanıldığı bir çeviri süreci olan Bilgisayar Destekli Çeviri kavramı üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, 1990'lı yıllardan itibaren piyasaya egemen olmaya başlayan ve günümüzde profesyonel çevirmenlerin vazgeçilmez araçları arasında olan çeviri belleklerinin işleyişine değinilmiştir. Daha sonra çeviri belleği teknolojisinin tarihsel gelişimi, ortaya atılan ilk çeviri belleği fikirleri, çeviri belleği teknolojisinin geliştirilmesindeki önemli adımlar ve günümüzde BDÇ araçları olarak

anılan çeviri belleği sistemlerinin avantajları ve kısıtlamaları betimlenmiştir. Son olarak, birbiriyle oldukça karıştırılan Bilgisayar Destekli Çeviri ve Makine Çevirisi kavramları arasındaki farklara değinilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde akademik çeviri eğitiminde teknoloji eğitiminin nasıl verilebileceği konusunda çeviribilim literatüründe yer alan iki farklı yaklaşım mercek altına alınmıştır. Bu çerçevede, birinci yaklaşımı benimseyen ve teknoloji eğitiminin sorun çözme, sorgulayıcı bakma, kendi kendine öğrenme ve ekip çalışması yapma gibi temel beceriler kazandırma ve piyasanın bugünkü koşulları konusunda farkındalık kazanmaya katkıda bulunma amaçları doğrultusunda planlanması gerektiğini savunan Anthony Pym, Donald Kiraly, Brian Mossop ve Silvia Bernardini'nin ve bu akademisyenlerden farklı olarak piyasa odaklı ve tüketmeci bir yaklaşım geliştiren Daniel Gouadec'in ilgili yayınlarından yapılan incelemelere yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde uygulama modeli ele alınmıştır. Bu bağlamda, ilk olarak, Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen Bilgisayar Destekli Çeviri atölyelerinin formatı ve işleyişi anlatılmıştır. Ardından, 2018-2019 güz dönemi BDÇ Atölyeleri'nde uygulanmak üzere, başta Avustralyalı çeviribilimci Anthony Pym'in çeviri teknolojileri eğitimine yönelik sunduğu ders işleme önerilerinden ve atölyelerin mevcut gelişiminden yola çıkılarak oluşturulan eğitim planı ve haftalık ders içerikleri sunulmuştur. Uygulama modeli tanıtıldıktan sonra, çalışmanın yöntemi, araştırma soruları, çalışmanın evreni ve örneklem grubu ve veri toplama aracı olarak belirlenen ön-anket ve son-anketlerin içeriği betimlenmiştir. Veri analizine gelindiğinde, eğitim öncesi uygulanan ön-anket ve eğitim sonrası uygulanan son-anketler aracılığıyla toplanan görgül veriler nitel araştırma yöntemlerinden "betimsel analiz" yöntemiyle değerlendirilerek çalışmanın araştırma sorularına cevap aranmış ve eğitim planının ne kadar işlevsel olduğu ortaya konmuştur. Diğer taraftan, Donald Kiraly, Brian Mossop, Silvia Bernardini ve Daniel Gouadec gibi akademisyenlerin çeviri teknolojileri eğitimine yönelik farklı yaklaşımlarından yararlanılarak eğitim planının nasıl geliştirilebileceği ve yeni açılacak ve/veya hâlihazırda çeviri teknolojileri eğitimi veren çeviribilim bölümlerine ne tür katkılar sağlayabileceği tartışılmıştır.

Bu yüksek lisans tezi için yürütülen çalışma kapsamında hazırlanan eğitim planı 2018-2019 güz döneminde Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve

Tercümanlık anabilim dalında düzenlenen BDÇ Atölyeleri'nde uygulanmıştır. Atölye formatında verilen bu çeviri teknolojileri eğitiminin ardından ulaşılan sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Çeviri teknolojileri eğitimi öncesi ve sonrası öğrencilerin çeviri teknolojilerine yönelik tutumlarında meydana gelen değişiklikler bağlamında;

- Eğitim öncesine kıyasla eğitim sonrası çeviri teknolojileri alanındaki gelişmelere olan ilgi artmıştır.
- Atölyeler sonunda BDÇ araçlarını kullanacağını belirten öğrenci sayısı eğitim öncesine kıyasla %100 oranında artarak 20'ye yükselmiştir.
- Çeviri hızı ve çeviri kalitesinde önemli ölçüde bir artış beklentisi oluşmuştur.
- Atölyeler sonunda Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasındaki farkı kavramayan öğrenci kalmamıştır.
- Çeviri projesi gerçekleştirirken ekip çalışmasına olan eğilim %10 oranında artmıştır.

Çeviri teknolojileri eğitiminde, piyasada bulunan her bir BDÇ aracını öğretmek yerine, öğrencilere bu araçlara yönelik üst bakış kazandırılması bağlamında;

- Öğrenciler Memsources çeviri aracının işleyişiyle ilişki kurarak Trados çeviri aracını daha kolay kullanabilir duruma gelmiştir. Bu bakımdan, öğrencilerin BDÇ araçlarına yönelik üst bakış kazandığı ve atölyelerde edindikleri beceriler sayesinde piyasadaki her bir BDÇ aracını kendi kendilerine öğrenebilecekleri sonucuna varılmıştır.
- Elde edilen veriler ve yapılan gözlemler neticesinde, Pym'in "*Ders saatleri piyasadaki her bir programı öğretmek için harcanmamalıdır. Öğrencilere hangi program öğretilirse öğretilsin, bu programlar 5 yıl içinde eskimiş olacaktır, öğrenciler nasıl öğreneceklerini öğrenmelidir*" önerisinden yola çıkılarak piyasada bulunan her bir BDÇ aracını tek tek öğretmek yerine, öğrencilere bu araçlara yönelik üst bakış kazandırılabilceği sonucuna varılmıştır.

"Çeviri etkinliğindeki farklı mesleki rollerin uygulanması" yaklaşımı ile öğrencilere "salt çeviri yapmak" dışında proje koordinatörlüğü ve redaksiyon gibi diğer beceriler kazandırılması bağlamında;

- Atölyelerde, Memsources'un sunduğu Academic Edition hesabı ile oluşturulan gerçekçi çeviri işletmesi ortamı sayesinde öğrencilere Proje Koordinatörü, Dil Uzmanı (Çevirmen) ve Dil Uzmanı (Redaktör) gibi roller verilmiştir. Bu uygulamayla birlikte, salt çevirmen rolünün yanı sıra, proje koordinatörü ve redaktör rollerine olan ilgi artmıştır.
- Elde edilen veriler ve yapılan gözlemler neticesinde, Pym'in "*Çeviri edincindeki değişimler göz önünde tutulduğunda, derste salt çeviri yapmak, mevcut iş bölümleri arasındaki en heyecan veren ve en çok kazanç getiren seçim olmayabilir. Bu yüzden, öğrencilerin istihdamının artması ve geniş çeviri etkinliklerinde yer alabilmeleri için farklı mesleki rollerin uygulanmasıyla tüm öğrencilere yakın beceriler ile ilgili eğitim verilmelidir*" önerisinden yola çıkılarak, öğrencilerin farklı mesleki rollere olan eğilimleri atölyelerde sunulan kısıtlı eğitim sayesinde değişime uğrayabiliyorsa, gerçekçi çeviri projeleriyle öğrencilere salt çeviri yapmak dışında farklı mesleki roller kazandırılabilceği sonucuna varılmıştır.

Çeviri belleklerini tekrar tekrar kullanarak öğrencilerde Bilgisayar Destekli Çeviri ve Makine Çevirisi ile ilgili farkındalıklar oluşturulması bağlamında;

- Atölyelerde yapılan uygulamalar sayesinde çeviri bellekleri tekrar tekrar kullanılarak bilgisayar destekli çeviri sürecinin işleyişi daha iyi kavranmıştır ve bilgisayar destekli çeviri sürecinin hangi yönleriyle makine çevirisinden ayrıldığı büyük ölçüde öğrenilmiştir.
- Çeviri belleğinin değişimi ve yeniden kullanımı sırasında ortaya çıkabilecek sorunların farkına varılmıştır.

Bu çalışmada elde edilen verilerde, öğrencilerin BDÇ Atölyeleri'ne katılarak bilgisayar kullanma becerilerini geliştirmek, BDÇ araçlarını etkin bir şekilde kullanabilmek, çeviri hızı ve kalitelerini artırmak, mesleki anlamda gelişim sağlamak ve CV'lerini güçlendirerek ileriki zamanda iş bulma konusunda kendilerine avantaj sağlamak istedikleri saptanmıştır. Bununla birlikte, eğitimin ardından, katılımcı öğrencilerin tamamı BDÇ Atölyeleri'nde verilen eğitimin kendilerine birer çevirmen olarak katkı sağlayacağını ve %96'sı beklentilerinin karşılandığını belirtmiştir. Diğer taraftan, öğrencilerin %69'u mevcut BDÇ Atölyeleri'nin anabilim dalındaki çeviri teknolojileri eğitimi ihtiyacını karşıladığını düşünmektedir. Bu çalışmanın altyapısını

oluşturan 2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyeleri, ders müfredatında çeviri teknolojilerine yönelik bağımsız bir ders bulunmayan Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık anabilim dalında çeviri teknolojileri eğitimi verilen bir atölye çalışması olmuştur. Öğrencilerin bu atölyelerde edindikleri becerilerden yola çıkarak, atölye formatında bir eğitimin çeviri teknoloji derslerinin mevcut olmadığı çeviribilim bölümlerinde işlevsel olacağı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, BDÇ Atölyeleri'nde geliştirilmesi gereken noktalar olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, atölye eğitim planına eklenebilecek bazı yeni öneriler aşağıda sunulmaktadır:

- Kiraly, eğitimin önemli bir bölümünün, mesleğin barındırdığı gündelik araçların nasıl kullanılacağını uygulamalı olarak öğretmek üzerine kurulması gerektiğini belirtmektedir. Fakat Kiraly'nin sözünü ettiği gündelik araçlar yalnızca çeviri bellekleriyle sınırlı değildir. Bunların dışında, piyasada çeşitli yerelleştirme araçları, terim yönetim sistemleri, çevrimiçi çok dilli sözlükler ve sözcük işlemciler gibi çevirmenlerin kullanması beklenen diğer araçlar da mevcuttur. BDÇ Atölyeleri'nin ders saati artırıldığı takdirde, bu araçların bazıları atölye eğitim planına dâhil edilebilir ya da farklı atölyeler düzenlenerek bu araçların eğitimi verilebilir.
- Mossop, araştırma yapmanın çevirmenden beklenen diğer tüm beceriler gibi bilgisayar ortamına aktarıldığını, fakat otomatikleşmediğini belirtir. Mossop'a göre, eskiden kütüphanelerde kart kataloglarıyla araştırma yapmak için gerekli olan tüm beceriler internet üzerinde araştırma yapmak için de gereklidir. Anahtar sözcükleri seçmek ve arama motorunun tanımladığı web sayfalarında bulunan dokümanları incelemek zekâ gerektirir. Bilgisayarlar yalnızca arama süresini hızlandırmıştır. Bu bağlamda, internet üzerinde hangi yöntemlerle araştırma yapılacağı ve hangi anahtar sözcüklerin seçileceği üzerine bir içerik atölyelere eklenebilir.
- Çalışmada elde edilen verilerde, bazı öğrencilerin haftada 1 saatlik eğitimi yeterli bulmadığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra, eğitim sırasında yapılan gözlemler bu durumu desteklemektedir. Bu

bağlamda, akademik dönem içinde atölye formatında gerçekleştirilecek çeviri teknolojileri eğitimi mutlaka haftada 1 saatten uzun olmalıdır.

Teknolojik altyapı bağlamında, çeviri teknolojileri eğitimi verilecek çeviribilim bölümlerindeki teknolojik donanımın mutlaka yeterli ve güçlü olması gerekmektedir. İdeal bir çeviri teknolojileri eğitimi için her öğrenci başına mutlaka bir bilgisayar düşmelidir. Kiraly'nin de belirttiği gibi, ayrı çalışma alanlarının bulunduğu bir sınıfta, öğrenciler çeviriye ilişkin araştırmalar yaparak, gerçek çeviri sorunları üzerine çalışarak, elektronik araç kullanma becerilerini geliştirerek ve mesleki standartlara ulaşmak için kendi çevirilerini düzenleyerek kendi bilgisayar-tabanlı uzmanlıklarını oluşturabilir. Bu noktada, gerekirse, ders iki ayrı grup ile işlenebilir. Sınıf mevcudu göz önünde bulundurulduğunda, atölye yürütücüsün uygulama esnasında oluşabilecek sorunlara tek tek müdahale etmesi zaman kaybı olacaktır. Bu bağlamda, atölye yürütücüsünün yanında mutlaka çeviri teknolojilerine hâkim bir veya iki asistan öğrenci yer almalıdır. Diğer taraftan, Gouadec'in ifade ettiği gibi çeviri teknolojileri eğitimi verecek kişinin ise mutlaka çeviri sektörüyle ilgili deneyimi ve/veya hâkimiyeti olmalıdır.

Sonuç olarak, çalışma kapsamında elde edilen veriler ışığında, ders müfredatında çeviri teknolojilerine yönelik bağımsız ders bulunmayan bir çeviribilim bölümünde düzenlenen 2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyeleri'nin katılımcı öğrencilere pek çok beceri ve farkındalık kazandırdığı ortaya konmuştur. Çeviri teknolojilerinin son derece önemli olduğu günümüz şartlarında çeviribilim bölümleri ders müfredatlarına mutlaka çeviri teknolojileri dersi eklemelidir. Bu çalışma, çeviri teknolojileri dersi bulunmayan çeviribilim bölümlerine bu dersin nasıl şekillendirilebileceği üzerine bir fikir verebilir. Bununla birlikte, atölyenin eğitim planı, farklı çeviribilim bölümleri tarafından geliştirilebilir. Diğer taraftan, BDÇ Atölyeleri, çeviri teknolojileri dersi bulunan çeviribilim bölümlerinde çeviri teknolojilerine meraklı öğrenciler tarafından ya da çeviri kulüpleri tarafından organize edilebilir ve peer-to-peer, yani akran yardımıyla bir eğitim verilebilir. Bu yüksek lisans tezi kapsamında yürütülen çalışmada, BDÇ Atölyeleri'nin farklı kombinasyonlarla çeviri teknolojileri eğitiminde bir uygulama modeli olarak yer bulabileceği sonucuna varılmıştır.

EKLER

EK 1: Birinci Hafta Raporu

BDÇ Atölyeleri, 1. Hafta Raporu, 12 Ekim 2018 Cuma

Birinci atölye 12 Ekim 2018 Cuma günü 13:00 – 14:00 saatleri arasında düzenlendi. Atölyeye kayıtlı 27 öğrenci arasından 19 öğrenci katıldı. Öğrencilerle tanışıldı. Atölyenin gönüllü katılım üzerine şekillenmesine vurgu yapıldı. Öğrencilere ilgi ve motivasyonlarından ötürü teşekkür edildi.

İlk atölye için Microsoft Powerpoint üzerinde hazırlanan Atölye Tanıtım Sunumu eşliğinde anlatıma başlandı. İlk olarak, öğrencilere 40 yıl önce gerçekleştirilen yazılı çeviri etkinliği ile günümüzde gerçekleştirilen yazılı çeviri etkinliği arasındaki teknolojik farklar soruldu. Öğrenciler, 40 yıl önce çevirmenlerin ansiklopedi, basılı yabancı dil sözlükleri ve daktilo gibi araç gereçler kullanarak yazılı çeviri etkinliğini gerçekleştirdiklerini belirterek günümüzde yazılı çeviri etkinliğinin büyük ölçüde bilgisayarlar üzerine yapıldığını vurguladı. Ardından, öğrencilerden Bilgisayar Destekli Çeviri (BDÇ) sürecini betimlemeleri istendi. Birkaç öğrenci BDÇ sürecini kısaca “bilgisayar üzerinde çeviri sürecinin yürütülmesi” olarak değerlendirdi. 3 öğrenci ise Memsources aracı üzerinden BDÇ sürecini betimleye çalıştı. Bu betimlemelerin ardından öğrencilere Makine Çevirisi ve BDÇ arasındaki farklar soruldu. Öğrencilerin çoğunun Makine Çevirisi ve BDÇ arasındaki farkları bilmediği saptandı. Daha önce BDÇ ile ilgili eğitim almamış bir 1. sınıf öğrencisi Makine Çevirisi sürecinin çevirmen müdahalesi olmadan otomatik olarak, BDÇ sürecinin ise çevirmenin kendisi tarafından gerçekleştiği tahmininde bulundu. Ardından, öğrencilere Makine Çevirisi ve BDÇ arasındaki farklar anlatılarak BDÇ araçlarının altı çizildi. Piyasada var olan BDÇ araçlarından söz edilerek BDÇ araçlarının genel işleyişi şema yardımıyla anlatıldı. BDÇ araçlarına özgü terimlerden söz edildi (örneğin; kaynak dil, hedef dil, proje yönetimi, çeviri belleği, terminoloji, segmentleme). Çeviri belleğinin işleyişi anlatılarak otomatik çeviriden hangi açılardan ayrıldığı ortaya kondu. BDÇ araçlarının avantaj ve dezavantajlarından bahsedildi. Son olarak, atölyelere dair eğitim planı aktarıldı. Atölyeler sonunda gerçekleştirilecek olan Çeviri Bürosu Simülasyonundan bahsedildiğinde öğrencilerin heyecanlandığı gözlemlendi. Öğrencilerden bir sonraki atölyeye gelmeden önce Erdinç ASLAN’ın *Geçmişten Günümüze Çeviri Teknolojileri* başlıklı makalesini okumaları istendi.

EK 2: İkinci Hafta Raporu

BDÇ Atölyeleri, 2. Hafta Raporu, 19 Ekim 2018 Cuma

İkinci atölye 19 Ekim 2018 Cuma günü 13:00 – 14:00 saatleri arasında düzenlendi. Atölyeye kayıtlı 27 öğrenci arasından 20 öğrenci katıldı. Bu atölyede bulut tabanlı çeviri aracı Memsources üzerinde proje oluşturma, projeye iş ekleme, çeviri belleği tanımlama ve çeviri düzenlemesi yapma adımlarının gerçekleştirilmesi hedeflendi.

İlk olarak, öğrencilere, bir önceki hafta okumaları önerilen Erdinç ASLAN'ın *Geçmişten Günümüze Çeviri Teknolojileri* başlıklı makalesinden BDÇ araçlarının işleyişini anlatan bir paragraf okundu.

Öğrencilerden Memsources web sayfası üzerinde üyelik hesabı oluşturmaları istendi. Üyelik işlemlerinin ardından Memsources ve çoğu BDÇ aracı üzerinde çeviri yapabilmek için öncelikle çeviri aracı proje açılması gerektiği belirtildi. Proje sayfasında öğrencilerin karşılaştığı “kaynak dil”, “hedef dil”, “çeviri belleği” ve “terminoloji” gibi BDÇ terimleri açıklandı ve bu terimlerin önemi vurgulandı. Öğrenciler tarafından proje oluşturuldu ve projeye çeviri belleği tanımlandı. Ardından, e-mail aracılığıyla öğrencilere www.tradutec.com sayfasından alınan 101 sözcük uzunluğunda BDÇ araçlarının çeviri işletmelerinde kullanılışına dair Fransızca bir metin gönderildi. Öğrencilerden .doc uzantılı bu metni açılan projeye eklemeleri istendi. Tüm bu adımların ardından, öğrenciler Memsources üzerinde segmentlere ayrılmış Fransızca metni Türkçeye çevirmeye başladı. Çeviri sırasında kolektif bir çalışma gerçekleştirildi. Öğrenciler her bir segmenti çevirirken birbirleriyle önerilerini paylaştı ve en uygun Türkçe karşılıklar kabul edildi. Segmentlerin çeviri belleğine kaydolabilmesi için segment geçişlerinde CTRL+Enter kombinasyonunun kullanılması gerektiğinin altı çizildi. Memsources üzerinde çeviri işleminin tamamlanmasının ardından hedef metnin .doc ve Çok Dilli MDLIFF formatlarında nasıl kaydedilebileceği gösterildi. Öğrenciler çevirdikleri metni .doc uzantısında kaydederek hedef metne ulaştı.

Atölye sonunda proje oluşturma, iş ekleme, çeviri belleği tanımlama ve çeviri düzenlemesi yapma adımlarının pekiştirilmesi için öğrencilere <http://www.pourlascience.fr> sayfasından alınan elektrikli arabalara dair 52 sözcük uzunluğunda Fransızca bir metnin Memsources üzerinde çevrilmesi ve çevrilen metnin Çok Dilli MDLIFF uzantısında atölye yürütücüsüne mail olarak gönderilmesi istendi.

EK 3: Üçüncü Hafta Raporu

BDÇ Atölyeleri, 3. Hafta Raporu, 26 Ekim 2018 Cuma

Üçüncü atölye 26 Ekim 2018 Cuma günü 13:00 – 14:00 saatleri arasında düzenlendi. Atölyeye kayıtlı 27 öğrenci arasından 21 öğrenci katıldı. Bu atölyede bulut tabanlı çeviri aracı Memsources üzerinde oluşturulan projeye terim bankası tanımlama ve terim bankası yardımıyla çeviri düzenlemesi yapma adımlarının gerçekleştirilmesi hedeflendi.

İlk olarak, e-mail aracılığıyla öğrencilere www.futura-sciences.com sayfasından alınan 122 sözcük uzunluğunda Atlas Robot ile ilgili Fransızca bir metin ve Microsoft Excel üzerinde hazırlanmış bir terimce gönderildi. Öğrencilerden proje oluşturmaları istendi. Proje oluşturma, projeye iş ekleme ve çeviri belleği tanımlama adımlarının ardından öğrenciler Memsources üzerinde boş Terim Bankası oluşturdu. Ardından, Microsoft Excel üzerinde oluşturulan terimcenin Memsources Terim Bankasına aktarılabilmesi için gerekli koşullar anlatıldı. Öğrenciler “İçe Aktarma” yoluyla Microsoft Excel üzerinde oluşturulan terimceyi Memsources Terim Bankasına aktardı. Tüm bu adımların ardından, öğrenciler Memsources üzerinde segmentlere ayrılmış Fransızca metni Terim Bankası yardımıyla Türkçeye çevirmeye başladı. Terim Bankasının çeviri düzenlemesi sırasında nasıl bir rol oynadığı uygulamalı olarak gösterildi. Çeviri düzenlemesi sırasında kolektif bir çalışma gerçekleştirildi. Öğrenciler her bir segmenti çevirirken birbirleriyle önerilerini paylaştı ve en uygun Türkçe karşılıklar kabul edildi. Çeviri sırasında Terim Bankası yeni terimlerin nasıl eklendiği uygulamalı olarak gösterildi. 8 segmentten oluşan metnin 1, 2, 3, 4 ve 5. segmentleri çevrildi.

Atölye sonunda Terim Bankası yardımıyla yarım kalan bir projeye devam etmenin deneyimlenmesi için 6, 7 ve 8. segmentleri bireysel olarak çevrilmesi ve tamamlanan metnin Çok Dilli MDLİFF uzantısında atölye yürütücüsüne mail olarak gönderilmesi istendi.

EK 4: Dördüncü Hafta Raporu

BDÇ Atölyeleri, 4. Hafta Raporu, 2 Kasım 2018 Cuma

Dördüncü atölye 2 Kasım 2018 Cuma günü 13:00 – 14:00 saatleri arasında düzenlendi. Atölyeye kayıtlı 27 öğrenci arasından 17 öğrenci katıldı. Bu atölyede bulut tabanlı çeviri aracı Memsources üzerinde çeviri belleğinin işleyişini göstermek, hangi açılardan makine çevirisinden ayrıldığını saptamak ve .doc dışında farklı bir dosya formatında çeviri düzenlemesi yapmak hedeflendi.

Öncelikle, çeviri belleğinden yararlanabilmek amacıyla birbirine benzer 15 cümleden oluşan .doc uzantılı bir Fransızca metin hazırlandı. Ek olarak, öğrencilere, çeviri araçlarında .doc dışında farklı dosya formatlarında da çeviri yapılabileceğini göstermek amacıyla Küresel Isınma ile ilgili 3 slayttan oluşan .ppt uzantılı bir Fransızca Powerpoint sunusu hazırlandı. Böylece, Memsources üzerinde oluşturulan bir projede iki farklı metin çalışması yapabilme ortamı yaratıldı.

İlk olarak, .doc ve .ppt uzantılı dosyalar ve Microsoft Excel üzerinde oluşturulan bir Terim Bankası e-mail aracılığıyla öğrencilere gönderildi. Öğrencilerden tüm proje oluşturma adımlarını kendi kendilerine uygulamaları istendi. Proje oluşturma, projeye iş ekleme, çeviri belleği tanımlama ve Terim Bankası ekleme adımlarının ardından öğrenciler .doc uzantılı Fransızca metni Türkçeye çevirmeye başladı. Çeviri düzenlemesi sırasında kolektif bir çalışma gerçekleştirildi. Her bir segment çeviri düzenlemesinin ardından çeviri belleğine kaydedildi ve öğrenciler 15 segmentten oluşan metnin 9 segmentinde “fuzzy-matches”, yani bulanık eşleştirmeler aracılığıyla çeviri belleğinden faydalandı. Bu noktada, öğrencilere, bulanık eşleştirmeler hakkında bilgi verildi ve çeviri belleği ile makine çevirisi arasındaki farkların altı çizildi. İlk metnin çevirisi sona erdikten sonra öğrenciler aynı projeye ekledikleri .ppt uzantılı Fransızca sunuyu Türkçeye çevirmeye başladı. Çeviri düzenlemesi sırasında kolektif bir çalışma gerçekleştirildi. Öğrencilerden 6 segmentten oluşan metnin 3 segmentini çevirmeleri istendi ve kalan kısmın tamamlanarak hedef dosyanın .ppt uzantısında atölye yürütücüsüne mail olarak gönderilmesi istendi.

Son olarak, bir çeviri belleğine verilerin nasıl kaydedildiğini göstermek için öğrencilerden projeye tanımlı olan çeviri belleğini XLSX formatında dışa aktarmaları istendi ve dışa aktarılan çeviri belleği öğrenciler ile birlikte incelendi.

EK 5: Beşinci Hafta Raporu

BDÇ Atölyeleri, 5. Hafta Raporu, 9 Kasım 2018 Cuma

Beşinci atölye 9 Kasım 2018 Cuma günü 13:00 – 14:00 saatleri arasında düzenlendi. Atölyeye kayıtlı 27 öğrenci arasından 19 öğrenci katıldı. Bu atölyede bulut tabanlı çeviri aracı Memsorce üzerinde Academic Edition hesabı kullanılarak proje koordinatörü, çevirmen, redaktör gibi farklı mesleki rollerinin proje bazlı bir simülasyonunun gerçekleştirilmesi hedeflendi.

Atölye öncesinde, Memsorce Academic Edition hesabı için sunulan “Approach C” yaklaşımı kullanılarak Memsorce üzerinde bir çeviri bürosu oluşturuldu. Tüm öğrenciler ad-soyad bilgileriyle sisteme tanımlandı. Her bir öğrenci için çeviri bürosuna ait kişisel Memsorce hesabı oluşturuldu. Projede kullanılmak üzere www.futura-sciences.com sayfasından alınan 62 sözcük uzunluğunda .doc uzantılı bir Fransızca metin ve .xls uzantılı bir terimce hazırlandı.

Başlarken, öğrencilere çeviri işletmelerindeki proje koordinatörü, çevirmen, redaktör gibi farklı mesleki rollerden söz edildi ve atölyede uygulanacak olan simülasyonun içeriği tanıtıldı. Bu rollerin Memsorce üzerindeki iş akışı anlatıldı. Ardından, öğrencilere proje koordinatörü, çevirmen ve redaktör rollerinden hangisini uygulamak istedikleri soruldu. Buna göre, 19 öğrenci arasından, 3 kişi proje koordinatörü, 10 kişi çevirmen ve 6 kişi redaktör olmak istedi. Bu roller ve iş akışları ad-soyad bilgileriyle birlikte sisteme tanımlandı.

İlk olarak, Fransızca metin e-mail aracılığıyla proje koordinatörlerine gönderildi. Proje koordinatörleri, kişisel Memsorce hesaplarına giriş yaptı. Her bir proje koordinatörü birlikte çalışacağı çevirmenleri seçti. Ardından, proje koordinatörleri proje oluşturma, projeye iş ekleme, çeviri belleği tanımlama ve Terim Bankası ekleme adımlarını gerçekleştirdi. Her bir çevirmene sistem üzerinde iş tanımladı.

İkinci olarak, otomatik mail aracılığıyla kendilerine proje koordinatörleri tarafından kendilerine iş tanımlandığı bildirilen çevirmenler kişisel Memsorce hesaplarına giriş yaptı. Çevirmenler, proje koordinatörleri tarafından açılan projeye ulaşarak kendileri için tanımlanan işi kabul etti ve Fransızca metni Türkçeye çevirmeye başladı. Çeviri düzenlemesi sona erdikten sonra çevirmenler “Dil Uzmanı Tamamladı” seçeneğine tıklayarak işlerini tamamladı.

Üçüncü olarak, her bir proje koordinatörü, birlikte çalışacağı redaktörleri seçerek çevirmenlerin tamamladığı metinlerin kontrolü için proje üzerinde redaktörleri görevlendirdi. Ardından, otomatik mail aracılığıyla proje koordinatörleri tarafından kendilerine iş tanımlandığı bildirilen redaktörler kişisel Memsorce hesaplarına giriş yaptı. Redaktörler, proje koordinatörleri tarafından açılan projeye ulaşarak kendileri için tanımlanan işi kabul etti ve Fransızcadan Türkçeye çevrilen metnin kontrolünü yapmaya başladı. Çeviri kontrolü sona erdikten sonra redaktörler “Dil Uzmanı Tamamladı” seçeneğine tıklayarak işlerini tamamladı.

Son olarak, konuyu pekiştirmek üzere 10 Kasım 2018 tarihinde Memsorce üzerinde Proje Koordinatörü olarak bir proje oluşturuldu. Her bir öğrenci çevirmen olarak görevlendirildi. Oluşturulan projeye her bir çevirmen için Türkçeye çevrilmek üzere 54 sözcük uzunluğunda .doc uzantılı Fransızca bir metin eklendi. İşin tamamlanma tarihi 15 Kasım 2018 saat 23:59 olarak belirlendi. Ek olarak, öğrencilerin uygulama sırasında faydalanabileceği “Memsorce Çevirmenin Görevi” başlıklı bir rehber hazırlandı.

EK 6: Altıncı Hafta Raporu

BDÇ Atölyeleri, 6. Hafta Raporu, 16 Kasım 2018 Cuma

Altıncı atölye 16 Kasım 2018 Cuma günü 13:00 – 14:00 saatleri arasında düzenlendi. Atölyeye kayıtlı 27 öğrenci arasından 15 öğrenci katıldı. Bu atölyede çeviri sektörü tarafından en çok tercih edilen SDL Trados'un 2015 versiyonu üzerinde proje oluşturma, projeye iş ekleme ve çeviri düzenlemesi yapma adımlarının gerçekleştirilmesi hedeflendi.

İlk olarak, SDL Trados 2015 ile Memsource açılış ekranları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar soruldu. Öğrenciler her ikisinin de büyük ölçüde farklı olduğunu belirtti. Ardından e-mail aracılığıyla öğrencilere www.aujourdhuilaturquie.com sayfasından alınan 102 sözcük uzunluğunda .doc formatında Fransızca bir metin gönderildi. Öğrencilere çeviri düzenlemesi yapabilmek için ilk olarak hangi adımın uygulanması gerektiği soruldu. Öğrenciler, SDL Trados 2015'in açılış penceresinde bulunan "New Project" seçeneğine tıklayarak bir çeviri projesi oluşturulmasını önerdi ve proje sayfasında gerekli bilgileri doldurmaya başladı. Öğrenciler, proje penceresindeki "Location" kısmına geldiğinde bulut tabanlı BDÇ aracı ve masaüstü tabanlı BDÇ aracı arasındaki fark anlatıldı. Buna göre; bulut tabanlı BDÇ araçlarında proje BDÇ aracının kendi bulut deposuna kaydolurken; masaüstü tabanlı BDÇ araçlarında çevrimiçi sunucu olmadığı sürece tüm dosyaların kişisel bilgisayarlara kaydedildiğinin altı çizildi. Ardından, öğrencilerden, masaüstünde kişisel bir klasör açarak SDL Trados 2015 üzerinde çalışırken oluşacak her dosyayı sınıflamaları istendi. Buna göre; "Location" kısmında, öğrenciler, projenin kaydolacağı klasörü seçti. Daha sonra, öğrenciler, projenin dil kombinasyonlarını belirledi; projeye çevrilecek metni ekledi; verilerin depolanacağı bir çeviri belleği tanımladı ve metni Türkçeye çevirmeye başladı. Öğrencilere, çevirisi tamamlanan segmentlerin çeviri belleğine kaydolması için hangi kısayolun kullanılması gerektiği soruldu. Öğrenciler, Memsource üzerindeki deneyimlerinden yola çıkarak "CTRL + Enter" kısayolu tahmininde bulundu. Öğrenciler, daha sonra hedef metne ulaştı ve kaynak ve hedef metinleri karşılaştırdı.

Son olarak, atölye yürütücüsü tarafından hazırlanmış olan SDL Trados 2015 rehberi ve SDL Trados 2015 aracının indirme linki öğrenciler ile paylaşıldı. Öğrencilerden bir sonraki atölye için rehberde bulunan "Translate Single Document Seçeneği ile Çeviri Yapma" bölümünü okuyarak kendi bilgisayarlarında uygulama yapmaları istendi.

EK 7: Yedinci Hafta Raporu

BDÇ Atölyeleri, 7. Hafta Raporu, 23 Kasım 2018 Cuma

Yedinci atölye 23 Kasım 2018 Cuma günü 13:00 – 14:00 saatleri arasında düzenlendi. Atölyeye kayıtlı 27 öğrenci arasından 18 öğrenci katıldı. Bu atölyede çeviri sektörü tarafından en çok tercih edilen masaüstü çeviri aracı olan SDL Trados'un 2015 versiyonu üzerinde oluşturulan projeye terim bankası tanımlama, terim bankası yardımıyla çeviri düzenlemesi yapma ve SDL Trados 2015 üzerinde çeviri belleğinin işleyişini gösterme adımlarının gerçekleştirilmesi hedeflendi.

İlk olarak, öğrencilere www.futura-sciences.com sayfasından alınan 61 sözcük uzunluğunda bir matematik sorusu içeren Fransızca bir metin, atölyenin 4. haftasında Memsources üzerinde çeviri belleğinin işleyişini göstermek üzere kullanılan ve benzer cümleler içeren .doc uzantılı dosya ve SDL MultiTerm 2015 üzerinde oluşturulan bir Terim Bankası e-mail aracılığıyla gönderildi. Ardından, öğrencilerden tüm proje oluşturma adımlarını kendi kendilerine uygulamaları istendi. Proje oluşturma, projeye iş ekleme, çeviri belleği tanımlama ve Terim Bankası ekleme adımlarının ardından öğrenciler .doc uzantılı Fransızca metni Türkçeye çevirmeye başladı. Çeviri düzenlemesi sırasında kolektif bir çalışma gerçekleştirildi. Her bir segment çeviri düzenlemesinin ardından çeviri belleğine kaydedildi. Öğrenciler ilk metnin çevirisini tamamladıktan sonra benzer cümleler içeren ikinci metnin çevirisine geçti. Öğrenciler 15 segmentten oluşan metnin 9 segmentinde “fuzzy-matches”, yani bulanık eşleştirmeler aracılığıyla çeviri belleğinden faydalandı. Bu noktada, çeviri belleği ve terim bankasının her bir BDÇ aracında aynı işleyişine sahip olduğunun altı çizildi. Diğer taraftan, öğrencilere makine çevirisi ve BDÇ arasındaki farklar tekrar hatırlatıldı. Son olarak, öğrencilere SDL MultiTerm 2015 üzerinde nasıl terimce oluşturulabileceği gösterildi.

EK 8: Sekizinci Hafta Raporu

BDÇ Atölyeleri, 8. Hafta Raporu, 30 Kasım 2018 Cuma

7 haftalık eğitim sürecinin ardından atölyelerin 8. haftasında katılımcı öğrencilerle söyleşi yapmak üzere çeviribilim alanından bir uzmanın davet edilmesi planlandı. Bu doğrultuda, İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim bölümü öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Tuba AYIK AKÇA, çeviri eğitimi, çevirmenlik mesleği, ve çeviri teknolojileri hakkında konuşma yapmak üzere atölyelere katıldı. Sekizinci atölye 30 Kasım 2018 Cuma günü 13:00 – 14:30 saatleri arasında düzenlendi. Atölyeye kayıtlı 27 öğrenci arasından 20 öğrenci katıldı.

EK 9: Dokuzuncu Hafta Raporu

BDÇ Atölyeleri, 9. Hafta Raporu, 14 Aralık 2018 Cuma

Dokuzuncu atölye 14 Aralık 2018 Cuma günü 13:00 – 14:00 saatleri arasında düzenlendi. Atölyeye kayıtlı 27 öğrenci arasından 23 öğrenci katıldı. Bu atölyede 21 Aralık 2018 tarihinde gerçekleştirilecek olan Çeviri Bürosu Simülasyonu öncesi ön hazırlık yapılması hedeflendi.

Atölye öncesinde, Memsource Academic Edition hesabı için sunulan “Approach C” yaklaşımı kullanılarak Memsource üzerinde bir çevirisi bürosu oluşturuldu. Tüm öğrenciler ad-soyad bilgileriyle sisteme tanımlandı. Her bir öğrenci için çeviri bürosuna ait kişisel Memsource hesabı oluşturuldu. Simülasyonda kullanılmak üzere daha önce atölyelerin 3. haftasında kullanılan 122 sözcük uzunluğundaki Fransızca Atlas Robot metni seçildi ve Microsoft Excel üzerinde bir terimce hazırlandı. Bunun yanı sıra, Proje Koordinatörü, Çevirmen ve Redaktörlerin görev tanımlarının yer aldığı bir simülasyon rehberi oluşturuldu (bkz. EK 12: Çeviri Bürosu Simülasyonu Rehberi). Görev tanımlarının yanı sıra, 5 Proje Koordinatörü, 9 Çevirmen ve 9 Redaktör kontenjanı belirlendi.

Atölye sırasında öğrencilere Çeviri Bürosu Simülasyonu’nun içeriği ve işleyişi tanıtıldı. Ardından, öğrencilere proje koordinatörü, çevirmen ve redaktör rollerinden hangisini canlandırmak istedikleri soruldu. Bu doğrultuda, öğrenciler arasından 5 Proje Koordinatörü, 9 Çevirmen ve 9 Redaktör seçildi. Bu roller ad-soyad bilgileriyle birlikte sisteme tanımlandı. Her bir öğrenciye görev tanımlarının yer aldığı basılı rehber dağıtıldı. Bu rehber eşliğinde 7 aşamadan oluşan uygulama kısmı gerçekleştirilerek öğrenciler simülasyonu sunmak üzere hazır hale getirildi.

EK 10: Onuncu Hafta Raporu

BDÇ Atölyeleri, 10. Hafta Raporu, 21 Aralık 2018 Cuma

9 haftalık eğitim sürecinin sonunda atölyelerin 10. haftasında anabilim dalındaki tüm öğretim elemanları ve öğrencilerinin izleyici olarak katılacağı bir Çeviri Bürosu Simülasyonu gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Bu doğrultuda, bir etkinlik afişi hazırlanarak bölüm içinde duyurulmuştur (bkz. EK 11: Çeviri Bürosu Simülasyonu Etkinlik Afişi). Çeviri Bürosu Simülasyonu'nda canlandırılacak senaryo yedi aşamaya ayrılmıştır. Her bir aşamada farklı bir öğrenci görev almıştır. Her öğrenci görevini yerine getirirken izleyicilere hitaben sesli bir anlatım gerçekleştirmiştir. Simülasyon tek bir bilgisayar üzerinde gerçekleştirilmiştir ve tüm aşamalar projeksiyon cihazıyla akıllı tahtaya yansıtılmıştır.

Çeviri Bürosu Simülasyonu'nda yer alan aşamalarda öğrenciler tarafından gerçekleştirilen görevler aşağıda raporlanmıştır:

Birinci aşamada, Proje Koordinatörü 1, e-posta adresine gelen işleri kontrol etti. Müşteriden gelen e-postada yer alan Fransızcadan Türkçeye çevrilecek belgeyi ve terimceyi kendi bilgisayarına indirdi. Ardından masaüstünde yer alan Çeviri Projeleri klasörüne girdi ve Final Projesi başlıklı yeni bir klasör yarattı. Final Projesi klasörünün içinde "TR", "FR" ve "TB" başlıklı üç klasör daha yarattı. Müşteriden gelen kaynak metinleri "FR" klasörünün içine, terimceyi TB klasörünün içine attı.

İkinci aşamada, Proje Koordinatörü 2, Memsources hesabına giriş yaptı. Sol menüde yer alan "Projeler" düğmesine tıkladı. Ardından "Yeni" butonuna tıkladı ve proje bilgilerini girerek ve gerekli ayarlamaları yaparak Memsources üzerinde projeyi oluşturdu.

Üçüncü aşamada, Proje Koordinatörü 3, proje sayfasında bulunan "Çeviri Bellekleri" kısmından "Yeni oluştur" butonuna tıklayarak bir çeviri belleği oluşturdu. Ardından proje sayfasında bulunan "Terim Bankaları" kısmından "Yeni oluştur" butonuna tıklayarak bir terim bankası oluşturdu. Daha sonra "Terim Bankaları" kısmından terim bankasının üzerine tıkladı. Ardından "İçe Aktar" butonuna tıklayarak müşterinin gönderdiği Excel formatındaki terimceyi masaüstündeki klasörden Memsources üzerindeki terim bankasına aktardı.

Dördüncü aşamada, Proje Koordinatörü 4, iş tanımlama işlemini gerçekleştirmek üzere “İşler” kısmından “Yeni” butonuna tıkladı. “Yeni İş” penceresindeki “Dosyaları Seç” butonuna tıklayarak Fransızca belgeyi seçti. Ardından “Çeviri” bölümünde bulunan “Dil Uzmanı Seç” kısmından Çevirmeni seçerek “çeviri işi tanımlama” işlemini gerçekleştirdi. Ardından “Gözden Geçirme” bölümünde bulunan “Dil Uzmanı Seç” kısmından redaksiyonu yapacak olan Redaktörü seçerek “gözden geçirme işi tanımlama” işlemini gerçekleştirdi.

Beşinci aşamada, Çevirmen 1, ilk olarak e-posta adresine gelen işleri kontrol etti ve ardından Memsources hesabına giriş yaptı. Çevirmen 1, karşısına gelen penceredeki “Projeler” kısmından Proje 7’nin üzerine tıkladı. Ardından “İşler” kısmından kaynak metni işaretleyerek “Durumu Değiştir” butonuna tıkladı ve “Dil Uzmanı Kabul Etti” seçeneğini işaretleyerek “Kaydet” butonuna tıkladı. Çevirmen 1, kaynak metni çevirmek üzere Kaynak_Metin’in üzerine tıkladı ve Çevirmen 1, Çevirmen 2, Çevirmen 3, Çevirmen 4, Çevirmen 5, Çevirmen 6, Çevirmen 7, Çevirmen 8 ve Çevirmen 9 kendilerine tanımlanan segmentleri çevirdi. Son olarak, Çevirmen 9, en son segment çevrildikten sonra editör penceresini kapatarak proje sayfasına geri döndü. F5 tuşuyla sayfayı yeniledi ve işin %100 olarak tamamlandığından emin olduktan sonra “İşler” kısmından kaynak metni işaretleyerek “Durumu Değiştir” butonuna tıkladı ve “Dil Uzmanı Tamamladı” seçeneğini işaretleyerek “Kaydet” butonuna tıkladı.

Altıncı aşamada, Redaktör 1, ilk olarak e-posta adresine gelen işleri kontrol etti ve ardından Memsources hesabına giriş yaptı. Redaktör 1, karşısına gelen penceredeki “Projeler” kısmından Proje 7’nin üzerine tıkladı. Ardından “İşler” kısmından kaynak metni işaretleyerek “Durumu Değiştir” butonuna tıkladı ve “Dil Uzmanı Kabul Etti” seçeneğini işaretleyerek “Kaydet” butonuna tıkladı. Redaktör 1, kaynak metni düzenlemek üzere Kaynak_Metin’in üzerine tıkladı ve gerekli redaksiyonu yapmaya başladı. Redaktör 1, Redaktör 2, Redaktör 3, Redaktör 4, Redaktör 5, Redaktör 6, Redaktör 7, Redaktör 8 ve Redaktör 9 kendilerine tanımlanan segmentleri düzenledi. Son olarak, Redaktör 9, en son segmentin düzeltilmesini yaptıktan sonra editör penceresini kapatarak proje sayfasına geri döndü. F5 tuşuyla sayfayı yeniledi ve işin %100 olarak tamamlandığından emin olduktan sonra “İşler” kısmından kaynak metni işaretleyerek “Durumu Değiştir” butonuna tıkladı ve “Dil Uzmanı Tamamladı” seçeneğini işaretleyerek “Kaydet” butonuna tıkladı.

Yedinci aşamada, tüm işler sona erdikten sonra, Proje Koordinatörü 5, Memsource hesabına giriş yaptı. Karşısına gelen pencerede Projeler kısmındaki “İlerleme” sekmesinden işlerin durumu kontrol etti. Ardından “İşler” kısmından metinleri tek tek seçerek hedef metni indirdi ve masaüstü klasörünün içindeki TR alt klasörüne kopyaladı. Ardından hedef metni Microsoft Word üzerinde açarak kaynak metinle kıyasladı.

Simülasyonda atölyeye devamlılık sağlayan 23 ğrenci görev almıştır. Öğrenciler simülasyon sırasında eviri dışında herhangi bir yazılı metinden faydalanmadan görevlerini eksiksiz bir şekilde yerine getirmiştir. Simülasyonda, ğrencilerin atölyeler boyunca öğrendiği bilgileri pekiştirdiği ve simülasyon sırasında oldukça rahat hareket ettikleri gözlemlenmiştir. Simülasyon sonunda her bir öğrenciye katılım sertifikası dağıtılmıştır.

EK 11: Çeviri Bürosu Simülasyonu Etkinlik Afişİ

BATİ DİLLERİ VE EDEBİYATLARI BÖLÜMÜ

BDÇ ATÖLYELERİ ÇEVİRİ BÜROSU SİMÜLASYONU

Tarih: 21 Aralık 2018 Cuma

Saat: 13.00

Yer: Başarı Merkezi (B-1012)

EK 12: Çeviri Bürosu Simülasyonu Rehberi

BDÇ ATÖLYELERİ

ÇEVİRİ BÜROSU SİMÜLASYONU REHBERİ

21 Aralık 2018

Yıldız Çeviri Bürosu

Proje Koordinatörü:

Proje Koordinatörü, e-mail: projekoordinatoru@mail.ee, e-mail şifre: ***

Memsources ID: projekoordinatoru **Şifre:** ***

Dil Uzmanı (Çevirmen):

Çevirmen, e-mail: cevirmen@mail.ee, e-mail şifre: ***

Memsources ID: traducteur **Şifre:** ***

Dil Uzmanı (Redaktör):

Redaktör, e-mail: redaktor@mail.ee, e-mail şifre: ***

Memsources ID: redacteur1 **Şifre:** ***

PROJE KOORDİNATÖRÜNÜN (PK) GÖREVİ:

PK, ilk olarak e-posta adresine gelen işleri kontrol eder.

(<https://www.mail.ee/> → e-mail: projekoordinatoru@mail.ee, e-mail şifre: ***)

Klasörleme İşlemi: PK, Müşteriden gelen e-postada yer alan Fransızcadan Türkçeye çevrilecek belgeyi ve terimceyi kendi bilgisayarına indirir. Ardından masaüstünde yer alan **Çeviri Projeleri** klasörüne girer ve **Proje 7** başlıklı yeni bir klasör yaratır. **Proje 7** klasörünün içinde **TR**, **FR** ve **TB** başlıklı üç klasör daha yaratır. Müşteriden gelen kaynak metinleri **FR** klasörünün içine, terimceyi **TB** klasörünün içine atar.

PK, ardından Memsources hesabına giriş yapar.

Google → Memsources → Log In (ID: projekoordinatoru Şifre: ***)

Proje Oluşturma: PK, giriş penceresinin sol tarafında yer alan menüden “**Projeler**” düğmesine tıklar. Ardından “**Yeni**” butonuna tıklar.

Proje bilgilerini girer:

Ad: Proje 7

Kaynak Dil: Fransızca (Fransa)

Hedef Dil: Türkçe (Türkiye)

Teslim Tarihi: 21.12.2018 saat 14:00

Durum: Yeni

Not: Müşterinin yolladığı terimce göz önünde bulundurularak çeviri yapılacaktır.

Sipariş Emri No: 1100)

Ayarlar kısmında gerekli düzenlemeleri yapar:

Makine Çevirisi: Disabled

Ücretlendirme: EUR

İş Akışı: Çeviri + Gözden Geçirme

Tüm bu işlemlerin ardından “**Oluştur**” butonuna tıklayarak projeyi oluşturur.

PK, karşısına gelen penceredeki proje bilgilerini dinleyicilere okur.

Ardından sayfada bulunan “**Çeviri Bellekleri**” kısmından “**Yeni oluştur**” butonuna tıklayarak bir **TM (Çeviri Belleği)** oluşturur (**Ad:** Proje 7 TM → **Oluştur**).

Ardından sayfada bulunan Terim Bankaları kısmından “**Yeni oluştur**” butonuna tıklayarak bir **Terim Bankası** oluşturur (**Ad:** Proje 7 TB →**Oluştur**). Daha sonra “**Terim Bankaları**” kısmından **Proje 7 TB**’nin üzerine tıklar. Ardından “**İçe Aktar**” butonuna tıklar ve müşterinin gönderdiği Excel formatındaki terimceyi masaüstündeki klasörden seçerek terimleri Memsources üzerindeki **Terim Bankasına** aktarır.

PK, sol tarafta yer alan menüden “**Projeler**” düğmesine tıklar ve **Proje 7**’nin üzerine tıklayarak proje penceresine geri döner.

İş verme: PK, proje penceresinde bulunan “**İşler**” kısmından sırasıyla **Çeviri** ve **Gözden Geçirme** olmak üzere 2 farklı iş verecektir.

Buna göre;

PK, “**İşler**” kısmından “**Yeni**” butonuna tıklar. “**Yeni İş**” penceresindeki “**Dosyaları Seç**” butonuna tıklayarak Fransızca belgeyi seçer. Ardından “**Çeviri**” bölümünde bulunan “**Dil Uzmanı Seç**” kısmından **Çevirmen 1**’i seçer. Teslim tarihini girer (21.12.2018 saat 14:00). “**Dil Uzmanlarını Bilgilendir**” seçeneğini işaretler,

PK, “**Gözden Geçirme**” bölümünde bulunan “**Dil Uzmanı Seç**” kısmından redaksiyonu yapacak olan **Redaktör**’ü seçer ve “**Oluştur**” butonuna tıklar.

Tüm “İşlerin” sona ermesinin ardından:

PK, Memsources hesabına giriş yapar.

Karşısına gelen pencerede Projeler kısmındaki “**İlerleme**” sekmesinden işlerin durumu kontrol eder. Ardından Proje 7’nin üzerine tıklar. Ardından “**İşler**” kısmından metinleri tek tek seçerek “**İndir**” butonundan “**Tamamlanmış Dosya**” seçeneğine tıklar ve indirilen hedef metinleri masaüstü klasörünün içindeki **TR** alt klasörüne kopyalar. Ardından hedef metinleri tek tek açarak kaynak metinler ile kıyaslar.

Projeyi kapatmak üzere Memsources’a geri döner. Metinleri seçerek “**Düzenle**” butonuna tıklar ve “**Durum**” kısmından “**Teslim Edildi**” seçeneğine tıklar. “**Genel İş Skoru**” kısmından işi puanlar. “**Kaydet**” butonuna tıklar ve Memsources hesabından çıkış yapar.

PK, son olarak, hedef metinleri Win-RAR dosyasını toplar ve bu dosyayı e-mail yoluyla müşteriye teslim eder.

ÇEVİRMENLERİN GÖREVİ:

Çevirmen, ilk olarak e-posta adresine gelen işleri kontrol eder.

(<https://mail.ee/> → e-mail: cevirmen@mail.ee, e-mail şifre: ***)

Çevirmen, ardından Memsources hesabına giriş yapar.

Google → Memsources → Log In (ID: traducteur Şifre: ***)

Çevirmen, karşısına gelen penceredeki “**Projeler**” kısmından **Proje 7**’nin üzerine tıklar. Ardından “**İşler**” kısmından kaynak metni işaretleyerek “**Durumu Değiştir**” butonuna tıklar ve “**Dil Uzmanı Kabul Etti**” seçeneğini işaretleyerek “**Kaydet**” butonuna tıklar.

Çevirmen, kaynak metni çevirmek üzere Kaynak_Metin’in üzerine tıklar ve çeviri yapmaya başlar. Segment geçişleri sırasında **CTRL + Enter** kombinasyonunu kullanır. En son segmenti de bu kombinasyon ile kaydettikten sonra editör penceresini kapatarak proje sayfasına geri döner. **F5** tuşuyla sayfayı yeniler ve işin %100 olarak tamamlandığından emin olur. Ardından “**İşler**” kısmından kaynak metni işaretleyerek “**Durumu Değiştir**” butonuna tıklar ve “**Dil Uzmanı Tamamladı**” seçeneğini işaretleyerek “**Kaydet**” butonuna tıklar ve hesabından otomatik olarak çıkış yapılır.

EK 13: Ön-anket

YTÜ - BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI BÖLÜMÜ 2018-2019 GÜZ DÖNEMİ BDÇ ATÖLYELERİ ÖN-ANKETİ

Sevgili Öğrenciler,

YTÜ - Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü 2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyeleri'ne hoş geldiniz.

Aşağıdaki ön-anketin amacı 2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyelerine başlamadan önce katılımcıların çeviri teknolojilerine ve atölyelere yönelik tutumlarını saptamaktır. Ön-anketten elde edilen veriler bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Sorulara gerçekçi cevaplar vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Murat Onur Sabaz

SORULAR

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek

3. Sınıfınız: ☐ 1. Sınıf ☐ 2. Sınıf ☐ 3. Sınıf ☐ 4. Sınıf

4. Fransızca dil seviyeniz: ☐ A1 ☐ A2 ☐ B1 ☐ B2 ☐ C1 ☐ C2

5. Teknoloji alanındaki gelişmeleri ne sıklıkla takip edersiniz?

☐ Her zaman ☐ Genellikle ☐ Bazen ☐ Hiçbir zaman

6. Çeviri teknolojileri alanındaki gelişmeleri ne sıklıkla takip edersiniz?

☐ Her zaman ☐ Genellikle ☐ Bazen ☐ Hiçbir zaman

7. Temel bilgisayar programlarını kullanırken kendinizi ne ölçüde rahat hissedersiniz?

☐ Oldukça rahat ☐ Rahat ☐ Kısmen rahat ☐ Hiç rahat hissetmem

8. Dersler kapsamında çeviri yaparken hangi yöntem(ler)i kullanırsınız?

☐ Kağıt üzerinde çeviri.

☐ Microsoft Word, vb. sözcük işlemci programları üzerinde çeviri.

☐ Trados, Wordfast, Memsource, vb. BDÇ araçları üzerinde çeviri.

☐ Diğer (Açıklayınız).....

9. Daha önce BDÇ araçları hakkında bilgi sahibi miydiniz?

☐ Evet ☐ Hayır

10. BDÇ araçlarından birini kullanmanın çeviri hızınızı ne ölçüde artıracığını düşünürsünüz?

☐ Çok fazla ☐ Oldukça fazla ☐ Az ☐ Hiç ☐ Fikrim yok

11. BDÇ araçlarından birini kullanmanın çeviri kalitenizi ne ölçüde artıracığını düşünürsünüz?

☐ Çok fazla ☐ Oldukça fazla ☐ Az ☐ Hiç ☐ Fikrim yok

12. Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasında bir fark var mıdır?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Fikrim yok

13. Çeviri işletmesinde çalışsanız aşağıdaki görevlerden hangisini / hangilerini yapmak istersiniz?

☐ Proje Koordinatörü ☐ Çevirmen ☐ Redaktör ☐ Kalite Kontrol ☐ Hepsi ☐ Fikrim yok

14. Bir çeviri projesini ... gerçekleştirmek isterim.

☐ Bireysel olarak ☐ Ekip çalışması yaparak ☐ Fikrim yok

☐ Diğer (Açıklayınız.)

15. YTÜ - Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü 2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyeleri ile ilgili beklentileriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....

16. YTÜ - Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü 2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyelerinin size çevirmen adayları olarak ne katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz?

.....
.....
.....
.....

EK 14: Son-anket

YTÜ - BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI BÖLÜMÜ 2018-2019 GÜZ DÖNEMİ BDÇ ATÖLYELERİ SON-ANKETİ

Sevgili Öğrenciler,

YTÜ - Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü 2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyelerine gösterdiğiniz ilgi için çok teşekkür ederim.

Aşağıdaki son-anketin amacı 2018-2019 Güz Dönemi BDÇ Atölyeleri'nin ardından katılımcıların çeviri teknolojilerine yönelik yeni tutumlarını ve atölyelere yönelik değerlendirmelerini saptamaktır. Son-anketten elde edilen veriler bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Sorulara gerçekçi cevaplar vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Murat Onur Sabaz

SORULAR

1. BDÇ Atölyelerinde aldığınız çeviri teknolojileri eğitimi çerçevesinde beklentileriniz karşılandı mı? Cevabınız “Kısmen” veya “Hayır” ise neden belirtiniz.

- ☐ Evet
☐ Kısmen.....
☐ Hayır.....

2. BDÇ Atölyelerini diğer öğrencilere tavsiye etmeyi düşünür müsünüz? Cevabınız “Kısmen” veya “Hayır” ise neden belirtiniz.

- ☐ Evet
☐ Kısmen.....
☐ Hayır.....

3. Atölyelerde öğretilen BDÇ araçlarını öğrenmekte zorlandınız mı? Cevabınız “Evet” veya “Kısmen” ise nerelerde zorlandınız?

- ☐ Evet
☐ Kısmen
☐ Hayır

4. Atölyelerde verilen ödevler BDÇ araçlarını öğrenme sürecinizi pekiştirdi mi? Cevabınız “Kısmen” veya “Hayır” ise neden belirtiniz?

- ☐ Evet
☐ Kısmen
☐ Hayır.....

5. Atölyeler sonunda çeviri teknolojileri alanında gerçekleşen yenilikleri hangi sıklıkla takip etmeyi düşünüyorsunuz?

- ☐ Her zaman ☐ Genellikle ☐ Bazen ☐ Hiçbir zaman

6. Atölyelerde üzerinde çalışılan bilgisayar destekli çeviri araçlarının (Memsorce & Trados) yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Cevabınız “Kısmen” veya “Hayır” ise neden belirtiniz.

- ☐ Evet
☐ Kısmen.....
☐ Hayır.....

7. Atölyeler sonunda bölüm dersleri kapsamında çeviri yaparken hangi yöntem(ler)i kullanmayı düşünüyorsunuz?

- ☐ Kâğıt üzerinde çeviri
☐ Bilgisayar üzerinde (Microsoft Word, vb. programlar) çeviri
☐ Bilgisayar üzerinde (Trados, Wordfast, Memsorce, vb. çeviri araçları) çeviri
☐ Diğer (Açıklayınız.).....

8. Atölyeler sonunda BDÇ araçlarından birini kullanmanın çeviri hızınızı ne ölçüde artıracığını düşünüyorsunuz?

- ☐ Çok fazla ☐ Oldukça fazla ☐ Az ☐ Hiç ☐ Fikrim yok

9. Atölyeler sonunda BDÇ araçlarından birini kullanmanın çeviri kalitenizi ne ölçüde artıracığını düşünüyorsunuz?

- ☐ Çok fazla ☐ Oldukça fazla ☐ Az ☐ Hiç ☐ Fikrim yok

10. Makine Çevirisi ve Bilgisayar Destekli Çeviri arasında bir fark var mıdır?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Fikrim yok

11. Atölyelerde üzerinde çalışılan BDÇ araçlarının hangi/hangilerinin sizin için daha kullanışlı olduğunu düşünüyorsunuz?

- ☐ Memsorce ☐ Trados ☐ Hepsi ☐ Hiçbiri

12. Çeviri Bürosu Simülasyonu’nda verilen görevlerden hangisini yerine getirmek sizce daha kolaydı?

- ☐ Proje Koordinatörü ☐ Çevirmen ☐ Redaktör ☐ Hepsi ☐ Hiçbiri

13. Çeviri işletmesinde çalışsanız aşağıdaki görevlerden hangi/hangilerini yerine getirmek istersiniz?

- ☐ Proje Koordinatörü ☐ Çevirmen ☐ Redaktör ☐ Hepsi ☐ Hiçbiri

14. Serbest (freelance) çeviriye olan ilginiz arttı mı?

- ☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır

15. Bir çeviri projesini ... gerçekleştirmek isterim.

- ☐ Bireysel olarak ☐ Ekip çalışması yaparak ☐ Fikrim yok

16. Atölyelerde sizi huzursuz eden durumlar oldu mu? Cevabınız “Evet” ise ne tür durumlardan huzursuz oldunuz?

- ☐ Evet.....
☐ Hayır

17. BDÇ Atölyelerinde aldığınız eğitim size bir çevirmen olarak katkı sağlayacak mı? Cevabınız “Kısmen” veya “Hayır” ise neden belirtiniz.

- ☐ Evet
☐ Kısmen.....
☐ Hayır.....

18. BDÇ Atölyeleri yürütücüsünü yetkin buldunuz mu? Cevabınız “Kısmen” veya “Hayır” ise neden belirtiniz.

- ☐ Evet
☐ Kısmen.....
☐ Hayır.....

19. BDÇ Atölyeleri sizce Yıldız Teknik Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümündeki çeviri teknolojileri eğitimi ihtiyacını karşılıyor mu? Cevabınız “Kısmen” veya “Hayır” ise neden belirtiniz.

- ☐ Evet
☐ Kısmen.....
☐ Hayır.....

20. Varsa BDÇ Atölyeleri ile ilgili görüşleriniz / önerileriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....

KAYNAKÇA

Altunışık, Remzi	"Anketlerde Veri Kalitesinin İyileştirilmesi İçin Öntest (Pilot Test) Yöntemleri", Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi , Sayı: 02, Haziran 2008, s. 1-17.
Arthern, Peter	"Machine Translation and Computerized Terminology Systems: A Translator's Viewpoint" içinde Snell, B.M. (ed.), Translating and the Computer, Proceedings of a Seminar , London 14th November 1978. Amsterdam: North-Holland Publishing Company, 1979, s. 77-108.
Balcı, Ali	Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler , Pegem Akademi Yayıncılık, 2015.
Balkul, Halil İbrahim	Türkiye'de akademik çeviri eğitiminde çeviri teknolojilerinin yerinin sorgulanması: Müfredat analizi ve öğretim elemanlarının konuya ilişkin görüşleri üzerinden bir inceleme , Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, 2015.
Bernardini, Silvia	"The theory behind the practice: Translator training or translator education?" içinde Malmkjær, Kirsten (ed.) Translation in Undergraduate Degree Programmes , Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2004, s. 17-29.
Bowker, Lynne	Computer-aided translation technology: A practical introduction , University of Ottawa Press, 2002.
Bowker, Lynne Barlow, Michael	"A comparative evaluation of bilingual concordances and translation memory systems", içinde Yuste Rodrigo, Elia (ed.), Topics in Language Resources for Translation and Localisation , Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins, 2008, s. 1-22.
Canım-Alkan, Sinem	"Translation Memory Tools for Avoiding Context Deficiency", İ.Ü. Çeviribilim Dergisi , no.3, 2011, s.117-142.
Canım-Alkan, Sinem	"Lisans Düzeyinde Çeviri Eğitiminde Teknoloji Eğitiminin Yeri", İ.Ü. Çeviribilim Dergisi , 2015, s. 127-147.

Christensen, Tina Paulsen Schjoldager, Anne	Translation-Memory (TM) Research: What Do We Know and How Do We Know It?, HERMES - Journal of Language and Communication in Business , 23 (44), 2017, s. 89-101.
Creswell, John W.	Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches , California: Sage Publications, 2003.
Garcia, Ignacio	"Power-shifts in web-based translation memory", Machine Translation 21, 2007, s. 55-68.
Garcia, Ignacio	"Machines, translations and memories: language transfer in the web browser", Perspectives Studies of Translatology 20(4), 2012, s. 451-461.
Garcia, Ignacio	"Beyond Translation Memory: Computers and the Professional Translator", The Journal of Specialised Translation , Ed. Lucile Desblache, Vol. 12, 2009, s. 199-214.
Gauton, Rach��lle	"The use of corpora in translator training in the African language classroom: A perspective from South Africa", Topics in Language Resources for Translation and Localisation , Ed. Yuste Rodrigo, Elia, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, 2008, s. 90-106.
Gil, Jos�� Ramon Biau Pym, Anthony	"Technology and Translation (a pedagogical overview)", Translation Technology and Its Teaching , Ed Anthony Pym, Alexander Perekrestenko, Bram Starink, 2006, s. 5-19.
Gouadec, Daniel	Translation as a profession , Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2007.
Gouadec, Daniel	"Notes on Translator Training (replies to a questionnaire)", i��inde Pym, Anthony (ed.) Innovation in Translator and Interpreter Training – An online symposium (��evrimi��i) http://www.fut.es/~apym/symp/mossop.html , [25 Haziran 2014], 1999, s. 11-19.
Harris, Brian	"Bi-text, a new concept in translation theory", Language Monthly 54, 1988, s. 8-10.

Hutchins, John	Machine Translation: Past, Present, Future , (Ellis Horwood Series in Computers and their Applications.) Chichester, Ellis Horwood, 1986.
Hutchins, John	First steps in mechanical translation , Washington, D.C.: Association for Machine Translation in the Americas, 1997.
Hutchins, John	"The Origins of the Translator's Workstation", Machine Translation 13 , 1998, s. 287-307.
Kay, Martin	"The proper place of Men and Machines in Language Translation", içinde Research Report CSL-80-11 , Xerox Palo Alto Research Center, Palo Alto, CA. Reprinted in Machine Translation 12, 1980/1997, s. 3-23.
Kiraly, Donald	A Social Constructivist Approach to Translator Education , Manchester: St. Jerome, 2000.
Kübler, Natalie	"La traduction automatique : traduction machine?", Tribunes internationales des Langues vivantes 45 , 2007.
Melby, Alan	"A Bilingual Concordance System and its Use in Linguistic Studies", içinde Gutwinski, Waldemar/Jolly, Grace (eds.), The Eighth LACUS Forum 1981 , Columbia, SC: Hornbeam Press, 1981, s. 541-549.
Mossop, Brian	"What should be taught at translation school?", içinde Pym, Anthony (ed.), Innovation in Translator and Interpreter Training – An online symposium (çevrimiçi) http://www.fut.es/~apym/symp/mossop.html , [25 Haziran 2014], 1999, s. 20-22.
Mounin, Georges	La machine à traduire , The Hague: Mouton, 1964.
O'Hagan, Minako	Computer-aided translation (CAT), içinde Baker, Mona/Saldanha, Gabriela (eds.), Routledge Encyclopedia of Translation Studies . London and New York: Routledge, 2009, s. 48-51.
Pym, Anthony	"Translation technology and training for intercultural dialogue: What to do when your translation memory won't talk to you", (Çevrimiçi) http://usuaris.tinet.cat/apym/online/translation/2007_tm_talk_to_me.pdf , [29 Haziran 2014], 2007.

Pym, Anthony	"What technology does to translating", Translation and Interpreting 3 (1) , 2011, s. 1-9.
Somers, Harold	Computers and Translation. A translator's guide , Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2003.
Taravella, Anne Marie Alain, O. Villeneuve	"Acknowledging the needs of computer-assisted translation tools users: the human perspective in human-machine translation", The Journal of Specialised Translation 19 , 2013, s. 62-74.
Yıldırım, Ali, Şimşek, Hasan	Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri , Ankara: Seçkin Yayıncılık, 6. baskı, 2008.
Yıldırım, Ali, Şimşek, Hasan	Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri , Ankara: Seçkin Yayıncılık, 10. baskı, 2016.